Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік стандарттарын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2024 жылғы 23 қаңтардағы № 60 бұйрығы
.

"Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасының Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес БҰЙЫРАМЫН:

1. Мыналар:

1) осы бұйрыққа 1-қосымшаға сәйкес "Құжаттардың сот сараптамасы" кәсіптік стандарты;

2) осы бұйрыққа 2-қосымшаға сәйкес "Сот экологиялық сараптамасы" кәсіптік стандарты;

3) осы бұйрыққа 3-қосымшаға сәйкес "Компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты;

4) осы бұйрыққа 4-қосымшаға сәйкес "Есірткі құралдары, психотроптық заттар, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасы" кәсіптік стандарты;

5) осы бұйрыққа 5-қосымшаға сәйкес "Сот-медициналық химия-токсикологиялық сараптама" кәсіптік стандарты;

6) осы бұйрыққа 6-қосымшаға сәйкес "Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы /зерттеуі" кәсіптік стандарты бекітілсін;

7) осы бұйрыққа 7-қосымшаға сәйкес "Сот портреттік сараптамасы" кәсіби стандарты бекітілсін;

8) осы бұйрыққа 8-қосымшаға сәйкес "Сот бейнефонографиялық сараптамасы" кәсіби стандарты бекітілсін;

9) осы бұйрыққа 9-қосымшаға сәйкес "Сот трасологиялық сараптамасы" кәсіби стандарты бекітілсін;

10) осы бұйрыққа 10-қосымшаға сәйкес "Сот баллистикалық сараптамасы" кәсіби стандарты бекітілсін;

11) осы бұйрыққа 11-қосымшаға сәйкес "Лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

12) осы бұйрыққа 12-қосымшаға сәйкес "Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

13) осы бұйрыққа 13-қосымшаға сәйкес "Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

14) осы бұйрыққа 14-қосымшаға сәйкес "Топырақты сот-сараптамалық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

15) осы бұйрыққа 15-қосымшаға сәйкес "Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

16) осы бұйрыққа 16-қосымшаға сәйкес "Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

17) осы бұйрыққа 17-қосымшаға сәйкес "Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

18) осы бұйрыққа 18-қосымшаға сәйкес "Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

19) осы бұйрыққа 19-қосымшаға сәйкес "Сот экономикалық сараптамасы" кәсіби стандарты бекітілсін;

20) осы бұйрыққа 20-қосымшаға сәйкес "Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуі" кәсіби стандарты бекітілсін;

21) осы бұйрыққа 21-қосымшаға сәйкес "Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуі" кәсіби стандарты бекітілсін;

22) осы бұйрыққа 22-қосымшаға сәйкес "Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуі" кәсіби стандарты бекітілсін;

23) осы бұйрыққа 23-қосымшаға сәйкес "Сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеуі" кәсіби стандарты бекітілсін;

24) осы бұйрыққа 24-қосымшаға сәйкес "Сот құрылыс сараптамасы" кәсіби стандарты бекітілсін;

25) осы бұйрыққа 25-қосымшаға сәйкес "Сот өрт-техникалық сараптамасы" кәсіби стандарты бекітілсін;

26) осы бұйрыққа 26-қосымшаға сәйкес "Сот жарылыс-техникалық сараптамасы" кәсіби стандарты бекітілсін;

27) осы бұйрыққа 27-қосымшаға сәйкес "Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

28) осы бұйрыққа 28-қосымшаға сәйкес "Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу" кәсіби стандарты бекітілсін;

29) осы бұйрыққа 29-қосымшаға сәйкес "Сот-гистологиялық зерттеу" кәсіптік стандарты;

30) осы бұйрыққа 30-қосымшаға сәйкес, "Сот-биологиялық (медициналық), медициналық-криминалистикалық , сот-психиатриялық, сот-наркологиялық сараптамалар, сот-жалпысараптамалық зерттеулер бойынша кәсіптік стандарты бекітілсін.

Ескерту. 1-тармаққа өзгеріс енгізілді – ҚР Әділет министрінің 27.12.2024 № 1062 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

2. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сараптама қызметін ұйымдастыру департаменті заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрыққа қол қойылған күннен бастап күнтізбелік бес күн ішінде оны қазақ және орыс тілдерінде ресми жариялау және Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне енгізу үшін Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің "Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнына жіберуді;

2) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің интернет-ресурсында орналастыруды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Әділет вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының
Әділет министрі *А.Н. Есқараев*

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
1-қосымша

"Құжаттардың сот сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Құжаттардың сот сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол әзірленді, ол құжаттардың сот сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) жазу мен қолтаңба сот-сараптамасының мәні – қолжазбалық құжаттарды, жазбалар мен қолтаңбаларды зерттеу кезінде арнайы ғылыми білімдердің көмегімен белгілі бір фактілерді, жағдайларды анықтау;

5) жазу мен қолтаңба сот-сараптамасының объектілері – қолжазба мәтіндері немесе олардың бөліктері, жазбалар (әріптік немесе сандық) және құжаттардың түпнұсқасындағы жазуды әдейі өзгертумен байланысты немесе байланысты емес, жазып отырған адамға үйреншікті немесе үйреншікті емес жағдайда орындалған қолтаңба;

6) сот-техникалық зерттеудің мәні – хат материалдарының ерекшеліктеріндегі және құжаттар деректемелерінің белгілеріндегі, оларды дайындау жағдаяттары, олардағы өзгертулерді енгізу тәсілдері туралы, сондай-ақ құжаттарды дайындау немесе оларға өзгертулер енгізу үшін пайдаланылған заттар мен материалдар туралы нақты мәліметтерді анықтау;

7) сот-техникалық зерттеудің объектілері – хат материалдарының қасиеттеріндегі және құжаттар деректемелерінің белгілеріндегі, оларды дайындау жағдаяттардағы нақты деректерді, олардағы өзгертулерді енгізу тәсілдері туралы, сондай-ақ құжаттарды дайындау не оларға өзгертулер енгізу үшін пайдаланылған заттар мен материалдар туралы анықтау;

8) сот автортану зерттеуінің мәні – құжаттың авторы мен оның мәтінін жасау жағдайы туралы нақты деректерді анықтау;

9) сот автортану сараптамасының объектілері – жазбаша сөздің әртүрлі стильдерінде орындалған құжаттардың мәтіндері (қолжазба, полиграфиялық және өзге де тәсілімен дайындалған құжаттардың мәтіндері), салыстырмалы зерттеуге арналған үлгілер.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Құжаттардың сот сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Құжаттардың сот сараптамасы" түрі бойынша сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде "Құжаттардың сот сараптамасы" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары (жазу мен қолтаңбаны сот-сараптамалық зерттеумамандығы бойынша) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

3) сот сарапшылары (құжаттарды сот-техникалық зерттеу мамандығы бойынша) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

4) сот сарапшылары (сот автортану зерттеуімамандығы бойынша) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)
С Б Ш бойынша біліктілік деңгейі	6
С Б Ш бойынша кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В042 құқық (құқықтану, халықаралық құқық), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (физика), 6В023 тілдер және әдебиет (филология)
Формалды емес және информалды	Қажет етілмейді

біліммен байланыс		
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Құжаттардың сот сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін анықтау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін анықтау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін анықтау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Реактивтердің кірісін бақылау және олардың есебін жүргізу;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	5. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 6. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі , сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтерді, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
		Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру;

	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер .
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, құжаттардың сот сараптамасын дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау;

жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Ж е к е құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары	

	Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
С Б Ш шеңберіндегі б а с қ а кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В042 құқық (құқықтану, халықаралық құқық)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Жазу мен қолтаңбаны сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Құжаттардың сот сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Жазу мен қолтаңбаны сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (

1-еңбек функциясы: "Жазу мен қолтаңбаны сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Машықтар: 1. Жазу мен қолтаңбаны сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін анықтау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі:

		1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және / немесе әдістері, жазу мен қолтаңбаны сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Жазутану сараптамасының объектілері және олардың түрлері 5. Жазу мен қол қою белгілері, оларды жүйелеу негіздері; 6. Сот-жазутану сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 7. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер сынама дайындауды жүргізу; 2 Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты сақтау.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Сот-жазутану сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеудің кезеңдері; 5. Қолжазба белгілерін жүйелеу негіздері. Қолжазбаның жалпы және ерекше белгілері; 6. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану тәртібі; 7.Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті,

		бейнетүсірілім, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды және т.б. жасау тәртібі; 8. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 9. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 10. Еңбек қорғау, қауіпсіздк техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, ережелері мен нормалары, сондай-ақ санитарлық- эпидемиологиялық талаптар; 11. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу тәртібі.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;

		2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, мұрағаттауды білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
	2-дағды: сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, жазу мен қолтаңбаны

		сот-сараптамалық зерттеулерің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу ; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытыуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері;

1-қосымша еңбек функциясы . Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;

		2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары
11. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіптің атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В042 құқық (құқықтану, халықаралық құқық), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (физика)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Құжаттарды сот-техникалық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
	Құжаттардың сот сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы	

Қызметтің негізгі мақсаты	қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Құжаттарды сот-техникалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау

1-еңбек функциясы: "Құжаттарды сот-техникалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/ зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерін сақтау және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік

		құқықтық актілері; 2 . Сараптамалық зерттеуге ұсынылған объектілерді алудың, буып-түюдің, жолдаудың, тасымалдаудың, сақтаудың тәртібі.
		Машықтар: 1 . Құжаттарды сот-техникалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін анықтау; 2. Ұсынылған материалдармен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығымен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуді) жүргізу жоспарын жасау және

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кірісін бақылауды және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де

			нормативтік құқықтық актілері; 2 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, құжаттарды сот-техникалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3 . Құжаттарды сот-техникалық зерттеу объектілері және олардың түрлері; 4 . Құжаттарды сот-техникалық зерттеуді тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 5 . Реактивтердің кіріс бақылауын сақтау және оларды есепке алу тәртібі; 6 . Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
			Машықтар:

			1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынақ дайындық жүргізу; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 3 Құрал-саймандын, аспаптар мен жабдықтарды дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 4. Зерттеу жүргізу жағдайларын (өндірістік факторларды) бақылау; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 6. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 7. Санитарлық нормалар мен еңбек қауіпсіздігі

		және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын сақтау.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Құжаттарды сот-техникалық зерттеудің процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 5. Химиялық және физика-химиялық әдістер негізінде зерттеу әдістері; 6. Зерттеу әдістері және оларды қолдану реттілігін анықтау; 7. Құрал-сайман

		ды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 8. Сот сараптамаларын / зерттеулерін жүргізу процесінде объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретін, бейнетүсірілімді, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды жасау ережелерін білу; 9. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 10. Жазбаларды жүргізуді білу; 11. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі

		нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 12. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымды қалыптастыру; 4. Зерттеулер нәтижелерінің есептері, талдауы, бағалауы және өңдеуі бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі:

	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидасы; 5. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі

		туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
	5-дағды: сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық бөліктерін (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) жасау тәртібі; 3. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 4. Құжаттауды, мұрағаттауды білу.
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге

		байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/ сарапшы ретінде қатысу
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-тү

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	сіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы мен криминалистиканың негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар:

			1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, құжаттарды сот-техникалық зерттеулерің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	а ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтармен өлшемдердің тиісті әдістерімен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді	

		ң нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және

1-қосымша еңбек функциясы : Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу		шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2 . Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.	
		Білімі: 1 . Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3 . Нормативтік	

		құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары

		мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
	3-дағды : Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1 . Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2 . Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3 . Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдіснамасының негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары,

		түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдарлану Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Талаптар белгіленетін техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімдері	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/ бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/ басшының орынбасары

12. "Сот сарапшысы" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	2611-7
Қызметтер атауының коды	2611-7-002
Кәсіптің атауы	Сот сарапшылары
СБШ бойынша біліктілік деңгей	6
СБШ бойынша кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В023 тілдер және әдебиет (филология)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді
Басқа атаулар	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот-автортану зерттеуі" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға
Қызметтің негізгі мақсаты	Құжаттардың сот сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау

Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот-автортану зерттеуі" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-еңбек функциясы: "Сот-автортану зерттеуі" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеруге қатысу; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ету және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылатын объектілерді алудың, буып-түюдің,

		жолдаудың, тасымалдаудың, сақтаудың тәртібі.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Машықтар: 1. Құжаттарды сот-автортану зерттеуінің мәнін, объектісін және міндеттерін анықтау; 2. Ұсынылған материалдарды және зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуді) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот-автортану зерттеуі саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Жеке тұлғаны сәйкестендіру әдістері, оның

		жынысын, жасын, кәсібін, білім деңгейін анықтау; 4. Сот автортану сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 2. Зерттеу жүргізу шарттарын (өндірістік факторларды) бақылау; 3. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 4. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 5. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Білім: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Сот-автортану зерттеуінің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 5. Адамның жазбаша сөйлеуінің даралығын анықтайтын сөйлеу мінез-құлқының шарттары мен заңдылықтары және авторлықты зерттеу әдістері туралы; 6. Жазбаша сөйлеу белгілерін жүйелеу негіздері. Жазбаша сөйлеудің жалпы және жеке белгілері;

		7.Сот сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу процесінде объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдары мен тәсілдері, сот фотографиясы, бейнетүсірілім қағидаларын білу; 8. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 9. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық); 10. Жазбаларды жүргізуді білу; 11. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 12. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымды қалыптастыру; 4. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері;

		2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидасы; 5. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық бөліктерін (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) жасау тәртібі; 3. Сарапшы қорытындысындағы тұжырымдардың нысандары; 4. Құжаттауды, мұрағаттауды білу.
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну ; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру.	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы мен криминалистиканың негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар:

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот автортану зерттеуілерің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру ; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау;

1-қосымша еңбек функциясы : Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру,

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы " Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу ; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері.

		2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдіснамасының негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттіліктерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

13. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

14. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

15. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 14 қарашадағы №2 хаттама.

16. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 20 қазандағы қорытынды.

17. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 9 қазан.

18. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

19. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қазандағы
№ 60 бұйрығына
2-қосымша

"Сот экологиялық сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот экологиялық сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол сот экологиялық сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік пен құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) сот экологиялық сараптамасының міндеттері – теріс антропогендік әсердің көзі мен механизмін анықтау, уақыт пен кеңістікте қоршаған ортаға теріс антропогендік әсердің сипаттамасын айқындау, теріс антропогендік әсердің салдарын күшейтуге немесе әлсіретуге ықпал ететін шарттар мен жағдайларды анықтау, қоршаған ортаның компоненттеріне теріс антропогендік әсер ету мен өндірістік, коммуналдық және өзге де кәсіпорындардың қызметі арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтау, теріс антропогендік әсердің ауқымын, қайтымдылығын (қайтымсыздығын) және өзге де салдарын айқындау, қоршаған орта объектілерін бастапқы жай-күйіне дейін қалпына келтіру мүмкіндігін айқындау және қажетті рекультивациялық және оңалту іс-шараларының тізбесін әзірлеу;

5) сот-экологиялық сараптамасының объектілері – теріс антропогендік әсердің белгілері табылған оқшауланған жер учаскесі; антропогендік бұзылған учаске шегінде

іріктелген сынамалар, сулар, топырақтар; теріс антропогендік әсерге ұшыраған флора мен фаунаның үлгілері; қарастырылып отырған оқиға орнынан алынған механизмдер, жабдықтар немесе бөлшектер; объектілердің техникалық құжаттамасынан және экологиялық жай-күйін тексеру актілерінен мәліметтер; сараптама мәніне жататын өзге де материалдар;

6) сот экологиялық сараптамасының мәні – қоршаған ортаға теріс антропогендік әсерді куәландыратын нақты мән-жайларды анықтау;

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот экологиялық сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот экологиялық сараптамасы" сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшылардың, оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3 - тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1

Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіптің атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6B051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнология), 6B052 қоршаған орта (экология), 6B053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия), 6B055 геология, 6B072 өндірістік және өңдеу салалары (геология және пайдалы қазбалардың кен орындарын барлау, тау-кен ісі, мұнай-газ ісі, металлургия), 6B081 агрономия (агрономия, топырақтану және агрономия), 6B082 мал шаруашылығы (мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы), 6B083 орман шаруашылығы (аншылық және аң шаруашылығы, орман ресурстары және орман шаруашылығы), 6B084 балық шаруашылығы (балық шаруашылығы және өнеркәсіптік балық аулау), 6B085 жерге орналастыру, 6B086 су ресурстары және суды пайдалану (су ресурстары және суды пайдалану, мелиорация, рекультивация және жерді қорғау) және/немесе жоғары оқу орнынан кейінгі білім	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот экологиялық сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін анықтау;

	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін анықтау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін анықтау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу; 4. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 5. Реактивтердің кірісін бақылау және олардың есебін жүргізу; 6. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша кері байланыс ұсыну; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқаманы өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтерді, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсетудің негізгі қағидалары.
		Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау ; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми

	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері .
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, құжаттардың сот сараптамасын дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау . 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау;

		12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы;

			3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамасын (зерттеулер) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
			Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі ; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
		Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер	

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптік атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнология), 6В052 қоршаған орта (экология), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия), 6В055 геология, 6В072 өндірістік және өңдеу салалары (геология және пайдалы қазбалардың кен орындарын барлау, тау-кен ісі, мұнай-газ ісі, металлургия), 6В081 агрономия (агрономия, топырақтану және агрономия), 6В082 мал шаруашылығы (мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы), 6В083 орман шаруашылығы (аншылық және аң шаруашылығы, орман ресурстары және орман шаруашылығы), 6В084 балық шаруашылығы (балық шаруашылығы және өнеркәсіптік балық аулау), 6В085 жерге орналастыру, 6В086 су ресурстары және суды пайдалану (су ресурстары және суды пайдалану, мелиорация, рекультивация және жерді қорғау)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот экологиялық сараптамасы" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот экологиялық сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	

Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1 . "Сот-сараптамалық экологиялық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-ші еңбек функциясы: "Сот-сараптамалық экологиялық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді

	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Қазақстан Республикасының табиғат пайдалану және қоршаған ортаны қорғау мәселелері жөніндегі заңнамасы; 3. Халықаралық экологиялық-құқықтық қатынастардың бұзылу фактілері бойынша сот-экологиялық сараптамасын жүргізудің ерекшеліктері.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық экологиялық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін анықтау ; 2. Ұсынылған материалдарды және зерттеу объектілерін зерделеу және

		сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін табу, тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтерге кірісін бақылау және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды ресімдеу.
	2-дағды:	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының

	Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Қазақстан Республикасының табиғат пайдалану және қоршаған ортаны қорғау мәселелері жөніндегі заңнамасы; 3. Халықаралық экологиялық-құқықтық қатынастарды бұзушылық фактілері бойынша сот-экологиялық сараптамасын жүргізудің ерекшеліктері; 4 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот экологиялық сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 5. Қоршаған орта компоненттерінің (топырақ-геологиялық объектілер, су объектілері, биоценоздар) жіктелуі және қасиеттері; 6. Қоршаған ортаға теріс антропогендік әсердің көздері мен көздерінің түрлері, ауқымы, жағдайлары және сипаттамалары; 7. Экологиялық нормалау және стандарттау саласындағы талаптар (нормалар,

		нормативтер, стандарттар); 8. Реактивтердің кірісін бақылау, сақтау және оларды есепке алу тәртібі; 9. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізудегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Оқиға орнына (ластану белгілері бар жергілікті жер учаскесіне және бақылау учаскесіне - оған іргелес аумаққа) сараптамалық қарап-шығу жүргізу; 2. Шығу тегі топырақ-геологиялық, су объектілерінің, биоценоздың және бақылау үлгілерінің сынамаларын алу тәртібін айқындау; 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама дайындауды жүргізу; 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеу жүргізу; 5. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді, егер олар пайдаланылса, ұтымды пайдалану;

		6. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 7 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 8. Жазбаларды ресімдеу; 9. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын сақтау.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қазақстан Республикасының табиғат пайдалану және қоршаған ортаны қорғау мәселелері жөніндегі заңнамасы; 3 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 4. Сот-экологиялық сараптаманың процестік және ұйымдастырушылық негіздері;

	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	5 . Сот-сараптамалық зерттеудің кезеңдері ; 6. Шығу тегі топырақ-геологиялық объектілердің, табиғи және жасанды биоценоздардың, су объектілерінің экологиялық жағдайының сипаттамасы; 7. Объектілердің (топырақ-геологиялық, су, биоценоз) экологиялық жағдайының ерекшеліктері; 8. Табиғат пайдалану және биологиялық объектілерді қорғау, гидрология және суды қорғау, топырақтану, геология, экология және салалас жаратылыстану ғылымдары саласындағы ерекшелік; 9. Табиғи ортаны, ландшафтты, экожүйелердің жай-күйін сипаттаудың ерекшелігі, сипаты, теріс антропогендік әсердің ықтимал көздері; 10. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 11. Жазбаларды жүргізуді білу; 12. Құрал-сайманды , аспаптар мен жабдықты пайдалану, шығыс материалдарын

		есепке алу және сақтау тәртібі; 13. Сот сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу процесінде объектілерді анықтауға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті, бейнетүсірілім, фотокестелер, сызбалар, диаграммалар ережелері; 14. Тиісті заттай дәлелдемелерді қарап-шығу, алу және буып-түю, талдау үшін өкілдік сынамаларды іріктеу тәртібі, экспресс-тестілер мен реактивтерді пайдалану ережесі; 15. Еңбекті қорғау, қауіпсіздк техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитарлық-эпидемиологиялық талаптар; 16. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нормативтік құқықтық актілер; 17. Ішкі нормативтік

		құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жұмыс жазбаларын жүргізу және ресімдеу.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Білімі: 1 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Қоршаған ортаны қорғау және табиғат пайдалану саласындағы нормативтік құқықтық актілер; 3. Өлшемдердің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 4. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген

		тәсілдері мен критерийлері; 5. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 6. Зерттеу нәтижелері есептерінің жұмыс жазбаларын жүргізуді, талдауды, бағалауды және өңдеуді білу.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы жазбаша хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қоршаған ортаны қорғау және табиғат пайдалану саласындағы нормативтік құқықтық актілер; 3. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 4. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық бөліктерін (кіріспе,

		зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) жасау тәртібі; 5. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары. 6. Құжаттауды, мұрағаттауды білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлерінің ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысуы;

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот экологиялық сараптамасының қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-эконом

	1-дағды:	икалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу;

	Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытыуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу		орындау әдіснамасы ; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5 . Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің

		жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі:

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қазақстан Республикасының табиғатты пайдалану және қоршаған ортаны қорғау мәселелері жөніндегі заңнамасы; 3. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 4. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 5. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 6. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 7. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	

Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деігейі	Кәсіптік атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 14 қарашадағы №2 хаттама.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 18 қазандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 9 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
3-қосымша

"Компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші әрекеттер мен түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу объектілері – дербес компьютерлердің әр түрлі түрлерін, әр түрлі түрдегі және мақсаттағы перифериялық құрылғыларды, желілік аппараттық құралдарды, деректердің дискілік жинақтағыштарын қамтитын аппараттық объектілер; бағдарламалық объектілер, жүйелік бағдарламалық қамтлым, әртүрлі қолданбалы бағдарламалық өнімдер; ақпараттық объектілер;

5) компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу мәні – азаматтық, қылмыстық іс немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарында тіркелген ақпараттық процестерді іске асыруды қамтамасыз ететін компьютерлік құралдар мен жүйелерді әзірлеу және пайдалану заңдылықтарын зерттеу негізінде белгіленетін фактілер мен мән-жайлар.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Компьютерлік технология құралдарының сот-сараптамалық зерттеуі/сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Компьютерлік технология құралдарының сот-сараптамалық зерттеуі/сараптамасы" сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшылардың , оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке

тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	_	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	_	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В015 жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдерді даярлау (математика-информатика, физика-информатика), 6В061 ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (информатика, ақпараттық жүйелер, еспетеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету), 6В063 ақпараттық қауіпсіздік)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Компьютерлік технологиялар құралдарының сот-сараптамалық зерттеуін/сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.

	Қосымша еңбек функциялары	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін анықтау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін анықтау; 4. Бөлімше процестері тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін анықтау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын бақылау;

			2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу; Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағынысты қызметкерлерге кері байланыс ұсыну; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 8. Персоналды даярлауды , біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 10. Нұсқамалық өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуын бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту құралдары; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен құралдары; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері, ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және

		санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерін орындауды бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру. 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі

		және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер;

		2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлерінің ақпараттық-түсіндіру жұмысына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеулерін дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінен болған техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар

		мен құралдарды дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензиялау жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдарының мазмұнына және нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу мен енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалар тиімділігі мен

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	олардың салдарының тұрғысынан талдау жасау ; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау , жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік дайындауға, сот сарапшыларын дайындауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
	Ұжымды басқару	

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдар Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	_	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В015 жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдерді даярлау (математика-информатика, физика-информатика), 6В061 ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (информатика, ақпараттық жүйелер, еспетеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету), 6В063 ақпараттық қауіпсіздік)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот- сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Кәсіптік стандартты әзірлеу мақсаты: компьютерлік технологиялар құралдарының сот-сараптамалық зерттеуін/сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
		1. "Компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу

Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	Машықтар: 1. Ұсынылған сараптама/зерттеу объектілерінің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі:

		1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін анықтау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша қорытынды беру үшін олардың жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін табу, тіркеу және зерттеу үшін

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1.Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу объектілерінің түрлері (тектері), жіктеуіші; 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Компьютерлік технологиялар, ақпараттық жүйелер мен процестер, бағдарламалау, алгоритмдеу, математикалық және компьютерлік модельдеу саласындағы теориялық және ғылыми негіздер; 5. Компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеуін тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі қағидалары; 6. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Зерттеуді тікелей жүргізу алдындағы дайындық іс-шараларын (ақпарат тасығыштардың биттік көшірмелерін (

1-еңбек функциясы:			үлгілерін) алу, жедел жады үлгілерін алу және т.б.) жүргізу; 2. Компьютерлік жүйенің аппараттық құралдарын диагностикалауды жүргізу; 3. Алгоритм мен құрылымдық ерекшеліктердің сипаттамалары мен іске асырылатын талаптарының функционалдық мақсатын, ұсынылған бағдарламалық жүйелік және қолданбалы жасақтаманың ағымдағы жағдайын анықтау; 4. Пайдаланушы дайындаған немесе компьютерлік жүйеде ақпараттық процестерді ұйымдастыру үшін бағдарламалардан туындаған (жасалған) ақпаратты (деректерді) іздеу, табу, талдау және бағалау; 5. Сәйкестендіру мәселелерін шешу; 6. Құрал-сайманды, аспаптарды, жабдықтарды, бағдарламалық жасақтаманы және аппараттық-бағдарламалық кешендерді дұрыс пайдалану; 7. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 8. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 9. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 10. Санитарлық нормалар мен еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау

"Компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		жөніндегі нұсқаулық қағидаларының талаптарын сақтау.
	3-дағды: сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Компьютерлік технология құралдарын сот-сараптамалық зерттеудің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 5. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидалары; 6. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 7. Есептеу кешендерінің, деректерді беру жүйелері мен желілерінің жұмыс істеу негіздері; 8. Деректерді беру желілерін құру қағидаттары; 9. Әр түрлі операциялық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері; 10. Ақпараттық процестерді іске асыруды қамтамасыз ететін аппараттық құралдардың жұмыс істеу қағидаттары мен ерекшеліктері; 11. Негізгі файлдық жүйелерде деректерді сақтауды ұйымдастырудың ерекшелігі;

		12. Вирустық және антивирустық бағдарламалардың жұмыс істеу ерекшеліктері; 13. Мобильді құрылғылардың негізгі операциялық жүйелерін ұйымдастырудың ерекшеліктері; 14. Компьютерлік ақпаратты қорғаудың криптографиялық құралдарын қолданудың және еңсерудің негізгі тәсілдері; 15. Жабдыққа сараптама жүргізу кезінде қолданылатын жұмыстың негізгі қағидаттары, қызмет көрсету және пайдалану қағидалары; 16. Тиісті заттай дәлелдемелерді қарап-шығу, алу және буып-түю тәртібі; 17. Есептеу желілеріндегі ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету негіздері; 18. Шығыс материалдарын есепке алу және сақтау қағидалары; 19. Сот сараптамаларын / зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді анықтауға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті, бейнетүсірілім қағидалары, графикалық, кестелік және басқа да безендіру материалдарына қойылатын талаптар; 20. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитарлық-

		эпидемиологиялық талаптар; 21. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеу) нәтижелерін түсіндіру/ өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және /немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/ өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Ақпараттық технологиялар және ақпараттық қауіпсіздік саласында қолданылатын нормативтік-құқықтық құжаттар; 3. Өлшемдердің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы қағидалары; 4. Байланыс және ақпарат саласындағы құқық бұзушылық белгілері; 5. Алынған мәліметтерді сауатты түсіндіру және зерттеу объектілерінің анықталған жиынтық белгілерін криминалистикалық дұрыс бағалау қағидаттары; 6. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша

		жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ақпараттық технологиялар және ақпараттық қауіпсіздік саласында қолданылатын нормативтік-құқықтық құжаттар; 3. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық бөліктерін (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) жасау тәртібі; 4. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 5. Құжаттауды, мұрағаттауды білу.
	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі:

	органдармен өзара іс-қимыл	1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
2-еңбек функциясы: Сараптамалар тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмысына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің

		заманауи деңгейін ескере отырып, компьютерлік технология құралдарын сот сараптамалық зерттеуінің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің техникалық шешімдердің, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерінің әдістемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдардың мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу,

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу		сынақтан өткізу мен енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулерді жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау жөніндегі әдіснамалық материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдары тұрғысынан талдау жасау ; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау , жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға , сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың , біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Дәрістердің, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері;

		5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары (зейінділік, байқаушылық) Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
	Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптік атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 14 қарашадағы №2 хаттама.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 20 қазандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 9 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің

2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
4-қосымша

"Есірткі құралдары, психотроптық заттар, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол есірткі құралдары, психотроптық заттар, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) есірткі құралдарын, психотроптық заттарды, олардың аналогтары мен прекурсорларын сот-сараптамалық зерттеу мәні – зерттеудің осы түрінің объектілерінің қасиеттерін, ерекшеліктерін, дайындау технологиясын айқындау мақсатында сот сараптамасы, биология, химия және басқа да ғылымдар саласындағы арнайы ғылыми білімдер негізінде нақты деректерді анықтау;

4) есірткі құралдарын, психотроптық заттарды, олардың аналогтары мен прекурсорларын сот-сараптамалық зерттеу объект – қарасора өсімдіктерінен (марихуана, гашиш, ұнтақ түріндегі канабис, шайырлар, сығындылар мен тұнбалар) және көкнәр өсімдіктерінен (апиын, апиын сығындылары, көкнәр сабаны, көкнәр сабанының концентраты, апиын тұнбалары және т. б.), эфедрадан (эфедрон) алынатын қолдан жасалған есірткі құралдары, сондай-ақ тұтас өсімдіктер не қарасора, көкнәр, эфедра өсімдіктерінің ұсақталған бөліктері, жартылай синтетикалық және синтетикалық есірткі немесе психотроптық заттар (героин, амфетамин және оның туындылары), құрамында есірткі құралдары немесе психотроптық заттар мен прекурсорлар бар, зауытта дайындалған немесе дәріхана желісінде дайындалған дәрілік заттар, есірткі құралдарының немесе психотроптық заттардың аналогтары, дайындау, буып-түю, пайдалану, сақтау, тасымалдау кезінде пайдаланылатын әртүрлі тасымалдаушы заттардағы есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың

аналогтары мен прекурсорлардың микроқабаттары, құрамында есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтарының және прекурсорлардың болуы болжанатын, шығу тегі белгісіз заттар;

5) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА - Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасы сот сараптамалары" жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшылардың, оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше басшысының, зертхана меңгерушісінің біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В015 жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдерді даярлау (химия, химия-биология), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестері нәтижелілігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі:

		1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық қамтамасыз ету мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Реактивтердің кірісін бақылау және олардың есебін жүргізу; 5. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша кері байланыс ұсыну; 6. Персоналды тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және қызметтен шығару туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету;

1-еңбек функциясы: Бөлімшенің жұмысына басшылық ету		11. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, с о н д а й - а қ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуын бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, жетекшілік ететін бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастыру және басқару негіздері, олардың нысандары мен әдістері, еңбек заңнамасы, ішкі еңбек тәртібі қағидалары; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері. 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Өндірістік санитарияның қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 7. Реактивтердің, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсетудің негізгі қағидалары.
		Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларының сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру;

	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері . 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды:	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.

	Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, есірткі құралдары, психотроптық заттар мен прекурсорлардың сот сараптамасын дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау . 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу;

		13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру , қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамасын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, даярлау басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі ; 3. Дәрістердің, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын құру тәртібі; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары	

	Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/Басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В015 жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдерді даярлау (химия, химия-биология), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасы" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасы" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;

		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарау	Машықтар: 1. Ұсынылған сараптама/зерттеу объектілерінің олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Олардың бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылуын болдырмайтын мүмкіндігін және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін сараптама/зерттеу орамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау

		мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін анықтау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптама рұқсатына қойылған мәселелер бойынша қорытынды беру үшін олардың жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын құру және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін табу, тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кірісін бақылау және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды ресімдеу.
		Білім: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері, есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Реактивтердің кірісін бақылау және оларды есепке алу тәртібі; 4. Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың

		айналымы саласында қолданылатын нормативтік-құқықтық құжаттар.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне (талдау алды кезеңі) сәйкес сынама дайындауды жүргізу; 2 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер (талдамалық кезең) жүргізу; 3. Белгісіз заттың табиғатын және есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтарының, прекурсорлардың түрін, зерттелетін объектілердің жалпы топтық тиістілігін айқындау; 4. Әртүрлі тасымалдаушы заттарда есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорларының іздерін іздеуді және табуды жүргізу; 5. Зерттеу объектілерінің жалпы шығу көзін, есірткі құралдарын қолдан өндірудің тәсілдерін, технологияларын және өзге де

		сипаттамаларын көрсететін белгілер жиынтығын анықтау; 6 . Сәйкестендірушілік міндеттерді шешу; 7. Аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реагенттерді ұтымды пайдалану; 8. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 9 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 10. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 11. Санитариялық нормалар мен қағидалардың талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Есірткі құралдарын, психотроптық заттарды, олардың аналогтары мен прекурсорларының

1-еңбек функциясы: "Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасы" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	айналымы саласында қолданылатын заңнамалық және нормативтік құқықтық құжаттар; 3 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 4. Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың сот сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 5. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 6. Жазбаларды жүргізуді білу; 7. Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың түрлері (тектері); 8. Есірткі құрамдас өсімдіктердің және олардан жасалатын есірткі заттарының негізгі анатомиялық-морфологиялық белгілері; 9. Сараптамалық зерттеу кезінде есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорлардың жұмсалуын есепке алу жөніндегі нормативтік талаптар;	

		10. Тиісті заттай дәлелдемелерді қарау, алу және буып-түю, талдау үшін тиісті сынамаларды іріктеу тәртібі, экспресс-тестілер мен реактивтерді пайдалану қағидалары; 11. Сараптама жүргізу үшін салыстырмалы үлгілерді алу тәртібі ; 12. Есірткі құралдары мен психотроптық заттардың із мөлшерімен жұмыс істеу ерекшеліктері, бұзбайтын талдауды қолдану мүмкіндіктері және үлгілерді барынша аз зақымдауға бағытталған практикалық тәсілдер; 13. Сараптама жүргізу кезінде пайдаланылатын жабдық жұмысының негізгі қағидаттары, қызмет көрсету және пайдалану қағидалары; 14. Неғұрлым кең таралған есірткі құралдары мен психотроптық заттарды қолдан жасау, зертханалық және өнеркәсіптік жағдайларда заңсыз дайындау кезінде қолданылатын технологиялық тәсілдердің ерекшеліктері; 15. Шығыс материалдарын	

		есепке алу, сақтау және жұмсау тәртібі ; 16. Қылмыстық істер бойынша есірткі құралдарын, психотроптық заттарды алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою тәртібі; 17. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу процесінде объектілерді табуға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті, бейнетүсірілім қағидалары, графикалық, кестелік және басқа да иллюстрациялық материалдарға қойылатын талаптар ; 18. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, қағидалары мен нормалары, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 19. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу

		нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Білімі: 1 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшемнің белгісіздігін бағалаудың және ұсынудың жалпы қағидалары; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен өлшемшарттары; 4 . Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидалары; 5. Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорларының

		морфологиясын талдау және бағалау әдістері; 6. Зерттеу нәтижелерін математикалық өңдеу әдістері; 7. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу тәртібі.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі; 3. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 4. Құжаттауды, мұрағаттауды білу.
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған

		шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлері ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, есірткі құралдары, психотроптық заттар мен прекурсорлардың сот сараптамасын ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе

		ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытыуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу		мазмұнына және нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулерді жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау жөніндегі әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе оларды қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру;

	нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, оларға өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, даярлау басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын құру тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың

		, олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Талдамалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдар (зейінділік, байқағыштық) Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 14 қарашадағы №2 хаттама.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 18 қазандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 9 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2023 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
5-қосымша

"Химия-токсикологиялық сараптама" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Химия-токсикологиялық сараптама/зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол химия-токсикологиялық сараптама/зерттеуді жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификациялау, ескертуші және түзетуші әрекеттерді жүргізудің куәлігін ұсыну мен қадағалауды ресімдеу үшін;

4) химия-токсикологиялық сараптаманың объектілері – мәйіт табылған кезде оқиға орнынан алынған, өлімнің немесе уланудың себебі болуы мүмкін биологиялық сұйықтықтар (қан, зәр), мәйіттің ішкі органдары, құсу массалары, жуынды сулар, қолдың және ауыз қуысының шайындылары және биологиялық емес сипаттағы өзге де объектілер;

5) химия-токсикологиялық сараптаманың мәні – өлімнің себебін анықтау үшін токсикологиялық маңызды заттарды сәйкестендіру және мөлшерлік айқындау.

3. Осы кәсіптк стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Химия-токсикологиялық сараптама".

5. Кәсіптік стандарт коды: О84230.

6. ЭҚЖЖ секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

О – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт " Химия-токсикологиялық сараптама" сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сот-медициналық сарапшыларының, оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының химия-токсикологиялық сараптамасының бөлім/бөлімше, сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) дәрігер-сот-медициналық сарапшы – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

3) зертханашы (біліктілігі орта) – СБШ бойынша 4 біліктілік деңгейі;

4) сот-сараптамалық санитар – СБШ бойынша 2 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В101 денсаулық сақтау (фармация, жалпы медицина, педиатрия), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы
Қызметтің негізгі мақсаты	Химия-токсикологиялық сараптама/зерттеуді жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттау

Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестері нәтижелігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және басқа ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Реактивтердің кіріс бақылауын жүргізу; 5. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағынысты адамдары кері байланыс ұсыну; 6. Персоналды тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан шығару туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуын бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастыру және басқару негіздері, олардың нысандары мен әдістері, еңбек заңнамасы, ішкі еңбек тәртібі қағидалары; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту құралдары; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен құралдары; 6. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 7. Реактивтердің, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісітін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыстардың жоспар-кестелерін орындауды бақылау; 2. Құрал-сайманды, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдалануды, реактивтерді ұтымды қолдануды (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасының ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығына, тұжырымдардың ғылыми негізділігіне, алынған нәтижелердің дұрыстығына және Сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасына тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру;

		6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Бөлімшенің алға қойған мақсаттарына қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, персоналдың лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлердің ақпараттық-түсіндіру жұмысына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық, әкімшілік істер бойынша материалдарды дайындау мен ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, химия-токсикологиялық сараптаманы дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу;

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу ; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және оларды ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу мен енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдары тұрғысынан талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру;

	нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Дәрістердің, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық	_	

стандарттардың тізімі		
С Б Ш шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот-медициналық сарапшысы" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	Дәрігер-сот-медициналық сарапшысы	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В101 денсаулық сақтау (фармация, жалпы медицина, педиатрия), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Біліктілігі жоғары деңгейдегі бірінші санатты мамандар: дәрігер-сот-медициналық сарапшысы, біліктілігі жоғары деңгейдегі екінші санатты мамандар: дәрігер-сот-медициналық сарапшысы, біліктілігі жоғары деңгейдегі санаты жоқ мамандар: дәрігер-сот-медициналық сарапшысы, " Химия-токсикологиялық сараптама" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Химия-токсикологиялық сараптама/зерттеуді жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары	1. "Химия-токсикологиялық сараптама/зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу ;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруі, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау

	1-дағды: Келіп түскен сараптама/ зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарау	кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Зертханалық және аспаптық сараптамалық зерттеулерге ұсынылатын заттай дәлелдемелер мен биологиялық және шығу тегі өзге де объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін анықтау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын құру және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және /немесе әдістері, химия-токсикологиялық

			сараптама саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Химия-токсикологиялық сараптаманы тағайындау кезінде материалдарды дайындау және ресімдеудің негізгі қағидалары.
			Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама дайындауды жүргізу; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес химия-токсикологиялық зерттеуін жүргізу; 3. Биологиялық жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен (оның ішінде мәйіттен шыққан) жұмыс жүргізу; 4. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 5. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 6. Химиялық, оның ішінде улы заттармен (зертханалық зерттеулер жүргізу үшін қажетті концентрациядағы ерітінділерді, күрделі реактивтерді дайындау) жұмыстар жүргізу; 7. Бақыланатын заттардың стандартты үлгілерін қолдану, сондай-ақ оларды химиялық-токсикологиялық зерттеулер жүргізуге арналған аспаптарды калибрлеу кезінде пайдалану; 8. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 9. Зертхананы жұмыс аймақтарына бөлу арқылы контаминацияны болдырмау үшін қажетті шараларды қабылдау; 10. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 11. Санитарлық нормалар мен ережелердің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын сақтау; 12. Реактивтердің кірісін бақылауды және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу.
			Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Бейорганикалық, органикалық, аналитикалық, фармацевтикалық және токсикологиялық химия; 3. Адам физиологиясы және анатомиясы;

1-еңбек функциясы: "Химия-токсикологиялық сараптама/зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	4. Фармакология, клиникалық фармакология, фармакогнозия; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және /немесе әдістері; 6. Биологиялық объектілердің (оның ішінде мәйіттен алынатын) және заттай дәлелдемелердің физикалық-химиялық, химиялық, технологиялық және микробиологиялық сипаттамалары; 7. Қолданылатын реагенттер мен шығыс материалдарының физикалық-химиялық, химиялық, технологиялық сипаттамалары; 8. Стандартты үлгілерге арналған мөлшерлік талдау әдістемелері, оларды биологиялық материалда өлшеудің әдістемелері; 9. Биологиялық материалдан (оның ішінде мәйіттен алынған) мақсатты қосылыстарды оқшаулау қағидаттары мен әдістері; 10. Химиялық-токсикологиялық талдау әдістері , олардың жіктелуі және жалпы сипаттамасы. Жалпы және мақсатты химиялық-токсикологиялық талдау; 11. Химиялық зерттеулер жүргізу әдістері; 12. Өткір және созылмалы экзогенді улануларды сот-химиялық диагностикалаудың ерекшеліктері, өткір улануларды диагностикалау кезіндегі скринингтің негізгі әдістері; 13. Алынатын заттарды тазарту және концентрациялау тәсілдері, оларды таңдау және бағалау. Бөлу және концентрациялау әдістерінің үйлесімі; 14. Ксенобиотиктер мен биологиялық белсенді заттардың негізгі топтарының метаболизмінің жалпы схемасы; 15. Өлімнің немесе уланудың себебін анықтау үшін органикалық және бейорганикалық қосылыстарды сапалы анықтау және сандық анықтау қағидаттары мен әдістері; 16. Дәрілік, есірткі және уытты заттарды талдауда қазіргі заманғы талдау жабдықтарын қолдану мүмкіндіктері мен тәртібі, оның ішінде тиімділігі жоғары сұйықтық хроматография әдістері, жедел улануды диагностикалау кезіндегі газды-сұйықтық хроматографияның негізгі әдістері; 17. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі. 18. Ерітінділер мен қоспаларды дайындау процесінің кезеңдері; 19. Өлшем құралдарын калибрлеу, салыстырып тексеру, өлшем құралдарын метрологиялық

		аттестаттау және олардың бағдарламалық жасақтамасын аттестаттау тәртібі; 20. Материалдарға жүргізілетін өлшемдердің (зерттеулердің) сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 21. Клиникалық зертханалық әдістердің аналитикалық сипаттамалары (дәлдігі, дұрыстығы, ерекшелігі, сезімталдығы) және оларды анықтау; 22. Сараптама/зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 23. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 24. Жазбаларды жүргізу қағидалары. Құжаттаманың бекітілген нысандарын жүргізу тәртібі; 25. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді анықтауға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті, бейнетүсірілім, фотокестелер, сызбалар, диаграммалар жасау ережелері; 26. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, қағидалары мен нормалары, сондай-ақ санитарлық- эпидемиологиялық талаптар; 27. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер; 28. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нормативтік және құқықтық актілер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/ өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/ немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу және деректерді ұсыну; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру /өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және /немесе әдістері; 2. Өлшемдер нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы қағидалары; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін

		бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен өлшемшарттары; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидалары; 5. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, мұрағаттауды білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі:

	органдардың қызметкерлеріне консультация беру	1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, химия-токсикологиялық сараптаманың қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензиялау жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу мен енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулерді немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді жүргізу немесе орындау жөніндегі әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі және олардың салдары тұрғысынан талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Дәрістердің, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдар (зейінділік, байқаушылық) Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

11. "Зертханашы (біліктілігі орта)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	3111-9
Қызметтер атауының коды	3111-9-005
Кәсіп атауы	Зертханашы (біліктілігі орта)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	4
СБШ бойынша кіші деңгейі	–

БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	_	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Орта кәсіптік медициналық (фармация немесе зертханашы ісі) және бейіні бойынша химиялық білім, зертханалық диагностика	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	біліктілігі жоғары деңгейдегі жоғары санатты маман: зертханашы біліктілігі жоғары деңгейдегі бірінші санатты маман: зертханашы біліктілігі жоғары деңгейдегі екінші санатты маман: зертханашы біліктілігі жоғары деңгейдегі санаты жоқ маман: зертханашы біліктілігі орта деңгейдегі жоғары санатты маман: зертханашы біліктілігі орта деңгейдегі бірінші санатты маман: зертханашы біліктілігі орта деңгейдегі екінші санатты маман: зертханашы біліктілігі орта деңгейдегі санаты жоқ маман: зертханашы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Химия-токсикологиялық сараптама/зерттеуді жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот химия-токсикологиялық сараптамасы (зерттеуі) жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі.:
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Өз құзыреті шегінде зерттеуге келіп түсетін сот сараптамасы (зерттеуі) объектілерін қабылдауға, тіркеуге, таңбалауға және олардың сақталуын қамтамасыз етуге қатысу; 2. Сарапшының бақылауымен сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама дайындауға қатысу; 3. Сарапшының бақылауымен сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу кезінде стандартты операциялық рәсімдерді (сот сараптамалары/зерттеулері объектілерін (оның ішінде мәйіттен алынған) бөліктерге бөлуді (қажет болған жағдайда) орындау, жұмыс ерітінділерін дайындау, тестілік зерттеулер жүргізу және т.б.); 4. Сот сараптамаларының/ зерттеулерінің объектілерін (оның

1-еңбек функциясы: Сот химия-токсикологиялық сараптамасы (зерттеуі) жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі	1-дағды: Сот химия-токсикологиялық сараптамасын (зерттеуі) жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі	ішінде мәйіттен алынған) және ілеспе құжаттаманы сақтауға орналастыру; 5. Биологиялық жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен (оның ішінде мәйіттен алынған) жұмыс жүргізу; 6. Өз құзыреті шегінде құжаттама мен жазбаларды жүргізу; 7. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың қызметін ұйымдастыру; 8. Бөлу қағидаларына және зертхананың жұмыс аймақтарындағы жұмыс ерекшеліктеріне сәйкес антиконтамициялық іс-шараларды сақтай отырып материалдық объектілерді ауыстыруды және тасымалдауды жүргізу; 9. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау және уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау процесіне қатысу; 10. Қосалқы зертханалық жабдықтардың (тоңазытқыштар, мұздатқыш камералар, термостаттар, бактерицидті қондырғылар) жұмысқа қабілеттілігіне мониторинг жүргізу; 11. Қолданыстағы нұсқаулықтарға сәйкес қосалқы жабдықтардың (тоңазытқыштар, мұздатқыш камералар, термостаттар, бактерицидті қондырғылар) жұмысын есепке алу журналын жүргізу; 12. Сараптамалар/зерттеулер жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділердің сақталу жағдайын, жарамдылық мерзімін бақылау; 13. Сапаны зертханаішілік бақылау іс-шараларын жүргізу кезіндегі инциденттер, ауытқулар және өзгерістер туралы сарапшыларды хабардар ету; 14. Денсаулыққа қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік техникасы нормаларын, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау; 15. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың лауазымдық міндеттерінің орындалуын бақылауды жүзеге асыру ;

		16. Сараптама (зерттеу) тағайындаған адамға беру үшін сараптама объектілерін дайындау (буып-түю, таңбалау).
		Білімі: 1. Еңбек заңнамасының негіздері, ішкі еңбек тәртібінің қағидалары, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау , өндірістік санитария, өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 2. Жалпы және аналитикалық химия негіздері; 3. Адам физиологиясы мен анатомиясының негіздері; 4.Химия-токсикологиялық сараптамалар (зерттеулер) жүргізу кезінде зертханалық және аспаптық зерттеулер жүргізу әдістемелері; 5.Химия-токсикологиялық сараптамалар (зерттеулер) жүргізу жөніндегі қағидалар; 6. Токсикология негіздері; 7. Улар мен күшті заттардың жіктелуі ; 8. Химиялық реактивтердің қасиеттері, ерітінділерді дайындауда қолданылатын есептік формулалар; 9. Сараптама/зерттеу жүргізу үшін ұсынылған объектілерді іріктеу, буып-түю, таңбалау және ресімдеу тәртібі; 10. Антиконтамициялық іс-шараларды сақтай отырып, жұмыстарды жүргізу тәртібі; 11. Ерітінділердің концентрациясын білдіру тәсілдері, ерітінділер құрамын қайта есептеу, ерітінділер мен басқа заттарды сұйылту және араластыру кезінде белгіленетін мөлшерлік қатынастар; 12. Қолданылатын реактивтердің қасиеттері және оларға қойылатын талаптар; 13. Тесттік зерттеулер, стандартты зерттеулер жүргізу әдістемесі; 14. Сараптама/зерттеу жүргізу үшін берілген биологиялық объектілердің (оның ішінде мәйіттен алынған) физика-химиялық, химиялық, технологиялық және микробиологиялық сипаттамалары;

		15. Зертханалық жабдықты пайдалану және оның жұмысын есепке алу қағидалары; 16. Зерттеу процесінде, үлгілерді іріктеу және сақтау кезінде пайдаланылатын жабдықтар мен өлшеу құралдарының сипаттамалары, сондай-ақ оларды пайдалану ережелері; 17. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтармен жұмыс істеу тәртібі; 18. Сараптамалар/зерттеулер жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділерді сақтау шарттарының, жарамдылық мерзімдерінің тәртібі; 19. Зертханаішілік сапаны бақылауды жүргізу тәртібі; 20. Санитарлық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімді пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау); 21. Құжаттау, мұрағаттау қағидалары; 22. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттер.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Кәсіптік міндеттерді дербес шешу, Оқытылуға қабілеті Тәртіптілік Стреске төзімділік Командалық жұмыс Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Дәрігер/маман сот-медициналық сарапшы

	12. "Сот-сараптамалық санитары" кәсіптік карточкасы	
	Топтың коды	9629-9
	Қызметтер атауының коды	9629-9-018
	Кәсіп атауы	Сот-сараптамалық санитар
	СБШ бойынша біліктілік деңгейі	2
	СБШ бойынша кіші деңгейі	–
	БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
	Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жұмыс орнында оқытуды өткізумен орта, толық емес орта

	Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
	Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	–	
	Қызметтің негізгі мақсаты	Химия-токсикологиялық сараптама/зерттеуді жүргізу саласындағы кәсіптк қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттау	
	Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1 . Химия-токсикологиялық сараптамасын (зерттеуін) жүргізу кезіндегі кіші медицина персоналының қосалқы қызметі.
	Еңбек функцияларының сипаттамасы		
			Машықтар: 1 . Қолданыстағы нұсқаулықтар мен санитарлық талаптарға сәйкес жұмыс орнын, құрал-саймандарды, химиялық ыдыстарды дайындау;

			2 . Санитариялық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік нормаларына сәйкес дезинфекциялық құралдар мен бактерицидтік қондырғылардың көмегімен жұмыс үй-жайларын, жұмыс беттерін зарарсыздандыру жөніндегі іс-шараларды жүргізу; 3 . Контаминацияға қарсы іс-шараларды сақтай отырып, зертхананың жұмыс аймақтарындағы жұмыстың	

	1-еңбек	1-дағды: Химия-токсикологиялық сараптамасын (зерттеуін) жүргізу	ерекшеліктерімен бөліну ережелеріне сәйкес материалдық объектілерді ауыстыруды және тасымалдауды жүргізу; 4. Орта медициналық персоналдың басшылығымен қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау жөніндегі жұмыстарға қатысу; 5. Қолданыстағы нұсқаулықтарға сәйкес дезинфекциялық ерітінділерді

	функциясы: Химия-токсикологиялық сараптамасын (зерттеуін) жүргізу кезіндегі кіші медицина персоналының қосалқы қызметі	кезіндегі кіші медицина персоналының қосалқы қызметі	дайындау; 6. Денсаулыққа ықтимал қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде техника қауіпсіздігі нормаларын, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық режиммен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау.
			Білімі: 1. Өз еңбек құқықтарын білу, ішкі еңбек тәртібі қағидалары, кәсіптік қауіпсіздігі, денсаулықты, қоршаған ортаны

			қорғау және өрт қауіпсіздігі жөніндегі қағидалар; 2. Санитарлық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімді пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау); 3. Антиконтаминациялық іс-шараларды сақтай отырып жұмыстарды

			жүргізу тәртібі; 4 . Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтармен жұмыс істеу тәртібі; 5. Ішкі нормативтік құжаттар , функционалдық міндеттер.
	Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Дербестік Жауапкершілік Оқытылуға қабілеті Тәртіптілік Стреске төзімділік	
	Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
	СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
		6	Дәрігер/маман сот-медициналық сарапшы

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

13. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

14. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

15. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 14 қарашадағы №2 хаттама.

16. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 11 қарашадағы қорытынды.

17. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 9 қазан.

18. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

19. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
6-қосымша

"Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы/зерттеуі" кәсіптік стандарты

1 - тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы/зерттеуі" кәсіптік стандарты сот-сараптама қызметі саласындағы сот молекулярлық-генетикалық сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер, анықтамалар мен қысқартулар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) молекулярлық-генетикалық сараптамасының мәні – нақты адамды ұқсастыру немесе шығу тегінің биологиялық ортақтығын (биологиялық туыстық) айқындау мақсатында билогия және криминалистика саласындағы арнайы ғылыми білімдер негізінде анықталатын адамның гендік ДНҚ-ның полиморфты генетикалық белгілерінің нақты деректері болып табылады;

5) молекулярлық-генетикалық сараптамасының объект – сұйық және кептірілген түрдегі қан, оған қоса әртүрлі киімдердегі, заттардағы қан дақтары, шәует, оның ішінде аралас биоқатпарлар құрамындағы, бұлшық ет ұлпасы және басқа да ішкі органдардың

(бауыр, жүрек, өкпе, шеміршек ұлпасы) ұлпалары, сүйек ұлпасы, шаш, түбінің буылтығымен, тырнақтар кесіндісі, терімай терлері, қанның, белгілі бір анықталған тұлғалардың буккальді эпителиясының салыстырмалы үлгілері, сараптама тақырыбына қатысты қылмыстық іс материалдары: оқиға болған жерді қарау хаттамасы, үлгілерді алу хаттамасы, мәйітті сот-медициналық зерттеу қорытындысы немесе тірі адамды куәландыруы және қойылған мәселелерді шешу үшін оның маңызы болуы мүмкін басқа да материалдар.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы" дәрігер/маман сот-медициналық сарапшыларының/сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сот сарапшыларының (бас, жетекші, аға; лицензия негізінде сот-сараптама қызметін жүзеге асыратын адамдардың) біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары, дәрігер-сот-медициналық сарапшы – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

3) зертханашы (біліктілігі орта) – СБШ бойынша 4 біліктілік деңгейі;

4) сот-сараптамалық санитар – СБШ бойынша 2 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
С Б Ш бойынша біліктілік деңгейі	6	
С Б Ш бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В101 денсаулық сақтау (фармация, жалпы медицина, педиатрия), 6В015 жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдерді даярлау (биология, химия-биология) 6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнология)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы/зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларын және қызметкерлердің біліміне,ептілігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету ;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.

Еңбек функцияларының тізбесі	Қосымша еңбек функциялары:	1 . Ғылыми-зерттеу , ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-еңбек функциясы: Бөлімшенің жұмысына басшылық ету	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру және олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің нәтижелілігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/

			саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2 . Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы машығын жасау тәртібі мен мерзімдері.
			Машықтар: 1 . Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын бақылау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара

		іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу; 4. Зертхананы материалдық-техникалық қамтамасыз ету мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 5 . Тауарлық-материалдық құндылықтарға , реактивтерге кіріс бақылауын жүргізу, оларды есепке алу және есептен шығару; 6.Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша кері байланыс ұсыну. 7 . Персоналды тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу;	

	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	8. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 9. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 10. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 11. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен

			аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 12. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
			Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері. 3. Еңбекті ұйымдастыру және басқару негіздері, олардың

			нысандары мен әдістері, еңбек заңнамасы, ішкі еңбек тәртібінің қағидалары; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 7. Тауарлық-материалдық құндылықтардың, реактивтердің, кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланыла

		тын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
		Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды пайдаланылуын (егер олар пайдаланылса), персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің

	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы, құпиялық саласындағы әдеп қағидаттарын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Бөлімшенің алға қойған мақсаттарына қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.	
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтармен аппаратураларды	

		пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.

органдармен өзара іс-қимыл		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлерінің ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысуы; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі:

		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.	
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, молекулярлық-генетикалық сараптамасын дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу	

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдіст	1-дағды:	жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру. 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау;

емелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу;

		14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін

			әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
			Машықтар: 1 . Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2 . Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің және нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын (зарттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	үміткерлерді даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, даярлық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі:

			1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын

		қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/ басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары, дәрігер-сот-медициналық сарапшысы" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	2611-7, 2216-5
Қызметтер атауының коды	2611-7-002, 2216-5-001
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары, дәрігер-сот-медициналық сарапшысы
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі	Жоғары білім (6В101 денсаулық сақтау (фармация, жалпы медицина, педиатрия), 6В015 жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдерді даярлау (биология, химия-биология) 6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнология)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді
	Біліктілігі жоғары деңгейдегі бірінші санатты мамандар: дәрігер-сот-медициналық сарапшысы біліктілігі жоғары деңгейдегі екінші санатты мамандар: дәрігер-сот-медициналық сарапшысы біліктілігі жоғары деңгейдегі санаты жоқ мамандар: дәрігер-сот-медициналық сарапшысы

Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы/зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларын және қызметкерлердің біліміне, ептілігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы/зерттеуі;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Келіп түскен зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарау	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.

		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеулерге ұсынылатын объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдарды мен зерттеу объектілерін зерделеу және зертханалық және аспаптық сараптамалық зерттеу жүргізу және сараптама шешуіне қойылған мәселелер бойынша қорытынды беру үшін олардың жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі

		саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері, сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Молекулярлық-генетикалық сараптамасының объектілері және олардың түрі; 4. Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау және ресімдеудің негізгі қағидалары; 5. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама дайындауды жүргізу; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 3. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 4. Жабдықты калибрлеуді, сондай-ақ жабдықты пайдалану кезінде шығыс реагенттерін ауыстыруды жүргізу; 5. Калибрленген жабдықтарды және тексерілген өлшем құралдарын пайдалану арқылы өлшемдердің анықтығын мен бақылануын қамтамасыз ету;

		6. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 7. Химиялық заттармен (зертханалық зерттеулер жүргізу үшін қажетті концентрациядағы ерітінділерді, күрделі реактивтерді дайындау) жұмыстар жүргізу; 8. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 9. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 10. Санитариялық нормалар мен қағидалардың, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті, қоршаған ортаны қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын сақтау; 11. Зертхананы жұмыс аймақтарына бөлу арқылы контаминацияны болдырмау үшін қажетті шараларды қабылдау; 12. Реактивтердің кірісін бақылау және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу.
1-еңбек функциясы: Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы/ зерттеуі		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Адам физиологиясы және анатомиясы; 4. Генетикалық материалдың үлгілерін бөліп алу және сақтау кезеңі; 5. Алынған ДНҚ үлгілерін олардың геномдық профильдерін айқындау мақсатында генотиптеу кезеңі;

	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу		6. Салыстырмалы зерттеу сатысы (ДНҚ-сәйкестендіру - биологиялық үлгілердің геномдық профильдерін және осы іс бойынша өтетін адамдарды өзара салыстыру, биологиялық туыстықты белгілеу); 7. ДНҚ-ны тазарту және шоғырландыру кезеңі; 8. ДНҚ мөлшерлік және сапалық талдау; 9. Зертхана аспаптары мен жабдықтары жұмысының қағидаттары, оларды пайдалану қағидалары және бағдарламалық қамтамасыз ету; 10. Стандартты және жұмыс ерітінділерін дайындау әдістері; 11. Өлшем құралдарын калибрлеу, салыстырып тексеру, өлшем құралдарын метрологиялық аттестаттау және олардың бағдарламалық қамтылымын аттестаттау тәртібі; 12. Жүргізілетін өлшемдердің (зерттеулердің) сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 13. Клиникалық зертханалық әдістердің талдамалық сипаттамалары (дәлдігі, дұрыстығы, ерекшелігі, сезімталдығы) және оларды анықтау; 14. Биологиялық материалды (оның ішінде мәйіттен алынатын) дезинфекциялау және кәдеге жарату тәртібі; 15. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 16. Сот сараптамаларын / зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді анықтауға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық

		құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті, бейнетүсірілім, фотокестелер, сызбалар, диаграммалар жасау қағидалары; 17. Сараптама/зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 18. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 19. Жазбаларды жүргізуді білу; 20. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, қағидалары мен нормалары, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 21. Ішкі нормативтік құжаттар, сот сарапшысының лауазымдық міндеттері; 22. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нормативтік және құқықтық актілер.
		Машықтар: 11. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу және деректерді ұсыну; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері;

	4-дағды: Сот сараптамасының (зерттеудің) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	2. Өлшем нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы қағидалары; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен өлшемшарттары; 4. Генетикалық белгілерді (аллельдерді) анықтаудың ерекшелігі мен толықтығын бағалау кезеңі; 5. Популяциялық деректерді ескере отырып, жеке басын сәйкестендіру және биологиялық туыстықты белгілеу кезінде ДНҚ-ны зерттеу нәтижелерін ықтималдық-статистикалық өңдеу тәртібі; 6. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу қағидалары.
	5-дағды: Сарапшының (маманның)қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
		Машықтар:

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну ; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу нысандары.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша

		материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот молекулярлық-генетикалық сараптаманың қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру ; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/

1-қосымша еңбек функциясы : Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу		немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулерді немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді жүргізу немесе орындау жөніндегі әдістемелік материалдар.
		Машықтар: 11. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі тұрғысынан және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 5. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 4. Дәрістердің, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімдері	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

11. "Зертханашы (біліктілігі орта)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	3111-9
Қызметтер атауының коды	3111-9-005
Кәсіп атауы	Зертханашы (біліктілігі орта

СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	4	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Медициналық зертханашы Зертханашы диагностик	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Сот сараптамасы органының молекулярлық-генетикалық сараптама бөлімінің/бөлімшесінің, секторының медициналық зертханашысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы/зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларын және қызметкерлердің біліміне, ептілігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Орта медициналық персоналдың сот молекулярлық-генетикалық сараптама (зерттеу) өндірісіндегі қосалқы қызметі.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Құзыреті шегінде зерттеуге келіп түсетін сот сараптамасы (зерттеуі) объектілерін қабылдауға, тіркеуге, таңбалауға және олардың сақталуын қамтамасыз етуге қатысу; 2. Сарапшының

			бақылауымен сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама дайындауға қатысу; 3. Сарапшының бақылауымен сот молекулярлық-генетикалық сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу кезінде стандартты операциялық рәсімдерді орындау (ДНҚ бөлу үшін материалын дайындау, жұмыс ерітінділерін дайындау, тестілік зерттеулер жүргізу және т.б.); 4. Өз құзыреті шегінде құжаттама мен жазбалар жүргізу; 5. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың қызметін ұйымдастыру (болған жағдайда); 6. Санитариялық-гигиеналық режим және

1-еңбек функциясы: Орта медициналық персоналдың сот молекулярлық-генетикалық сараптама (зерттеу) өндірісіндегі қосалқы қызметі	1-дағды: Құзыреті шегінде сот молекулярлық-генетикалық сараптама (зерттеу) жүргізу кезінде орта медицина персоналының қосалқы қызметі	эпидемиологиялық қауіпсіздік нормаларына сәйкес жұмыс орындарын, жабдықтарды, құрал-саймандарды, химиялық ыдыстарды (зертханада кіші медициналық персонал болмаған кезде) дайындау; 7. Бөлу қағидаларына және зертхананың жұмыс аймақтарындағы жұмыс ерекшеліктеріне сәйкес антиконтамициялық іс-шараларды сақтай отырып материалдық объектілерді ауыстыруды және тасымалдауды жүргізу; 8. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау және уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау процесіне қатысу; 9. Қосалқы зертханалық жабдықтардың (тоңазытқышт

			ар, мұздатқыш камералар, термостаттар, бактерицидті қондырғылар) жұмысқа қабілеттілігіне мониторинг жүргізу; 10. Қолданыстағы нұсқаулықтарға сәйкес қосалқы жабдықтардың (тоңазытқыштар, мұздатқыш камералар, термостаттар, бактерицидті қондырғылар) жұмысын есепке алу журналын жүргізу; 11. Сараптамалар/зерттеулер жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтермен ерітінділердің сақталу жағдайын, жарамдылық мерзімін бақылау; 12. Сапаны зертханаішілік бақылау іс-шараларын жүргізу кезіндегі инциденттер, ауытқулар және өзгерістер туралы сарапшылард

		ы хабардар ету; 13. Денсаулыққа ықтимал қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік техникасы нормаларын, сондай-ақ санитариялық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау; 14. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың лауазымдық міндеттерінің орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 15. Сараптама (зерттеу) тағайындаған адамға беру үшін сараптама объектілерін дайындау (буып-түю, таңбалау).
		Білімі: 1. Молекулярлық-генетикалық сараптамаларды (

			зерттеулерді) жүргізу қағидалары; 2 . Молекулалық-генетикалық сараптамаларды (зерттеулерді) жүргізу кезінде зертханалық және аспаптық зерттеулер жүргізу әдістемелері; 3. Еңбек заңнамасының негіздері, ішкі еңбек тәртібінің қағидалары, қауіпсіздік және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 4. Қан топтары туралы жалпы мәліметтер; 5. Қан алу әдістемесі; 6. Қан іздерін зерттеу әдістері; 7 . Молекулалық-генетикалық зерттеу жүргізу негіздері; 8. Құрғақ және сұйық қан үлгілерінен

		ДНҚ бөліп алудың негізгі қадамдары; 9. Сараптама/зерттеу жүргізу үшін ұсынылған объектілерді іріктеу, буып-түю, таңбалау және ресімдеу тәртібі; 10. Антиконтаминациялық іс-шараларды сақтай отырып, жұмыстарды жүргізу тәртібі; 11. Ерітінділердің концентрациясын білдіру тәсілдері, ерітінділер құрамын қайта есептеу, ерітінділер мен басқа заттарды сұйылту және араластыру кезінде белгіленетін мөлшерлік қатынастар; 12. Қолданылатын реактивтердің қасиеттері және оларға қойылатын талаптар; 13. Тестілік зерттеулерді, стандартты зерттеулерді жүргізу әдістемелері;

		14. Қосалқы зертханалық жабдықты пайдалану және оның жұмысын есепке алу қағидалары; 15. Зерттеу процесінде, үлгілерді іріктеу және сақтау кезінде пайдаланылатын жабдықтармен өлшеу құралдарының сипаттамалары, сондай-ақ оларды пайдалану қағидалары; 16. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтармен жұмыс істеу тәртібі; 17. Сараптамалар/зерттеулер жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтермен ерітінділердің сақтау шарттары, жарамдылық мерзімдері тәртібі; 18. Зертханаішілік сапаны бақылауды жүргізу тәртібі; 19. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық

		қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімді пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау және т.б.); 20. Құжаттандыру, архивтеу қағидалары; 21. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттері.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Кәсіптік міндеттерді дербес шешу Оқытылуға қабілеті Тәртіптілік Стреске төзімділік Командалық жұмыс Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Сарапшы, дәрігер/маман сот-медициналық сарапшысы

12. "Сот-сараптамалық санитар" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	9629-9
Қызметтер атауының коды	9629-9-018
Кәсіп атауы: Сот-сараптамалық санитар	Сот-сараптамалық санитар
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	2
СБШ бойынша кіші деңгейі	–

БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жұмыс орнында оқытуды өткізумен орта, толық емес орта	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	–	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот молекулярлық-генетикалық сараптамасы/зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларын және қызметкерлердің біліміне, ептілігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізімі мен сипаттамасы	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот молекулярлық-генетикалық сараптама (зерттеу) жүргізу кезіндегі кіші медициналық персоналдың қосалқы қызметі.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: Қолданыстағы нұсқаулықтар мен санитариялық талаптарға сәйкес жұмыс орындарын, құрал-сайман дарды, химиялық ыдыстарды дайындау; 2. Санитариялық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік нормаларына сәйкес дезинфекциялық құралдар мен

1-еңбек функциясы: Сот молекулярлық-генетикалық сараптама (зерттеу) жүргізу кезіндегі кіші медициналық персоналдың қосалқы қызметі	1-дағды: Құзыреті шегінде дайындық және қорытынды кезеңдерінде сот молекулярлық-генетикалық сараптамасын (зерттеуін) жүргізу кезінде кіші медицина персоналының қосалқы қызметі	бактерицидтік қондырғылардың көмегімен жұмыс үй-жайларын, жұмыс беттерін зарарсыздандыру жөніндегі іс-шараларды жүргізу; 3. Бөлу ережелеріне және зертхананың жұмыс аймақтарындағы жұмыс ерекшеліктеріне сәйкес материалдық объектілердің орнын ауыстыру және тасымалдауды антиконтамициялық іс-шараларды сақтай отырып жүргізу; 4. Орта медициналық персоналдың басшылығымен қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау жөніндегі жұмыстарға қатысу; 5. Қолданыстағы нұсқауларға сәйкес

		дезинфекциялық ерітінділерді дайындау; 6. Денсаулыққа ықтимал қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік техникасы нормаларын, сондай-ақ санитариялық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау.
		Білімі: 1. Өз еңбек құқықтарын білу, ішкі еңбек тәртібінің қағидалары, қауіпсіздік және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 2. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (

		қорғаныш киімді пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау); 3. Антиконтамициялық іс-шараларды сақтай отырып, жұмыстарды жүргізу тәртібі; 4. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтармен жұмыс істеу тәртібі; 5. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттері.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Дербестік Жауапкершілік Оқытылуға қабілеттілік Тәртіптілік Стреске төзімділік	
Талаптар белгіленетін техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімдері	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Сарапшы, дәрігер/маман сот-медициналық сарапшысы

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

13. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

14. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

15. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 14 қарашадағы №2 хаттама.

16. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 11 қарашадағы қорытынды.

17. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 9 қазан.

18. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

19. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
7-қосымша

"Сот портреттік сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот портреттік сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол құжаттардың сот сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін);

4) сот портреттік сараптамасының мәні – жеке тұлғаны жеке тұлғаны сәйкестендіру мақсатында объективті материалдық тасымалдағыштарда түсіріліп алынған сыртқы

келбет белгілерін зерттеу кезінде арнайы ғылыми білімдер негізінде анықталатын нақты деректер;

5) сот портреттік сараптамасының объектісі – портреттік ақпараттың әртүрлі объективті материалдық тасымалдағыштарында түсіріліп алынған адамның сыртқы келбетінің бейнелері.

3. Осы кәсіптік стандартта мынандай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-Біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот портреттік сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот портреттік сараптамасы" түрі бойынша біліктілік куәлігін алуға үміткер-сарапшыларға және сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)

СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В042 құқық (құқықтану), 6В123 қоғамдық қауіпсіздік (құқық қорғау қызметі білім беру бағдарламасында криминалистика және/немесе сот сараптама пәні болған жағдайда), 6В073 сәулет және құрылыс (сәулет), 6В014 жалпы дамыту пәніне мамандандырылған мұғалімдерді даярлау (бейнелеу өнері және сызу), 6В021 көркемөнер (кескіндеме, графика)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот портреттік сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және еңбек функцияларын жүйелі және құрылымдық сипаттау және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімшенің жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестері тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау,

		ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білім; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптамаларды жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
1-еңбек функциясы:	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 6. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.

Бөлімше жұмысына басшылық ету		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау ; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру;

		6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;

		2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот портреттік сараптамасын дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау . 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ

		сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот портреттік сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, осы бағыттағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Топтық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелі ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновативтік	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	

СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В042 құқық (құқықтану), 6В123 қоғамдық қауіпсіздік (құқық қорғау қызметі білім беру бағдарламасында криминалистика және/немесе сот сараптама пәні болған жағдайда), 6В073 сәулет және құрылыс (сәулет), 6В014 жалпы дамыту пәніне мамандандырылған мұғалімдерді даярлау (бейнелеу өнері және сызу), 6В021 көркемөнер (кескіндеме, графика)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот портреттік сараптамасы" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот портреттік сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау.	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот портреттік сараптамасы" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар:

	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі

		саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот портреттік сараптамасының мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот портреттік сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеудің

		2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптаманы тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды рәсімдеу.
			Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот портреттік сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Сот портреттік сараптамасының объектілері және олардың түрлері; 5. Сыртқы көрініс элементтерінің белгілері, оларды жүйелеу негіздері; 6. Сот портреттік сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 7. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді

		тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
1-еңбек функциясы: "Сот портреттік сараптамасы" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		Машықтар: 1. Сот портреттік сараптамасының әдістемелеріне және /немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану; 3 Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 7. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері;

	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	3. Сот портреттік сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4 . Сот-сараптамалық зерттеудің кезеңдері; 5. Адамның сыртқы келбетінің белгілерін жүйелеу негіздері. Адамның сыртқы келбетінің жалпы және ерекше белгілері; 6. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану тәртібі; 7 . Сот сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің, фотокестелерді, сызбаларды жасау тәртібі; 8. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 9. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 10. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, ережелері мен нормалары, сондай-ақ

		санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 11. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген

		тәсілдері мен критерийлері; 4 . Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу тәртібі.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған

		шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығындар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/ сарапшы ретінде қатысу.
	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу.; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын

	2-дағды: сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот портреттік сараптамасының қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері	

		бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1 Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге

1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		қойылатын үлгілік талаптар; 5 . Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы

		заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ оларды ресімдеуге қойылатын талаптар .
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;

		2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлардың және практикалық сабақтардың жоспарларын құру тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі		
СБШ шеңберінде басқа мамандықтармен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

13. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

14. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

15. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

16. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 13 желтоқсандағы қорытынды.

17. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

18. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

19. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
8-қосымша

"Сот бейнефонографиялық сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот бейнефонографиялық сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол сот бейнефонографиялық сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) сот бейнефонографиялық сараптамасының объектісі – магниттік немесе әртүрлі тасымалдағыштарда, сондай-ақ дыбыс жазу құралдарында тіркелген сөздік және дыбыстық ақпарат;

4) сот бейнефонографиялық сараптамасының мәні – арнайы жазба құралдарының көмегімен әртүрлі тасымалдағыштарда тіркелген дыбыстық ақпаратты зерттеу негізінде анықталатын нақты деректер, сөйлеу акустикасы, лингвистикалық,

физика-математикалық, ақпараттық және сөйлеу технологиялары саласындағы арнайы ғылыми білімдер кешенін пайдалана отырып жағдайларын, құралдарын, материалдары мен дыбыс жазу іздерін анықтау;

5) файл – бағдарламадан тыс сыртқы жадыда орналасатын және бағдарламаға арнайы операциялар арқылы қолжетімді болатын деректер түрінде нақты бағдарламада толық сипатталған даналардың сәйкестендірілген жиынтығы.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот бейнефонографиялық сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарттың коды: 084230

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

О – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот бейнефонографиялық сараптамасы. Дауысты және дыбысталған сөздерді спектральді (аспаптық) зерттеу" және "Сот бейнефонографиялық сараптамасы. Дауыс және дыбысталған сөздерді аудитивтік және лингвистикалық зерттеу" түрлері бойынша сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшылардың , оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/ бөлімше сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3 - тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1-028	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Сот-сараптамалық бейнефонографиялық зерттеу. Дауысты және дыбысталған сөздерді спектральді (аспаптық) зерттеу мамандығы бойынша: жоғары білім (6B053 физикалық және химиялық ғылымдар (физика, техникалық физика), 6B015 жаратылыстану пәндері (математика, информатика, математика-физика, математика-информатика, физика-информатика) бойынша мұғалімдерді даярлау, 6B061 ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (информатика, информациялық жүйелер, есептеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету), 6B062 телекоммуникациялар (радиотехника, электроника және телекоммуникациялар), 6B063 ақпараттық қауіпсіздік (ақпараттық қауіпсіздік жүйелері). Сот-сараптамалық бейнефонографиялық зерттеу. Дауыс және дыбысталған сөздерді аудитивтік және лингвистикалық зерттеу мамандығы бойынша: жоғары білім (6B023 тілдер және әдебиет (филология)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот бейнефонографиялық сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар:

	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау ; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің

	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныштыларға кері байланыс ұсыну; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 8. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету			10. Нұсқамалық өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
			Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі;

		8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерін орындауды бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып , жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.

		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар

органдармен өзара іс-қимыл	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот бейнефонографиялық сараптамасын дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында

		сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот бейнефонографиялық сараптамасын (зерттеуін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу және қайта даярлауға қатысу	нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновативтік	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы

СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	7	Басшы/басшының орынбасары
10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды:	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша біліктіліктің кіші деңгей	_	
БТБА, БА үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	_	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Сот-сараптамалық бейнефонографиялық зерттеу. Дауысты және дыбысталған сөздерді спектральді (аспаптық) зерттеу мамандығы бойынша: жоғары білім (6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (физика, техникалық физика), 6В015 жаратылыстану пәндері (математика, информатика, математика-физика, математика-информатика, физика-информатика) бойынша мұғалімдер даярлау, 6В061 ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (информатика, информациялық жүйелер, еспетеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету), 6В062 телекоммуникациялар (радиотехника, электроника және телекоммуникациялар), 6В063 ақпараттық қауіпсіздік (ақпараттық қауіпсіздік жүйелер). Сот-сараптамалық бейнефонографиялық зерттеу. Дауыс және дыбысталған сөздерді аудитивтік және лингвистикалық зерттеу мамандығы бойынша: жоғары білім 6В023 тілдер және әдебиет (филология)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот бейнефонографиялық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот бейнефонографиялық сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
		1. "Сот бейнефонографиялық

Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	сараптамасы" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	Машықтар: 1. Ұсынылған сараптама/зерттеу объектілерінің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі:

		1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
	2-дағды:	Машықтар: 1. Сот бейнефонографиялық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот бейнефонографиялық сараптамасының объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптаманы тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық

	Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот бейнефонографиялық зерттеу объектілерінің түрлері (тектері), жіктеуіші; 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот бейнефонографиялық сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Филология, компьютерлік технология, физика, ақпараттық жүйелер мен процестер саласындағы теориялық және ғылыми негіздер; 5. Сот бейнефонографиялық сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 6. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Сот-бейнефонографиялық зерттеу әдістемелеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптарды, жабдықты, бағдарламалық қамтамасыз етуді және аппараттық-бағдарламал

1-еңбек функциясы: "Сот бейнефонографиялық сараптамасы" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		ық кешендерді дұрыс пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 6. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Сот бейнефонографиялық сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 5. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 6. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 7. Лингвистика негіздері; 8. Физика негіздері (дыбыс, жиілік, толқын); 9. Арнайы техникалық құралдардың қағидаттары мен ерекшеліктері;

		10. Бағдарламалық қамтамасыз ету функцияларының қағидаттары мен ерекшеліктері; 11. Негізгі файл жүйелеріндегі деректерді сақтауды ұйымдастыру ерекшеліктері; 12. Сараптама жүргізу кезінде қолданылатын жабдықтың негізгі жұмыс қағидаттары, қызмет көрсету және пайдалану ережелері; 13. Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету негіздері; 14. Шығыс материалдарын есепке алу және сақтау ережелері; 15. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді табу, тіркеу және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің қағидалары, графикалық, кестелік және басқа да бейнелеу материалдарына қойылатын талаптар; 16. Еңбек қорғау, қауіпсіздк техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, ережелері мен нормалары, сондай-ақ санитарлық-эпидемиологиялық талаптар; 17. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес

	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшемдердің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу тәртібі.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі:

	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, мұрағаттауды білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу жөнінде өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот бейнефонографиялық сараптамасының қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ

		сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау жөніндегі әдістемелік материалдар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру,

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	5. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдау.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын құру тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
9-қосымша

"Сот трасологиялық сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот трасологиялық сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол сот трасологиялық сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) сот трасологиялық сараптамасының мәні – әртүрлі іздердің пайда болу механизмдері мен оларды қалдырған объектілерді анықтау мақсатындағы оларды зерделеу кезінде нақты деректерді анықтау болып табылады;

4) сот трасологиялық сараптамасының объектілері – іздердің кескіндері, іздердің үлгілері, оқиға орнындағы заттатардың шынайы немесе суреттер мен қарап-шығу хаттамасында шегенделген қалпы, салыстырмалы зерттеуге арналған үлгілер, сондай-ақ сараптама мәніне қатысты өзге де іс материалдары.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот трасологиялық сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот трасологиялық сараптамасы" түрі бойынша сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде "Сот трасологиялық сараптамасы" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіп атауы	"Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгей	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік	–

сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі		
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В042 құқық (құқықтану), 6В123 қоғамдық қауіпсіздік (құқық қорғау қызметі білім беру бағдарламасында криминалистика және/немесе сот сараптамасы пәні болған жағдайда)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейд	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлім меңгерушісі сектор меңгерушісі	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот трасологиялық сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және еңбек функцияларын жүйелі және құрылымдық сипаттау және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау.	
Е ң б е к функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлім жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми, әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және осы мақсаттарға жету көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлім процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдық даму саласындағы теориялық және практикалық білім; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері;

		4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Реактивтердің кірісін бақылау және олардың есебін жүргізу; 5. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша оған кері байланыс ұсыну; 6. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі:

		1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері. 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтерді, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу;

		7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2- еңбек функциясы : Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша

		материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқы-әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық автотауартану зерттеуін дамытудың ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау ; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.

		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен техниканың заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру , қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгертулер енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттар тізімі	–	

СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік, біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В042 құқық (құқықтану), 6В123 қоғамдық қауіпсіздік (құқық қорғау қызметі білім беру бағдарламасында криминалистика және/немесе сот сараптамасы пәні болған жағдайда)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот трасологиялық сараптамасы" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот трасологиялық сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау.	
Еңбек функцияларының тізімі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот трасологиялық сараптамасы" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар:

1-ші еңбек функциясы : "Сот- сараптамалық трасологиялық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу.	1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама

		қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық трасологиялық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 4 . Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау;

		5 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін табу, тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кірісін бақылау және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2 . Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелері және/немесе әдістері, сот трасологиялық сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Трасологиялық сараптама объектілері; 4. Сот трасологялық сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері;

		5. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
	3-дағды: Сот сараптамалық зерттеуді жүргізу	Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты сақтау .
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;

		2 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 3 . Сот трасологиялық сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4 . Сот-сараптамалық зерттеудің кезеңдері; 5 . Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 6. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары; 7. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 8 . Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды жасау қағидалары; 9. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, ережелері мен нормалары, сондай-ақ

		санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 10. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жұмыс жазбаларын жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшемнің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми

		негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4 . Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеудің, талдаудың, бағалаудың және өңдеудің жұмыс жазбаларын жүргізу қағидалары.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын рәсімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама ресімдеу; 2. Бақылау өдірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
		Машықтар:

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1. Сот сараптамасын жүргізуге жұмсалған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығындар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын

		органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білім: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот трасологиялық сараптамасының қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу;

1- қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми- әдістемелік және оқу- әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау , талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері	

		бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен техниканың заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге

		қойылатын үлгілік талаптар; 5 . Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білім: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы

		заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 2. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот трасологиялық сараптамасын (зерттеуін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы

		заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудіңнегізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
10-қосымша

"Сот баллистикалық сараптамасы" кәсіптік стандарты

1 тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот-баллистикалық сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол сот-баллистикалық сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

4) сот баллистикалық сараптамасының мәні – атыс қаруы мен оқ-дәрілердің конструкциясында көрініс тапқан заңдылықтарды зерделеу негізінде айқындалатын

нақты деректерді анықтау, олардың ату кезіндегі өзара іс-қимылы, атудың ішкі және сыртқы баллистикасының құбылыстары, олардың кедергідегі көрінісі;

5) сот баллистикалық сараптамасының объектісі – қару мен оқ-дәрілер, қару мен оқ-дәрілердің тікелей немесе жанама әсерінің нәтижесінде өзгеріске ұшыраған заттар, тергеу мен сотта дәлелдеу процесінде алынған ақпаратты қамтыған құжаттық процестік дерек көздері.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2 тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот баллистикалық сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот баллистикалық сараптамасы" түрі бойынша сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сот-медициналық сарапшыларының, оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының химия-токсикологиялық сараптамасының бөлім/бөлімше, сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

3 тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсібінің карточкасы	
Топтың коды	1329-1

Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6B042 құқық (құқықтану), 6B123 қоғамдық қауіпсіздік (құқық қорғау қызметі білім беру бағдарламасында криминалистика және/немесе сот сараптамасы пәні болған жағдайда), 6B071 инженерия және инженерлік іс (аспап жасау)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот баллистикалық сараптамасын/зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау.	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестері нәтижелігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі:

		1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Реактивтердің кірісін бақылау және олардың есебін жүргізу; 5. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныштыларға кері байланыс ұсыну; 6. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау,

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастыру және басқару негіздері, олардың нысандары мен әдістері, еңбек заңнамасы, ішкі еңбек тәртібі ережелері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері. 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастыру және басқару негіздері, еңбек заңнамасы; ішкі еңбек тәртібінің қағидалары; Өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіптіліктің қауіптілігі мен еңбекті қорғау талаптары; 7. Реактивтердің, тауарлық-материалдық

		құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Бөлімшенің алға қойған мақсаттарына қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары;

		3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар:

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот баллистикалық сараптамасының ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық

		практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот баллистикалық сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;

		2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы ; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот баллистикалық сараптамасын (зерттеуін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы бағыттағы сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру ;
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 4. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар;

		5. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 6. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 7. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновативтілік	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары
10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6B042 құқық (құқықтану), 6B123 қоғамдық қауіпсіздік (құқық қорғау қызметі білім беру бағдарламасында криминалистика және/немесе сот сараптамасы пәні болған жағдайда), 6B071 инженерия және инженерлік іс (аспап жасау)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы Жетекші сарапшы Аға сарапшы "Сот-сараптамалық баллистикалық зерттеу" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптамалық қызметпен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот баллистикалық сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау.	

Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот-сараптамалық баллистикалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Заттай дәлелдемелерді және сараптамалық зерттеулерге ұсынылатын Объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық баллистикалық зерттеудің мәнін,

		объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кіріс бақылауын және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды ресімдеу.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қазақстан Республикасының жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау саласындағы заңнамасы; 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері немесе әдістері, сот-баллистикалық сараптама саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Сот баллистикалық сараптамасының объектілері; 5. Атыс қаруының жіктелуі; 6. Сот баллистикалық сараптамасын тағайындау кезінде

		материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі қағидалары; 7. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
1-еңбек функциясы: "Сот баллистикалық сараптамасы" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама дайындауды жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік ортаның жағдайын бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қазақстан Республикасының жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау саласындағы заңнамасы; 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 4. Сот баллистикалық сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 5. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 6. Объектілердің жай-күйінің ерекшеліктері; 7. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары; 8. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 9. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану,

		шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 10. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді табу, тіркеу және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімінің қағидалары, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды жасау тәртібі; 11. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар; 12. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшемдердің белгісіздігін бағалаудың және ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеудің, талдаудың, бағалаудың және өңдеудің жұмыс жазбаларын жүргізу қағидалары.
		Машықтар:

	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот баллистикалық сараптамасының қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытыуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы ; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот баллистикалық сараптамасын (зерттеуін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі;

		3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары (зейінділік, байқаушылық) Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы

№ 60 бұйрығына
11-қосымша

"Лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол лакты бояу материалдарына , жабындарға және полимерлік материалдарға (бұдан әрі – ЛБМ, ЛБЖ және ПМ) сараптама жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) ЛБМ, ЛБЖ және ПМ сот-сараптамалық зерттеу мәні – осы объектілердің технологиясы, құрамы және зерттеу әдістері саласындағы арнайы ғылыми білімді пайдалана отырып, сот сараптамасының жалпы ережелері негізінде ЛБМ, ЛБЖ және ПМ сараптамалық зерттеулерінің көмегімен тергеліп жатқан оқиғаның нақты деректерін, мән-жайларын анықтау;

5) ЛБМ, ЛБЖ және ПМ сот-сараптамалық зерттеу объектілері – лакты бояу жабындары және олардың фрагменттері, лакты бояу материалдарының және олардың жекелеген компоненттерінің үлгілері, лакты бояу материалдары мен жабындарының қабаттары бар тасымалдаушы заттар. Пластмассадан, резеңкеден және пленкалы полимерлі материалдардан жасалған бұйымдар, олардың фрагменттері, полимерлі материалдардың әртүрлі тасымалдаушы заттардағы қабаттары, желімдер мен желім композициялары, олардың іздері-қабаттар.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ-Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші;

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – біліктілік анықтамалығы.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарын сот-сараптамалық зерттеу".

5. Кәсітік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде " Лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізімі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6B051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнологимя), 6B053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді

Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлім жетекшсі Сектор жетекшісі	
Қызметтің негізгі мақсаты	Лакты бояу материалдары, жабындар мен полимер материалдарына сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу. 4. Материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 5. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	6. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері ; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
		Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау ; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау;

	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	3. Сараптама жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу ; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі:

	қызметкерлеріне консультация беру	1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарын сот-сараптамалық зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі:

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды:	Машықтар: 1. Лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарын сот-сараптамалық зерттеу жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы бағыттағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.

	Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Топтық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіп атауы
	7	Басшы / басшының орынбасары
10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды:		2611-7
Қызметтер атауының коды		2611-7-002
Кәсіп атауы		Сот срапшылары
СБШ бойынша біліктілік деңгейі		6
СБШ бойынша кіші деңгей		–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі		–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)		Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнологимя), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс		Қажет етілмейді
		Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы

Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	"Лакты бояу материалдарын, жабындарды және полимерлік материалдарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарына сот-сараптамалық зерттеу жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Лакты бояу материалдарын, жабындарды және полимерлік материалдарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-еңбек функциясы : "Лакты бояу материалдарын, жабындарды және полимерлік материалдарды сот-сараптамалық		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау және тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді

зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
		Машықтар: 1. Лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарын сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу;

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	4. Лакты бояу материалдарын, жабындар мен полимер материалдарын сот-сараптамалық зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 5. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 6. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кіріс бақылауын және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды рәсімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, ЛБМ, ЛБЖ және ПМ сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Реактивтердің кіріс бақылауын сақтау және оларды есепке алу тәртібі; 4. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді

		тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік ортаның жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 3. ЛБМ, ЛБЖ және ПМ сот сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеудің кезеңдері; 5. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық);

	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	6. Жазбаларды жүргізу ережелері; 7. Заттай дәлелдемелерді қарап-шығу, алу және буып-түю, талдау үшін өкілдік сынамаларды іріктеуді жүргізу тәртібі, реактивтерді пайдалану қағидалары; 8. Сараптама жүргізу үшін салыстырмалы үлгілерді алу тәртібі; 9. ЛКМ, ЛКП және ПМ іздік мөлшерімен жұмыс істеу ерекшеліктері, бұзбайтын талдауды қолдану мүмкіндіктері және үлгілерді минималды түрде зақымдауға бағытталған практикалық әдістер; 10. Сараптама жүргізу кезінде қолданылатын жабдықтың негізгі жұмыс қағидаттары, қызмет көрсету және пайдалану ережелері; 11. Шығыс материалдарын есепке алу, сақтау және жұмсау тәртібі; 12. Сот сараптамаларын / зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді анықтау, тіркеу және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің қағидалары, графикалық, кестелік және басқа да бейнелеу материалдарына қойылатын талаптар; 13. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар;

		14. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және /немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/ өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және рәсімдеу.
	4-дағды: Сот сараптамасының (зерттеудің)нәтижелерін түсіндіру/ өңдеу	Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеудің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидалары; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеудің, талдаудың, бағалаудың және өңдеудің жұмыс жазбаларын жүргізу қағидалары.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе

		қорытынды беру мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
	5-дағды: Сарапшының (маманнын) қорытындысын ресімдеу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін, жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
2-еңбек функциясы : Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.. Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер;
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және

	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білім: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, ЛБМ, ЛБЖ және ПМ сот араптамасының қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. ЛБМ, ЛБЖ және ПМ сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру,

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау , жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
	3-дағды:	Машықтар: 1. ЛБМ, ЛБЖ, ПМ сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.

	Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіп атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
12-қосымша

"Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарының (бұдан әрі – МӨ және ЖЖМ) сот сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін);

4) мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу нысанасы – мұнай табиғаты объектілерінің табиғатын, жіктеу тиесілігін, олардың шығу көзін куәландыратын нақты мән-жайларды анықтау;

5) мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу объектілері – мұнай өңдеу және мұнай-химия өнеркәсібінің бұйымдары/өнімдері, олардың негізін мұнай тектес заттар; мұнай тектес заттардың іздерін сақтап қалған заттар құрайды.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" түрі бойынша сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде "Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім бастығы (басқа салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіптің атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)

СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнологимя), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия), 6В072 өндірістік және өңдеу салалары (мұнай ісі)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарына сот-сараптамалық зерттеу жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер;

		3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу; 4. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 5. Реактивтердің кірісін бақылау және олардың есебін жүргізу; 6. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша оған кері байланыс ұсыну; 7. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 8. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру; 9. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 10. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 11. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 12. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі:

		1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтердің, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу;

		7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері .
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері;

		3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, МӨ мен ЖЖМ сот-сараптамалық зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі:

1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		1. МӨ мен ЖЖМ сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновациялық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	

СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнологимя), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия), 6В072 өндірістік және өңдеу салалары (мұнай ісі)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.

Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-еңбек функциясы: "Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу " мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі:

		1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
		Машықтар: 1. Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің

		міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін табу, тіркеу және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кіріс бақылауын және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды ресімдеу.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Халықаралық қатынастарды бұзу фактілері бойынша мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу өндірісінің ерекшеліктері; 3 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, мұнай өнімдері мен

		жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. МӨ және ЖЖМ жіктелуі және қасиеттері; 5. МӨ және ЖЖМ қасиеттері мен жай-күйін анықтау, МӨ және ЖЖМ түрі мен маркасын айқындау, шығу тегінің ортақ көзін анықтау; 6. Стандарттау саласындағы талаптар (нормалар, нормативтер, стандарттар); 7. Реактивтердің кіріс бақылауын сақтау және оларды есепке алу тәртібі; 8. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (

		температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеуінің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 5. Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарының сипаттамасы;

	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	6. Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдары объектілерінің жай-күйінің өзгешеліктері; 7. Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдары объектілерінің жай-күйінің ерекшелігі; 8. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық) ; 9. Жазбаларды жүргізу ережелері; 10. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 11. Сот сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді табуға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды жасау қағидалары; 12. Тиісті заттай дәлелдемелерді қарау, алу және буып-түю, талдау үшін өкілдік сынамаларды іріктеуді жүргізу тәртібі, экспресс-тесттер

		мен реактивтерді пайдалану қағидалары; 13. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 14. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нормативтік құқықтық актілер; 15. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша

		жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Білімі: 1 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/ немесе әдістері; 2. Өлшеудің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4 . Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеудің, талдаудың, бағалаудың және өңдеудің жұмыс жазбаларын жүргізу қағидалары.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама

	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі; 3. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 4. Құжаттауды, архивтеуді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және

		жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық

		зерттеуінің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін,

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу		отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы ; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5 . Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау,

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Мұнай өнімдері мен жанар-жағармай материалдарын сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына

		лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Командалық жұмыс	

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
13-қосымша

"Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол еталдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына,

сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеудің міндеттері – металл қорытпаларындағы химиялық элементтердің сапалық және сандық құрамын анықтау; металдар мен қорытпалардың жіктелуін анықтау; бұйымдар жасалған қорытпаның маркасын айқындау; зерттелетін объектілерде дайындалған жері бойынша шығу тегінің бірыңғай көзі, шығарудың бірыңғай партиясының тиесілігі туралы куәландыратын белгілерді анықтау;

5) металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу объектілері – металдар мен қорытпалардан жасалған бұйымдар;

6) металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеудің мәні – металдар мен қорытпалардың табиғатын, жіктелуін, олардың шығу көзін көрсететін нақты жағдайларды анықтау.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде " Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ 6 бойынша біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары– СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-1-28	
Кәсіптің атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия, физика, техникалық физика), 6В072 өндірістік және өңдеу салалары (металлургия)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлім басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Металдар мен қорытпаларға сот-сараптамалық зерттеу жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар:

	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық ету, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу; 4. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 5. Реактивтердің кірісін бақылау және олардың есебін жүргізу; 6. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	жұмыс нәтижелері бойынша оған кері байланыс ұсыну; 7. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 8. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 9. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 10. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 11. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 12. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді

		ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтерді, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану мен қызмет көрсетудің негізгі қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптама жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу;

		8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және

		өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау;

		12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ;

	нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы ; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру .
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі;

		3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Топтық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы / басшының орынбасары
10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот-сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия, физика, техникалық физика), 6В072 өндірістік және өңдеу салалары (металлургия)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	

Қызметтің негізгі мақсаты	Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-ші еңбек функциясы: "Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау және тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер

		мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
	2-дағды Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Машықтар: 1. Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша қорытынды беру үшін олардың жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу объектілерін олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін табу, тіркеу және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кіріс бақылауын және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды рәсімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Металдар мен қорытпалардың жіктелуі;

		4. Металдар мен қорытпалардың сапалық және мөлшерлік құрамын анықтау, түрі мен маркасын айқындау, шығу тегінің ортақ көзін анықтау; 5. Стандарттау саласындағы талаптар (нормалар, нормативтер, стандарттар); 6. Реактивтердің кіріс бақылауын сақтау және оларды есепке алу тәртібі; 7. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеу жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықтарды дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
	3-дағды:	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеудің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 5. Металдар мен қорытпалардың сипаттамасы;

	Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	6. Металдар мен қорытпалардың сапалық құрамының өзгешеліктері ; 7. Металдар мен қорытпалар объектілерінің жай-күйінің ерекшелігі; 8. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық) ; 9. Жазбаларды жүргізу ережелері; 10. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 11. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді табуға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды жасау қағидалары; 12. Тиісті заттай дәлелдемелерді қарау, алу және буып-түю, талдау үшін өкілдік сынамаларды іріктеуді жүргізу тәртібі, экспресс-тесттер мен реактивтерді пайдалану қағидалары; 13. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 14. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
	4-дағды:	Білімі:

	Сот сараптамасы (зерттеу) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеудің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеудің, талдаудың, бағалаудың және өңдеудің жұмыс жазбаларын жүргізу қағидалары.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды беру мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Сарапшының қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі; 4. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 5. Құжаттау, архивтеу білімі.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі

		саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеуінің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру;

		6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы;

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы ; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Металдар мен қорытпаларды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар; 6. Кәсіптік даярлаудың, біліктілікті арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
14-қосымша

"Топырақтың сот сараптамасы" кәсіптік стандарты

1 - тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Топырақты сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол топыраты сот-сараптамалық зерттеу жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік , құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіби стандартта мынадай терминдер, анықтамалар мен қысқартулар қолданылады:

1) арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу нысанасы –адамның, жануардың болғандығын және заттың жергілікті жердің нақты учаскесінде болғандығын куәландыратын, криминалистика және жаратылыстану-техникалық ғылымдар саласындағы арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін нақты деректер ;

2) арнаулы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу объектілері – тасымалдаушы заттарда (көлік құралдарында, киімде, аяқ киімде, бұзу құралдарында, жарақат алу және кісі өлтіру құралдарында және т. б.) топырақ тектес заттарды қалыптастыру, қабаттастыру учаскелерінің топырақтары, оқиға орнынан топырақ үлгілері, сондай-ақ сараптама нысанасына жататын істің өзге де материалдары;

3) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

4) дағды – кәсіптік тапсырманы толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен дағдыларды қолдану қабілеті;

5) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді немесе жүзеге асырылған қызметтің куәлігін қамтитын құжат қадағалауды ресімдеу және верификация жүргізу, алдын алу және түзету іс-әрекеттері туралы куәліктерді ұсыну үшін;

6) топырақ – топырақ түзілу факторларының бірлескен әсері кезінде құрлықтың беткі қабаттарын қайта құру нәтижесінде пайда болатын табиғи объект.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – біліктілік анықтамалығы.

СБШ – салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2 - тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Топырақты сот-сараптамалық зерттеу".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секцияны, бөлімді, топты, сыныпты және кіші сыныпты көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт біліктілік пен құзыреттілік деңгейіне, біліктілік куәлігін алуға үміткер сарапшыларға, сот сарапшыларына (бас, жетекші, аға; лицензия негізінде сот-сараптама қызметін жүзеге асыратын тұлғаларға), сот ісін жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар талаптарды белгілейді "Топырақты сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сараптамалар (зерттеулер), біліктілік пен құзыреттілік деңгейіне, сот сараптамасы органының бөлім/ бөлімше, сектор басшысына еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайына қойылатын талаптар.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3 - тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша	6	
СБШ бойынша біліктіліктің ішкі деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология), 6В052 қоршаған орта (экология), 6В081 агрономия (агрономия, топырақтану және агрономия	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет емес	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Топырақтың сот сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Еңбектің міндетті функциялары:	1. Бөлімшенің жұмысына басшылық жасау;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Еңбектің қосымша функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды:	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру және олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.

	Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық ету, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу; 4. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 5. Тауарлық-материалдық құндылықтардың, реактивтердің кіріс бақылауын, оларды есепке алуды және есептен шығаруды жүргізу; 6. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныштыларға кері байланыс ұсыну; 7. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу. 8. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 9. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 10. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 11. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 12. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастыру және басқару негіздері, олардың нысандары мен әдістері, еңбек заңнамасы, ішкі еңбек тәртібінің қағидалары; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік

		санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтерді, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану мен қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері;

		2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
Еңбек функциясы: 2:Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу;
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері;

		3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, топырақты сот-сараптамалық зерттеуді дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу;

		14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және

		өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы ; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Топырақты сот-сараптамалық зерттеу жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Оқыту курстарына, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру .
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу- әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар;

		6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновация	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптік атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары
10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6B051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология), 6B052 қоршаған орта (экология), 6B081 агрономия (агрономия, топырақтану және агрономия), және/немесе жоғары оқу орнынан кейінгі білім	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Топырақты сот-сараптамалық зерттеу" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Топырақты сот-сараптамалық зерттеу жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Топырақты сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;

Еңбек функцияларының тізбесі		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
		Машықтар: 1. Топырақты сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Топырақты сот-сараптамалық зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, топырақты сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Топырақтың сот сараптамасының объектілері және олардың түрлері; 4. Топырақтың сот-сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау және ресімдеудің негізгі қағидалары; 5. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және/немесе

1-еңбек функциясы: "Топырақты сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		әдісіне сәйкес топырақты сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 3. Жабдықты калибрлеуді жүргізу, сондай-ақ жабдықты пайдалану кезінде шығыс реагенттерін ауыстыру; 4. Калибрленген жабдықты және тексерілген өлшем құралдарын пайдалану арқылы өлшемдердің сенімділігі мен қадағалануын қамтамасыз ету; 5. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 6. Химиялық заттармен жұмыс жүргізу (зертханалық зерттеулер жүргізу үшін күрделі реактивтердің қажетті концентрациядағы ерітінділерін дайындау); 7. Әртүрлі талдау түрлеріне топырақтың сынамасын дайындауды жүргізу; 8. Сот сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 9. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 10. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қоршаған ортаны қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау; 11. Реактивтердің кіріс бақылауын және олардың есебін жүргізуге қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Топырақты сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері;

	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	3. Геология, химия, биология, топырақтану негіздері; 4. Топырақ, топырақтың қасиеттері туралы жалпы мәліметтер; 5. Зерттеу объектілерінің тектік, топтық, жеке (дараландыру) сипаттамалары; 6. Анықталған белгілерді криминалистикалық бағалау және тұжырымдарды құрастыру; 7. Зертханалық аспаптар пен жабдықтардың жұмыс принциптері, пайдалану ережелері және бағдарламалық қамтамасыз етулері; 8. Стандартты және жұмыс ерітінділерін дайындау әдістері; 9. Өлшем құралдарын калибрлеу, салыстыра тексеру, өлшем құралдарын метрологиялық аттестаттау және олардың бағдарламалық қамтамасыз етуін сертификаттау (аттестаттау) тәртібі; 10. Жүргізілетін өлшемдердің (зерттеулердің) сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 11. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 12. Сот сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді табуға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің, фотокестелерді , сызбаларды, диаграммаларды жасау қағидалары; 13. Сараптама/зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық); 14. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 15. Жазбаларды жүргізу ережелері ; 16. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария,

		өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 17. Ішкі нормативтік құжаттар, сот сарапшысының лауазымдық міндеттері; 18. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, есепке алу және жою жөніндегі нормативтік және құқықтық актілер.
	4-міндет: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес топырақты сот-сараптамалық зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу және деректерді ұсыну; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеудің, талдаудың, бағалаудың және өңдеудің жазбаларын жүргізу қағидалары.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.

	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процессуалдық әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу нысандары.
	2-дағды: сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі

		саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық зерттеудің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау;

		12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Топыоақты сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулерді жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау жөніндегі әдістемелік материалдар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңыны; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу әртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Топырақты сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 5. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру .
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу- әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері;

		4. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптік атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына

15-қосымша

"Талшықты материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін);

4) талшықты материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сотсараптамалық зерттеу мәні – талшықты табиғат объектілері арасындағы жанаспалы өзара іс-қимыл фактісін куәландыратын нақты мән-жайларды белгілеу, бұйымдардың талшықты құрамын белгілеу;

5) талшықты материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу объектілері – талшықты материалдардан жасалған бұйымдар.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Талшықты материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Талшықты материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" түрі бойынша біліктілік куәлігін алуға үміткер-сарапшыларға және сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде " Талшықты материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/ бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім бастығы (басқа салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіптің атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгей	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6B051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнологимя), 6B053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия), 6B072 өндірістік және өңдеу салалары (тоқыма материалдарының технологиясы және жобалауы)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы

Қызметтің негізгі мақсаты	Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу; 4. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	5. Реактивтердің кіріс бақылауын және олардың есебін жүргізу; 6. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша оған кері байланыс ұсыну; 7. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 8. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру; 9. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 10. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 11. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 12. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт

		және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтердің, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері .
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау . 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарының сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді

1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды:	Машықтар: 1. Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарының сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, осы бағыттағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.

	Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновациялық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот-сарапшылары" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	2611-7
Қызметтер атауының коды	2611-7-002
Кәсіп атауы	Сот-сарапшылары
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгей	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–

Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнологимя), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия), 6В072 өндірістік және өңдеу салалары (тоқыма материалдарының технологиясы және жобалауы)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Талшықты материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Талшықты материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің

1-еңбек функциясы: "Талшықты материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
		Машықтар:

		1. Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдардын сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған	

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін табу, тіркеу және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кіріс бақылауын және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу өндірісінің ерекшеліктері; 3 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдардың жіктелуі; 5. Талшықтық құрамын, табиғаты талшықтық

		объектілердің нысаналы мақсатын анықтау; 6. Стандарттау саласындағы талаптар (стандарттар, ТШ); 7. Реактивтердің кіріс бақылауын сақтау және оларды есепке алу тәртібі; 8. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің

		талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуінің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 5. Маталар мен тоқылған маталардың жіктелуі; 6. Талшықтық құрамның ерекшеліктері; 7. Табиғаты талшықтық объектілердің жай-күйінің ерекшелігі; 8. Табиғаты талшықтық объектілердің күйін сипаттау ерекшелігі; 9. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (

			температура, ылғалдылық) ; 10. Жазбаларды жүргізу ережелері; 1 1 . Құрал-саймандарды , аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 1 2 . С о т сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді табуға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды жасау қағидалары; 13. Тиісті заттай дәлелдемелерді қарау, алу және буып-түю, талдау үшін өкілдік сынамаларды іріктеуді жүргізу т э р т і б і , экспресс-тесттер мен реактивтерді пайдалану қағидалары; 14. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар;

		15. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нормативтік құқықтық актілер; 16. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеудің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен

		объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4 . Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеудің, талдаудың, бағалаудың және өңдеудің жұмыс жазбаларын жүргізу қағидалары.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі; Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары;

		3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын

	2-дағды: сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуінің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе

		ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы ;

1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5 . Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің

		жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Талшықтық материалдар мен олардан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен

		әдістерін жетілдіруге қатысу.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы

СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
16-қосымша

"Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты

1 тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін);

4) спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу (бұдан әрі –СҚС) мәні – құрамында спирті бар сұйықтықтардың негізгі химиялық құрамын айқындау, оларды белгілі бір түрге жатқызу, сондай-ақ олардың шығу көзін сәйкестендіру бойынша құрамында спирті бар сұйықтықтарды дайындау химиясы мен технологиясы және оларды зерттеу әдістері саласындағы арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін нақты деректер;

5) спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу объектілері – үйде және зауытта өндірілген алкоголь бұйымдары, әртүрлі тасымалдаушы заттардағы СҚС іздері, СҚС-ты қолдан жасау тәсілімен өндіру үшін пайдаланылатын құрылғылар, конструкциялар, аппараттар, өнеркәсіптік технологиялық процестер және СҚС дайындауға арналған аппараттар; зауыттық тәсілмен, сондай-ақ зерттеу нысанасына жататын істің өзге де материалдары.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚМЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2 тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚМЖ бойынша бөлімді, топты, деңгейді және кіші деңгейді көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Жалпы қоғамға мемлекеттік қызмет көрсету;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу" түрі бойынша сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сот-сарапшыларының, оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына

қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3 тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі	–	
БТБА, БА, типтік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнология), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау.	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар:

	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестері нәтижелігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау ; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің

	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу; 4. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 5. Тауарлық-материалдық құндылықтарға, реактивтерге кіріс бақылауын жүргізу, оларды есепке алу және есептен шығару; 6. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша оған кері байланыс ұсыну; 7. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 8. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 9. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 10. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету			11. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 12. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
			Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастыру және басқару негіздері, олардың нысандары мен әдістері, еңбек заңнамасы, ішкі еңбек тәртібі ережелері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 7. Тауар-материалдық құндылықтардың,

		реактивтердің кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының Орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып , жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу;

		7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Бөлімшенің алға қойған мақсаттарына қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
		Машықтар:

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша , сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеуін дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу;	

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі

		мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. СҚС сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, осы бағыт бойынша сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және

		ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
	Ұжымды басқару Командалық жұмыс	

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновативтілік	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнология), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.

	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарау	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Зертханалық және аспаптық сараптамалық зерттеулерге ұсынылатын

		заттай дәлелдемелер мен биологиялық және шығу тегі өзге де объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Машықтар: 1. Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. СҚС сот-сараптамалық зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. СҚС сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. СҚС сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі

		саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері, спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу объектілері; 4. Құрамында спирті бар сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеуді тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі қағидалары; 5. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. СҚС сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және /немесе әдісіне сәйкес сынама дайындауды жүргізу; 2. Құралдарды, аспаптар мен жабдықтарды дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 3. СҚС физика-химиялық қасиеттерін (тотығу, қыздыру, еріту, қышқылдың әсері) анықтау мақсатында химиялық зерттеулер жүргізу, химиялық заттармен жұмыс жүргізу (хроматографиялық зерттеу кезінде қажетті концентрациялардың еріткіштер жүйесін дайындау);

1-еңбек функциясы: "Спирт құрамды сұйықтықтарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		4. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік ортаның жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 6. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 7. Санитариялық нормалар мен ережелердің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті, қоршаған ортаны қорғау, химиялық реактивтермен (қышқылдармен) жұмыс істеу, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын сақтау; 8. Зертхананы жұмыс аймақтарына бөлу арқылы ластанудың алдын алу үшін қажетті шараларды қабылдау; 9. Реактивтердің кіріс бақылауын жүргізуге және оларды есепке алуға қатысу.
	3-дағды: сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. СҚС сот-сараптамалық зерттеу әдістері және / немесе әдістері; 3. Арнайы химиялық заттардың сот сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Химия негіздері; 5. СҚС сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 6. Зертханалардың аспаптары мен жабдықтарын пайдалану

		қағидаттары, пайдалану қағидалары және бағдарламалық қамтамасыз ету; 7. Стандартты және жұмыс ерітінділерін дайындау әдістері; 8. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 9. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу процесінде объектілерді айқындау, тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретін түсіру, бейнетүсірілім, фото кестелер, схемалар, диаграммалар жасау қағидалары; 10. Сараптама/зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық); 11. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 12. Жазбаларды жүргізу ережелері; 13. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 14. Ішкі нормативтік құжаттар, сот сарапшысының лауазымдық міндеттері.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және /немесе әдісіне сәйкес

		зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу және деректерді ұсыну; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу қағидалары.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі:

	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының формалары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша , сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, СҚС сот-сараптамалық зерттеулерінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау.

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытыуды жүргізу, сондай-ақ

		сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. СҚС сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулерді немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді жүргізу немесе орындау жөніндегі әдістемелік материалдар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау , жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. СҚС сот-сараптамалық зерттеу жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, осы бағыттағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді кәсіптік даярлауға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 5. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 4. Дәрістер, семинарлар және практикалық сабақтар жоспарларын жасау тәртібі; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары (зейінділік, байқаушылық) Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
17-қосымша

"Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол арнайы химиялық заттарды сот-сарапшылық зерттеуін жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) арнайы химиялық заттар сот сараптамасының мәні (одан әрі – АХЗ) – химия саласындағы арнайы ғылыми білімдерді пайдалану арқылы сот сараптамасы теориясының жалпы ережелері негізінде АХЗ сарапшылық зерттеу көмегімен зерттелетін оқиғаның нақты деректерін, мән-жайларын, сол нысандарды құрамы мен зерттеу әдістерін анықтау болып табылады;

2) арнайы химиялық заттар сот сараптамасының нысандары – АХЗ із-қатпарланулары бар тасымалдаушы заттар, сараптама мәніне қатысты өзге де материалдар;

3) білім – кәсіптік міндет аясында іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

4) дағды – кәсіптік міндетті тұтастай орындауға мүмкіндік беретін білімдер мен икемділіктерді қолдану қабілеті;

5) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтер бар құжат немесе жүзеге асырылған қызмет растамасы (верификацияның, ескертуші және түзетуші іс-әрекеттердің бақыланушылығын және жүргізілу куәліктерін ұсынуды ресімдеу үшін) .

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар пайдаланылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарт төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарт атауы: "Арнайы химиялық заттарды сот-сарапшылық зерттеу".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖТ сәйкес секцияны, тарауды, топты, класты және ішкі класты көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамтамасыз ету;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамтамасыз ету;

842 – Жалпы қоғамға мемлекеттік қызметтерді ұсыну;

8423 – Әділет пен әділеттілік саласындағы қызмет;

84230 – Әділет пен әділеттілік саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт біліктілік куәлігін алуға үміткер сарапшылардың және "Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамалары (зерттеулері) өндірісіне біліктілік құқығы бар сот сарапшыларының (бас, жетекші, аға сарапшыларға, лицензия негізінде сот-сарапшылық қызметпен айналысатын тұлғаларына) біліктілік пен құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұны мен сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары (сот-сараптамалық габитологиялық зерттеу мамандығы бойынша) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-2-028	
Кәсіп атауы	Бөлім бастығы (басқа салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнология), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия, физика)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізімдемесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара әрекеттесу.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу.
Еңбек функцияларын сипаттау		
		Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол

	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4.Бөлімше процестері тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік-құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау;

			2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу; 4. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтаумен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 5. Тауарлық-материалдық құндылықтардың, реактивтердің кіріс бақылауын және олардың есебін жүргізу; 6. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша оған кері байланыс ұсыну; 7. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 8. Бөлімшенің қызметкерлерге қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімше жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 9. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату бойынша ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 10. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 11. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 12. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі:

		1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың негіздері, олардың нысандары мен әдістері, еңбек заңнамасы, ішкі еңбек тәртібі қағидалары; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттыру әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтердің, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі;

		8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын,

		ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Бөлімшенің алға қойған мақсаттарына қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2 . Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
		Машықтар: 1 . Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара әрекеттесу	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сарапшылық қызмет саласындағы заңнамалық және басқа нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне арналған семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы

		заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық, азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистикасы негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу мен талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми жұмысқа қатысу	жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік

		ұсынымдар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімделуіне қойылатын үлгілік талаптар; 4 . Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: сот Сараптамасы саласындағы нормативтік- құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;

		2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, осы бағыттағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.

		6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
	3-дағды: сот Сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу- әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және

		біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдар/немесе сапаға бағдар Тиімді қатысым дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновативтілік	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттар тізімі	–	
СБА шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБА деңгейі	Кәсіп атауы
	7	Басшы/басшы орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы

Топ коды	2611-7
Кәсіп атауының коды	2611-7-002
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары
СБА бойынша біліктілік деңгейі	6
СБА бойынша біліктілік деңгейшесі	–
БТБА, КС, типтік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В051 биологиялық және сабақтас ғылымдар (биология, биотехнология), 6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия, физика)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Арнайы химиялық заттарды сот-сарапшылық зерттеу" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сарапшылық қызметпен айналысатын физикалық тұлға
Қызметтің негізгі мақсаты	Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау

Е ң б е к функцияларының тізімдемесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Арнайы химиялық заттарды заттарды сот-сарапшылық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара әрекеттесу.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу.
Еңбек функцияларын сипаттау		
	1-дағды: түскен Сараптама/зерттеу нысандарын және іс материалдарын қабылдау және қарау	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу , буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
		Машықтар: 1. Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың зертханалық және аспаптық сарапшылық зерттеу жүргізу үшін және қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу объектілерін

		олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану. 8. Жазбаларды ресімдеу.
	2-дағды: сот Сараптамасы (зерттеу) материалдары мен нысандарын зерделеу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері, Арнайы химияллық заттарды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Арнайы химияллық заттарды сот-сараптамалық зерттеу объектілері және олардың түрлері; 4. Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеуін тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі қағидалары; 5. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 3. АХЗ физикалық-химиялық қасиеттерін (қыздыру, еріту, қышқылдың әсері) анықтау мақсатында химиялық зерттеулер жүргізу, химиялық заттармен жұмыс жүргізу (хроматографиялық зерттеу кезінде қажетті концентрациялардың еріткіштер жүйесін дайындау);

1-еңбек функциясы: Брнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	4. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 6. Жазбалар жүргізу және ресімдеу; 7. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, химиялық реактивтермен (қышқылдармен) жұмыс істеу, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау; 8. Реактивтердің кіріс бақылауын жүргізуге және оларды есепке алуға қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және /немесе әдістері; 3. Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеуінің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Химия мен биология негіздері; 5. Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 6. Зертхана жабдықтары мен аспаптарының жұмыс істеу қағидаттары, пайдалану қағидалары және бағдарламалық қамтамасыз етуі; 7. Стандартты және жұмыс ерітінділерін дайындау әдістері; 8. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 9. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді табуға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды жасау қағидалары; 10. Сараптаманы/зерттеуді жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық);

		11. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 12. Жазбаларды жүргізу ережелері; 13. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 14. Ішкі нормативтік құжаттар, сот сарапшысының лауазымдық міндеттері.
	4-дағды: сот Сараптамасы (зерттеу) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу және деректерді ұсыну ; 3. Бастапқы, химиялық және салыстырмалы сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдар қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбалар жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу қағидалары.
	5-дағды: Сарапшы (маман) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшы (маман) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;

		2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара әрекеттестік	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шығындар туралы есеп ұсыну. 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистикасы негіздері; 3. Қылмыстық, азаматтық істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеуінің қазіргі

		жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау . 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми жұмысқа қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері;

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулерді жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау жөніндегі әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік- құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ оларды ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Арнайы химиялық заттарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы бағыттағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту мен бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 5. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 4. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Талдамдық және жүйелік ойлау Күйзеліске төзімділік Сапаға бағдар Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді қатынас дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Физикалық және психоэмоциялық тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттар тізімі СБА шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	–	
СБА шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБА деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше/сектор басшысы
	7	Басшы/басшы орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
18-қосымша

"Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуінің объектілері – әйнек, керамика, құрылыс материалдары мен олардан жасалған бұйымдар, бұйымдардың жекелеген бөліктері, әйнектен, керамикадан және құрылыс материалдарынан жасалған заттарды алуға арналған шикізат материалдары, тасымалдағыш-заттардағы әйнек, керамика және құрылыс материалдары бөлшектері қатпарларының іздері, белгілі бір өнімді алудың және дайындаудың технологиялық процестері;

2) әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуінің мәні – осы объектілерді өндіру технологиясы, құрамы және зерттеу әдістері саласындағы арнайы ғылыми білімді

пайдалана отырып, сот сараптамасы теориясының жалпы ережелері негізінде тергеліп жатқан оқиғаның нақты деректерін, мән-жайларын анықтау;

3) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

4) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

5) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін.

3. Осы кәсіптік стандартта мынандай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Шыны, керамика және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша біліктілік куәлігін алуға үміткер-сарапшыларға және сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сот-сарапшыларының (бас, жетекші, аға; лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын тұлғалардың) біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіптің атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия), 6В071 инженерия және инженерлік іс (отқа төзімді металл емес және силикат материалдарының химиялық технологиясы)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлім басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау;

		4. Бөлімше процестерінің нәтижелігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу. 4. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 5. Тауарлық-материалдық құндылықтарға , реактивтерге кіріс бақылауын жүргізу, оларды есепке алу және есептен шығару; 6. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша оған кері байланыс ұсыну; 7. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 8. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 9. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	10. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 11. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 12. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, с о н д а й - а қ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастыру және басқару негіздері, олардың нысандары мен әдістері, еңбек заңнамасы, ішкі еңбек тәртібі ережелері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 7. Тауар-материалдық құндылықтардың, реактивтердің кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
		Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың, рективтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын

	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Бөлімшенің алға қойған мақсаттарына қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды:	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу;

	Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау ; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу;

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.

		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, осы бағыттағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары;

		7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Топтық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы

Топтың коды:	2611-7
Қызметтер атауының коды	2611-7-002
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгей	–
БТБА, КА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (химия), 6В071 инженерия және инженерлік іс (отқа төзімді металл емес және силикат материалдарының химиялық технологиясы)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары:	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға
Қызметтің негізгі мақсаты	Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің

	біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау және тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы

	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
		Машықтар: 1. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеуге және

		зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды рәсімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері, әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу объектілері; 4. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуін тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі қағидалары;

		5. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
1-еңбек функциясы: "Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		Машықтар: 1. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және /немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік ортаның жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты сақтау.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі

	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуінің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан бұйымдарды жасаудың химиясы мен технологиясының негіздері; 5. Әйнектен, керамика және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 6. Зертхана жабдықтары мен аспаптарының жұмыс істеу қағидаттары, пайдалану қағидалары және бағдарламалық қамтамасыз етуі; 7. Стандартты және жұмыс ерітінділерін дайындау әдістері;

		8 . Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 9 . Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді табуға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретінің, бейнетүсірілімнің, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды жасау қағидалары; 10. Сараптаманы/зерттеуді жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық); 11. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 12. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 13. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 14. Ішкі нормативтік құжаттар, сот сарапшысының	

		лауазымдық міндеттері.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу және деректерді ұсыну; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4 . Сот-сараптамалық

		зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды беру мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
	1-дағды:	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған

	Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	2-дағды:	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі:

	Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.	
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің	

		техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік	
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу		

		ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуі саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы ; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулерді жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау жөніндегі әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы

		нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Әйнектен, керамикадан және силикат құрылыс материалдарынан жасалған бұйымдарды сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы,

		оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 5. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 4. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың

		нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
19-қосымша

"Сот экономикалық сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Сот экономикалық сараптамасы" кәсіптік стандарты "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына негізінде әзірленген, құжаттардың сот сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік пен құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот экономикалық сараптама қызметі саласында пайдалану.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – құжат, қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін);

4) сот-экономикалық сараптаманың мәні – олардың пайда болу тетігін айқындау және оларды қалдырған объектіні айқындау мақсатында субъектілердің қаржылық-шаруашылық қызметі және олардың құжаттық көрінісін анықтау;

5) сот-экономикалық сараптамасының объектілері – құжаттама, субъектілердің қаржылық-шаруашылық қызметі жағынан көрсетеді;

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамасы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот экономикалық сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарттың коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секцияны, бөлімді, топты,сыныпты және кіші сыныпты көрсету;

O Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 Жалпы қоғамға мемлекеттік қызметтер көрсету;

8423 Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот экономикалық сараптамасы" түрі бойынша сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде "Сот-экономикалық сараптама" түрі бойынша лицензия негізінде сот сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға

қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіп тізімдері:

1) Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – 6 ЭҚМЖ деңгейі;

2) Сот сарапшылары – 6 ЭҚМЖ деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызмет атауының коды	1329-1-028	
Кәсіптің атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
ЭҚЖЖ бойынша біліктілік деңгейі	6	
ЭҚЖЖ бойынша біліктілік деңгейше	–	
БТБА, БА және үлгілік біліктілік сипаттамаларының бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В041 бизнес және басқару (экономика, еспе және аудит, мемлекеттік аудит)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет емес	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы, сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-экономикалық сараптама жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, Еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптар.	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімшенің жұмысына басшылық ету; 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1.Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе төмендету әдістерін айқындау;

	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
1-еңбек	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық ету, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу; 4. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу ; 5. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, атқарылған жұмыс нәтижелері бойынша қарамағындағылармен кері байланыс орнату; 6. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ

функциясы: бөлімше жұмысына басшылық ету		санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері ; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтерді, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау ; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу ; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.

		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процессуалдық іс-әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, құжаттардың сот сараптамасын дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды:	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік

	Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары	

	Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот-экономикалық сараптамасы сот сарапшысы" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
ЭҚЖЖ бойынша біліктілік деңгейі	6	
ЭҚЖЖ бойынша біліктілік деңгейше	–	
БТБА, БА және үлгілік біліктілік сипаттамаларының бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6B041 бизнес және басқару (экономика, еспе және аудит, мемлекеттік аудит)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет емес	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы жеке тұлға, "Сот экономикалық сараптамасы" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-экономикалық сараптама жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, Еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптар.	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Шаруашылық операцияларды сот-сараптамалық зерттеу", "Сот-сараптамалық бухгалтерлік зерттеу", "Сот-сараптамалық қаржылық-кредиттік зерттеу", "Сот-сараптамалық қаржылық-бюджеттік зерттеу" мамандықтары бойынша сот сараптамасын жүргізу мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;

		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-ші еңбек функциясы: "Шаруашылық операцияларды сот-сараптамалық зерттеу", "Сот-сараптамалық бухгалтерлік зерттеу", "Сот-сараптамалық қаржылық-кредиттік зерттеу", " Сот-сараптамалық қаржылық-бюджеттік зерттеу" мамандықтары бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/ зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және байқау	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық

		және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Машықтар: 1. Сот-экономикалық сараптамасы зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды рәсімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі

		саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, Сот-экономикалық сараптамасы зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4.Сот-экономикалық сараптамасының объектілері және олардың түрлері 5. Сот-экономикалық сараптамасы, оларды жүйелеу негіздері; 6. Сот-экономикалық сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 7. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 2 Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 7. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын,

		еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты сақтау.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қазақстан Республикасының заңдары бухгалтерлік және салық есебі салалары; 3. Сот сараптама зерттеулердің әдістемесі мен әдісі; 4. Сот-экономикалық зерттеудің процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздері; 5. Сот-сараптамалық зерттеудің кезеңдері; 6. Сот-экономикалық сараптамасы жүйелеу негіздері; 7. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану тәртібі; 8. Сот сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, және т.б. жасау тәртібі; 9. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура , ылғалдылық); 10. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 11. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 12. Еңбек қорғау, қауіпсіздк техникасы,

		өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, ережелері мен нормалары, сондай-ақ санитарлық-эпидемиологиялық талаптар; 13. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен қағидалары; 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 4. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу тәртібі.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе

		қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, интездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды және архивтеуді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізу бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процессуалдық әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот экономикалық сараптамасының қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми жұмыстарға қатысу	3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу;

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытыуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Сот экономикалық сараптамасын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді кәсіптік даярлауға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық жетекшісі ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыретке қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдарлау (зейін,байқау) Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	

Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 29 қарашадағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
20-қосымша

"Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуі" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуі" кәсіптік стандарты әзірленді, ол азық-түлік емес тауарлардың сот сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) азық-түлік емес тауар – бұл азаматтарға немесе шаруашылық қызмет субъектілеріне сатуға арналған, бірақ оны адам және (немесе) жануарлар дүниесі өкілдерінің тамаққа тұтынуы мақсатында емес, өндірістік процестің өнімі;

2) азық-түлік емес тауарларға сот-тауартану сараптамасының мәні – тұтыну және өзге де құнға әсер ететін азық-түлік емес тауарлар мен өндірістік-техникалық мақсаттағы тауарлардың негіз қалаушы сипаттамалары және осы сипаттамаларды қалыптастыратын факторлар туралы нақты деректер;

3) азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеу объектілері – өнеркәсіптік тауарлар; буып-түю; таңбалау; салыстырмалы үлгілер; активтің сипаттамалары және осы сипаттамаларды қалыптастыратын факторлар туралы ақпаратты қамтитын құжаттар; іс үшін маңызы бар өзге де құжаттар мен материалдар;

4) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

5) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

6) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін).

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуі".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеу" түрі сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде " Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеу" түрі бойынша

лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім бастығы (басқа салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В04 бизнес, басқару және құқық (экономика, маркетинг, бағалау), 6В071 инженерия және инженерлік іс (технологиялық машиналар мен жабдықтар (салалар бойынша), 6В072 өндірістік және өңдеу салалары (жеңіл өнеркәсіп өнімдерінің технологиясы және құрылысы, тоқыма материалдарының технологиясы және жобалау) және/немесе жоғары оқу орнынан кейінгі білім	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау.	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар:

	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіби деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 8. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 10. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, с о н д а й - а қ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адам ресурстарын басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен құралдары; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауар-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
		Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын,

	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
		Машықтар:

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау . 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін

		әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-тауартану сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.

		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, бұл бағыт бойынша сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары;

		7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі машықты жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	2611-7
Қызыметтер атауының коды	2611-7-002
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгей	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В04 бизнес, басқару және құқық (экономика, маркетинг, бағалау), 6В071 инженерия және инженерлік іс (технологиялық машиналар мен жабдықтар (салалар бойынша), 6В072 өндірістік және өңдеу салалары (жеңіл өнеркәсіп өнімдерінің технологиясы және құрылысы, тоқыма материалдарының технологиясы және жобалау)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға
Қызметтің негізгі мақсаты	Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің

	біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-еңбек функциясы: "Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен

		жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
		Машықтар: 1. Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың

		қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;

		2 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және / немесе әдістері, Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуі сараптамасының объектілері және олардың түрлері; 5. Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуінің белгілері, оларды жүйелеу негіздері; 6. Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуін тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 7. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және /немесе әдісіне сәйкес азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуіне сынама

		дайындауды жүргізу; 2 Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты сақтау .
		Білім: 1. Сот-сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуінің әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеуінің процестік және ұйымдастырушылық негіздері;

		3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	4 . Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 5. Тауар белгілерін жүйелеу негіздері. Тауарлар сапасының белгілері; 6. Тұтыну құнын қалыптастыратын тауардың тұтыну қасиеттері, тауар сапасының көрсеткіштері; 7. Тауардың тұтыну құны мен нарықтық құны ұғымы және оларды есептеу әдістері; 8. Тұтыну тауарларының негізгі сипаттамалары: таңбалау, орау, сақтау және тасымалдау ережелері. Сапаны бағалаудың органолептикалық және аспаптық әдістері, сапа градациясы, сұрыптылығы. Ақаулардың түрлері және олардың пайда болу себептері: тауарлар туралы ақпараттың түрлері, нысандары мен құралдары. Тауарлар номенклатурасы (тауар номенклатурасының кодтары) өнімді зерттеуге сәйкестігі. Техникалық регламенттер, стандарттар және басқа да нормативтік құжаттама.

		Біртекті топ тауарларының тауарлық сипаттамалары (кіші топтар) және оларға қойылатын талаптар. Тауарға ілеспе құжаттаманың түрлері. 9. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық) ; 10. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 11. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану тәртібі; 12. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу процесінде объектілерді анықтау, тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, фотосуретін түсіру, бейнетүсірілімді, фото кестелерді, сызбаларды, диаграммаларды жасау қағидалары; 13. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 14. Ішкі нормативтік құжаттар,

		лауазымдық міндеттері.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 4. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу тәртібі.
		Машықтар:

		1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтеуді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі:

		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
	2-дағды: сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық

		бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық тауартану зерттеулердің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы

1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		қорытыуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Азық-түлік емес тауарларды сот-сараптамалық

		тауартану зерттеуін (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және

		олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытындысы.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы

Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
21-қосымша

"Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуі" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуі" кәсіптік стандарты әзірленді, ол азық-түлік емес тауарлардың сот сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) азық-түлік тауарларына сот-тауартану сараптамасының мәні – тұтыну және өзге де құнға әсер ететін азық-түлік тауарларының негізін қалаушы сипаттамалары және осы сипаттамаларды қалыптастыратын факторлар туралы нақты деректер;

2) азық-түлік тауарлары сот тауартану сараптамасының міндеттері – зерттеуге ұсынылған тауарлардың диагностикасы: объектінің нақты жай-күйін, қаптаманың сақталуын, ақаулардың болмауын/бар болуын айқындау; зерттеуге ұсынылған тауарлардың сыныптамасы: белгілі және жалпы қабылданған жіктеулер бойынша сыныпқа, топқа және түрге жатқызу; зерттеуге ұсынылған тауарларды сәйкестендіру: үлгіге сәйкестігі тұрғысынан салыстырмалы зерттеу, тауартану шеңберінде тұтас бөліктердің тиесілігі тұрғысынан салыстырмалы зерттеу, тауар сипаттамаларының (құнынан басқа) тиісті стандарттар мен техникалық шарттардың талаптарына сәйкестігін айқындау; азық-түлік тауарларының құндылық сипаттамаларын айқындау кезінде салыстырмалы тәсілді пайдалана отырып ситуациялық талдау жүргізу;

3) азық-түлік тауарлары сот тауартану сараптамасының объектілері –тамақ өнімдері (сүт және сүт өнімдері; ет және ет жартылай фабрикаттары; шұжық өнімдері мен ысталған ет; кондитерлік тауарлар; балық тауарлары мен теңіз өнімдері; жұмыртқа және жұмыртқа өнімдері; дәмдік тауарлар; темекі өнімдері; жаңа піскен жемістер мен көкөністер; жеміс-көкөніс консервілері; тамақ концентраттары; астық ұны тауарлары; адам мен жануарлардың тамағына пайдаланылатын өзге де тауарлар); дәрілік препараттар; буып-түю; таңбалау; салыстырмалы үлгі; активтің сипаттамалары және осы сипаттамаларды қалыптастыратын факторлар туралы ақпаратты қамтитын құжаттар, бейне, фото-материалдар; іс үшін маңызы бар өзге де құжаттар мен материалдар;

4) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

5) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

6) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін).

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуі".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеу" түрі бойынша сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде " Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеу" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028

Кәсіптің атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В072 өндірістік және өңдеу салалары (азық-түлік технологиясы)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау.	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер;

		3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіби деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 8. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 10. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі:

		1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адам ресурстарын басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен құралдары; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауар-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, персоналдың қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу;

		8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері;

		3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау . 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі:

		1. Сот-тауартану сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі – " Құқықтық актілер туралы" Заң); 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, бұл бағыт бойынша сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі машықты жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	

СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызыметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В072 өндірістік және өңдеу салалары (азық-түлік технологиясы)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің,

1-еңбек функциясы: "Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және

		өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
		Машықтар: 1. Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 4. Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 5. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 6 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және / немесе әдістері, Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуі сараптамасының объектілері және олардың түрлері; 5. Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуінің белгілері, оларды жүйелеу негіздері;

		6. Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуін тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі қағидалары; 7. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және /немесе әдісіне сәйкес азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуіне сынама дайындауды жүргізу; 2 Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі

		нұсқаулықты сақтау.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Білімі: 1. Сот-сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдісі; 3. Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауарлық зерттеудің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 5. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 6. Тұтыну құнын қалыптастыратын тауардың тұтыну қасиеттері, тауар сапасының көрсеткіштері; 7. Тауардың тұтыну құны туралы түсінік; 8. Сақтау шарттарын бұзу және/немесе бүліну нәтижесінде тауардың тұтыну құнының жоғалуын есептеу әдістері; 9. Тауардың нарықтық құнын есептеу түсінігі мен әдістері; 10. Жазбаларды жүргізуді білу; 11. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану тәртібі; 12. Сот сараптамаларын/зерттеулерін

		жүргізу процесінде объектілерді анықтау, тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретін түсіру, бейнетүсірілім, фото кестелер, схемалар, диаграммалар, кестелер жасау қағидалары; 13. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық); 14. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 15. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 16. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттері.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу;

	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы қағидалары; 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидалары; 4. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу қағидалары.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының

	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтерді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының Сот-сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу

		іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
	2-дағды: сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың,

		ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауарлық зерттеудің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытыуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі:

1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау;

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Азық-түлік тауарларын сот-сараптамалық тауартану зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын

		даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын

		кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 13 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
22-қосымша

"Сот–сараптамалық автотауартану зерттеуі" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот портреттік сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол құжаттардың сот сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік тапсырма шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерттелген және игерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін);

4) сот-сараптамалық автотауартану зерттеуінің мәні – көлік құралдарының (бұдан әрі – КҚ) техникалық жай-күйі, КҚ шығарылған күні, оның белгілі бір маркаға және үлгіге тиесілігі, техникалық зақымданудың болуы мен сипаты, КҚ және жеке элементтерінің құны, қалпына келтіріп жөндеу құны, КҚ ЖКО байланысты немесе өзге де зақымданулар мен оқиғалардың нәтижесінде тауарлық құнын жоғалтуы, КҚ ЖКО байланысты немесе өзге де зақымданулар мен оқиғалардың нәтижесінде келтірілген залалдың сомасы туралы нақты деректерді анықтау;

5) сот-сараптамалық автотауартану зерттеуінің объектісі – тұтастай алғанда КҚ, оның бөлшектері, тораптары, агрегаттары, сараптамаға немесе зерттеуге ұсынылған құжаттар мен материалдар (КҚ арналған техникалық құжаттама, КҚ жүріп өтуі (жұмысы) туралы есепке алудың деректері, КҚ қатысты басқа да құжаттар), автоөндірушілердің өкілдіктері, автосервис, сауда кәсіпорындары және т.б. туралы мәліметтер, бұқаралық ақпарат құралдарының, Интернет жүйесінің деректері, фотоматериалдар, КҚ сәйкестендіру және жөндеу құнын анықтауға арналған бағдарламалық қамтамасыз ету, сараптама мәніне жататын ақпараттық анықтамалықтар және басқа да мамандандырылған ақпарат көздері.

3. Осы кәсіптік стандартта мынандай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот–сараптамалық автотауартану зерттеуі".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот–сараптамалық автотауартану зерттеуі" түрі бойынша біліктілік куәлігін алуға үміткер-сарапшыларға және сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде "Сот–сараптамалық автотауартану зерттеуі" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгей	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В071 инженерия және инженерлік іс (машина жасау, көлік, көлік техникасы және технологиялары), 6В041 бизнес және басқару (бағалау)
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы

Қызметтің негізгі мақсаты	Сот–сараптамалық автотауартану зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және еңбек функцияларын жүйелі және құрылымдық сипаттау және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау.	
Е ң б е к функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлім жұмысына басшылық ету;
	Қосымша жұмыс функциялары:	2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл
		3. Ғылыми-зерттеу, ғылыми, әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін анықтау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіби деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 8. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 10. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру; 11. Реактивтердің кірісін бақылау және олардың есебін жүргізу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері;

		6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтердің, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманнның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары;

		3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1- дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2- дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық автотауартану зерттеуін дамытудың ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау ; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар;

1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттар тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды:	2611-7
Қызметтер атауының коды:	2611-7-002
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша біліктіліктің кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–

Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В071 инженерия және инженерлік іс (машина жасау, көлік, көлік техникасы және технологиялары), 6В041 бизнес және басқару (бағалау)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет емес	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшысы "Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуі" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметін жүзеге асыратын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау .	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуі" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу

1-еңбек функциясы: "Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуі" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот- сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
		Машықтар:

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	1 . Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуінің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 4. Сот сараптамасы объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 5. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 6 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 7. Сараптама объектілерін табу, тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық

		құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелері және/немесе әдістері, сот-сараптамалық автотауартану зерттеуі саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуінің объектілері; 5. Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуін тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 6. Ақаулардың түрлері және олардың пайда болу себептері. 7. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуінің әдістемелеріне және

		/немесе әдісіне сәйкес сот сараптамасын жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты сақтау .
	3-дағды: Сот сараптамалық зерттеуді жүргізу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 3 . Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуінің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4 . Сот-сараптамалық автотауартану

		зерттеуінің кезеңдері; 5. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 6. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану тәртібі; 7. Сот сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді табуға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуретін, бейнетүсірілімін, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды және т.б. жасау қағидалары; 8. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулықтары, қағидалары мен нормалары, сондай-ақ санитарлық-эпидемиологиялық талаптар; 9. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.	
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Сызықтық өлшемдерді,	

		массаны анықтауға байланысты зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жұмыс жазбаларын жүргізу және ресімдеу.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Білімі: 1. Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуінің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшемдердің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу қағидалары.
		Машықтар:

	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын рәсімдеу	1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот- сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтерді білу.
2-еңбек функциясы:	1-дағды:	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі:

Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1. Қазақстан Республикасының сот- сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот- сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот экспертологиясы және

		криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.	
		Машықтар: 1 . Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, жазу мен қолтаңбаны сот-сараптамалық зерттеудің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау , талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды	

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге

		ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңыны; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ

		ресімдеуге қойылатын талаптар .
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық автотауартану зерттеуін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2 . Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі;

		4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
23-қосымша

"Құрылыс-тауартану сот сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Құжаттардың сот сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол әзірленді, ол құжаттардың сот сараптамасын жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіби тапсырманы толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен дағдыларды қолдану қабілеті;

3) жазба-қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді немесе жүзеге асырылған қызметтің куәлігін қамтитын құжат (қадағалауды ресімдеу және верификация жүргізу, алдын алу және түзету іс-әрекеттері туралы куәліктерді ұсыну үшін;

4) сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеуінің мәні – жылжымайтын мүлік объектісінің нарықтық құнын айқындауға байланысты міндеттерді шешу кезінде арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін нақты деректер;

5) сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеу объектілері – жылжымайтын мүлік объектілері, құрылыс материалдары, бұйымдар мен конструкциялар; түгендеу істері, техникалық паспорттар, паспорттар.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Құжаттардың сот сараптамасы".
5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.
6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:
O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;
84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;
842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;
8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;
84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.
7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Құрылыс-тауартану сот сараптамасы" жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшылардың, оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше басшысының, зертхана меңгерушісінің біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды сипаттайды.
8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:
1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;
2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В04 бизнес, басқару және құқық (бағалау), 6В073 сәулет және құрылыс (сәулет, құрылыс)

Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеулерін жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптар	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білім; 3. Жоспарлау және басқару негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға деген қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 8. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 10. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, с о н д а й - а қ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың,

		олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері, ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Реактивтерді, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманннның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), персоналдың қауіпсіздік техникасын қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары;

		3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, құжаттардың сот сараптамасын дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен

		техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау . 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары;

1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру , қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды:	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі:

	Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Топтық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдарлау / немесе сапаға бағдарлау Тиімді қарым-қатынас дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновация	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы

Топтың коды	2611-7
Қызметтер атауының коды	2611-7-002
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В04 бизнес, басқару және құқық (бағалау), 6В073 сәулет және құрылыс (сәулет, құрылыс)

Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеуі" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеулерін жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот-сараптамалық құрылыс-тауарлық зерттеу" мамандықтары бойынша сот сараптамасын жүргізу мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін

	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
		Машықтар: 1.Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін,

		объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
	2-дағды: Сот сараптамасының материалдары мен объектілерін зерделеу (зерттеу)	Білімі:

		1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеуі саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеуі объектілері; 4. Сот сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі қағидалары; 5. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер сынама дайындауды жүргізу; 2 Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану;

1-еңбек функциясы: "Сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеуі" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температураны, ылғалдылықты) бақылау; 4 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты сақтау .
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/ немесе әдістері; 3 . Сот-сараптамалық құрылыс-тауартану зерттеуін процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4 . Сот-сараптамалық зерттеудің кезеңдері ; 5. Зерттеу әдістері мен әдістері және оларды қолдану реті ;

	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	6. Жылжымайтын мүлік объектілерінің нарықтық құнын есептеу түсінігі мен әдістері; 7. Нарықтан басқа объектілердің құнын есептеу түсінігі мен әдістері; 8. Тауарлық-материалдық стандарттар мен техникалық шарттар құндылықтар, олардың негізгі қасиеттері және сапалық сипаттамалары; 9. Порядок эксплуатации инструментария, приборов и оборудования, учета и хранения расходных материалов; 10. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті, бейнетүсірілім, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды және т.б. жасау тәртібі; 11. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 12. Жазбаларды жүргізу тәртібі;

		13. Еңбек қорғау, қауіпсіздк техникасы, өндірістік санитариялық, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, қағидалары мен нормалары, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 14. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелеріне талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін

		бағалаудың жалпы қағидалары; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің анықтығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4 . Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидалары; 5. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу , талдау, бағалау және өңдеу қағидалары.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды беру мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын жасау тәртібі, оның құрылымдық бөліктері (кіріспе, синтездеу, зерттеу,

		қорытындылар). Сарапшы қорытындысының нысандары қорытындылары; 3. Құжаттау, архивтерді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар

	2-дағды: сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық зерттеулерің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын

		жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге,

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытыуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері;

1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы ; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5 . Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру;

	нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы

СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
24-қосымша

"Сот құрылыс сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Сот-құрылыс сараптамасы" кәсіптік стандарты "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес әзірленді және оның біліктілік деңгейіне, құзыретіне, мазмұнына қойылатын талаптарды айқындауға арналған. сот-құрылыс сараптамасын өндіруде сот сарапшысының сапасы мен жұмыс жағдайы және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта келесі терминдер мен анықтамалар пайдаланылады:

1) білім – кәсіптік тапсырма шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерттелген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтер немесе орындалған қызметтің айғақтары бар құжат (қадағалауды ресімдеу және тексеру, алдын алу және түзету әрекеттерінің дәлелдемесін қамтамасыз ету үшін);

4) сот-құрылыс сараптамасының нысанасы – құрылыс объектілерін, сондай-ақ құрылыс, техникалық және жобалық-сметалық құжаттаманы жобалау, пайдалану және жөндеу өндіріс процесінің сипаттамаларын айқындауға байланысты мәселелерді шешу кезінде арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленген нақты деректер;

5) сот-құрылыс сараптамасының объектілері – өндірістік, азаматтық және әкімшілік мақсаттағы ғимараттар мен құрылыстар немесе олардың жекелеген құрылымдық элементтері.

3. Осы кәсіптік стандартта келесі қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

КС – біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың паспорты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот құрылыс сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот құрылыс сараптамасы" жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшылардың, оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше басшысының, зертхана меңгерушісінің біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптік карточкалары

<table>
<tr><td colspan="3">9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" мамандығының карточкасы</td></tr>
<tr><td>Топтың коды</td><td colspan="2">1329-1</td></tr>
<tr><td>Қызметтер атауының коды</td><td colspan="2">1329-1-028</td></tr>
<tr><td>Кәсіп атауы</td><td colspan="2">Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)</td></tr>
<tr><td>СБШ бойынша біліктілік деңгейі</td><td colspan="2">6</td></tr>
<tr><td>СБШ бойынша кіші деңгейі</td><td colspan="2">_</td></tr>
<tr><td>БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі</td><td colspan="2">_</td></tr>
<tr><td>Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)</td><td colspan="2">Жоғары білім (6В073 сәулет және құрылыс (құрылыс, құрылыс материалдарын өндіру, бұйымдар мен конструкциялар, көлік құрылыс)</td></tr>
<tr><td>Формалды емес және информалды біліммен байланыс</td><td colspan="2">Қажет етілмейді</td></tr>
<tr><td>Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары</td><td colspan="2">Бөлім/бөлімше басшысы
сектор басшысы</td></tr>
<tr><td>Қызметтің негізгі мақсаты</td><td colspan="2">Сот құрылыс сараптамасы саласындағы кәсіптік қызметке бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне және қызметкерлердің біліміне, дағдыларына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне сәйкес талаптарға сәйкес келетін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасын әзірлеу.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Еңбек функцияларының тізбесі</td><td rowspan="2">Міндетті еңбек функциялары:</td><td>1. Бөлімшенің жұмысына басшылық жасау;</td></tr>
<tr><td>2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.</td></tr>
<tr><td>Қосымша еңбек функциялары:</td><td>1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Еңбек функцияларының сипаттамасы</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td rowspan="2">Дағдылығы 1: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу</td><td>Машықтар:
1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру;
2. Бөлімшенің мақсаттарын және осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау;
3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау;
4. Бөлімше процестерінің нәтижелілігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау;
5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.</td></tr>
<tr><td>Білімі:
1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары;</td></tr>
</table>

		2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білім; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері; 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындауын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық қамтамасыз етуге және жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс беру; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Қызметкерлердің қажеттіліктерін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіптік деңгейін ескере отырып, кадрларды іріктеуді жүзеге асыру. Қайтадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізуге; 8. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 10. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың формалары мен әдістері ;

		4. Адам ресурстарын әкімшілендіру, оқыту және персоналды дамыту құралдары; 5. Қызметкерлердің қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандыру әдістері мен құралдары, олардың қатысу деңгейін арттыру; 6. Еңбекті ұйымдастыру және әкімшілендіру негіздері, еңбек заңнамасы, ішкі еңбек тәртібі қағидалары, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптары; 7. Тауар-материалдық құндылықтарды кіріс бақылау , оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыстың жоспар-кестесінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-саймандардың, аппаратуралар мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптама жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығына, тұжырымдардың ғылыми негізділігіне, алынған нәтижелердің дұрыстығына және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасына тексеру; 5. Қызметкерлердің лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Қорытындыларды ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу эксперта; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білім: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, Бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
	1-дағды:	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну;

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	2. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу іс-әрекетіндегі маман ретінде қатысу
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдар қызметкерлерінің ақпараттық түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар, дәрістер өткізу.
		Білімң: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері 3. Сот сараптамасының негіздері және криминалистика
		Машықтар: 1. Технологиялар мен ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейінің мән-жайларын ескере отырып, қарастырылып отырған мамандық бойынша сот сараптамасын дамытудың ағымдағы жай-күйі мен даму келешегін зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық тиімділігін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақ және өлшеудің әдістемелері мен әдістерін тиісті қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптама әдістемелерін әзірлеуге, сынамадан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу

1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	зерттеулер, техникалық шешімдер, ғылыми зерттеулер әзірлемелері; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалаларды, монографияларды, әдістемелік ұсыныстар мен құралдар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық тәжірбиені жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Қарастырылып отырған сараптамалық мамандық бойынша сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу әдістемесі; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұны мен ресімдеуіне қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынамадан өткізу және енгізудің негізгі қағидалары. 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар:

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	1. Сот-сараптамалық құрылыс-Құрылыс зерттеулерін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, осы сараптамалық мамандық бойынша сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары
10. "Сот сарапшылары" кәсіптік картасы		
Топтың коды		2611-7
Қызметтер атауының коды		2611-7-002
Кәсіп атауы		Сот сарапшылары

СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В073 сәулет және құрылыс (құрылыс, құрылыс материалдарын өндіру, бұйымдар мен конструкциялар, көлік құрылысы)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа мүмкін атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот құрылыс сараптамасы" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Құжаттардың сот сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Ғимараттар мен имараттарды сот-сараптамалық құрылыс-экономикалық зерттеу", "Ғимараттар мен имараттарды сот-сараптамалық құрылыс-техникалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру;

	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
		Машықтар: 1. Көрсетілген түрдегі/мамандықтағы сот сараптамасының нысанасын, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу

		және сараптаманың рұқсатына қойылған мәселелер бойынша қорытынды беру үшін олардың жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот-сараптамалық құрылыс зерттеу объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың реттілігін айқындау, бастапқы деректер; 5. Сот-сараптамалық әдістерді және/немесе әдістерді таңдау зерттеу; 6. Сараптама тағайындаған органға өтініштерді ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды рәсімдеу.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Білім: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот-сараптама саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер сот-құрылыс сараптамалары; 3. Сот-сараптамалық құрылыс объектілері және олардың түрлері;

		4. Құрылыс объектілерінің белгілері, оларды жүйелеу негіздері ; 5. Негізгі ережелер сот сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау және ресімдеу; 6. Айырмашылықтар ретімен сараптамалық және арнайы тағайындау және өткізу зерттеу.
1-еңбек функциясы: "Ғимараттар мен имараттарды сот-сараптамалық құрылыс-экономикалық зерттеу", "Ғимараттар мен имараттарды сот-сараптамалық құрылыс-техникалық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	3-дағды:	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 2. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды дұрыс пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу шарттарын (өндірістік факторларды) бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 6. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі санитарлық нормалар мен нұсқаулықтардың талаптарын сақтау.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 3. Сот-сараптамалық құрылыс зерттеу процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері;

	Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	5. Зерттеу әдістері мен әдістері және оларды қолдану реті; 6. Аспаптарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, есепке алу және сақтау тәртібі шығын материалдары; 7. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу процесінде объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, білім сот фотосуреті, бейнетүсірілім, фото кестелер, схемалар, диаграммалар жасау қағидалары; 8. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық); 9. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 10. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 11. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттері.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және /немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдауды, бағалауды және өңдеуді жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалау; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және қорытындыларды қалыптастыру;

	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және рәсімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидалары; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу ережелері.
	5-дағды: Сарапшының (маманнын) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды беру мүмкін остігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын жасау тәртібі, оның құрылымдық бөліктері (кіріспе, синтездеу, зерттеу, қорытындылар). Сарапшы қорытындысының

		нысандары қорытындылары; 3. Құжаттау, архивтерді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары.
	2-дағды: сараптаманы тағайындайтын	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдар қызметкерлерінің ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.

	органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері ; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық құрылыс зерттеу мамандығы бойынша сот сараптамасының ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Қатысу мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен құралдар дайындау; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытыуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Қарастырылып отырған мамандық

1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		бойынша сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі; 4.Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5.Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.

		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық құрылыс-Құрылыс зерттеулерін жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, осы сараптамалық мамандық бойынша сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі; 3. Дәрістер, семинарлар және практикалық

		сабақтар жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Біліктілікті арттыру және даярлау мәселелері бойынша әдістемелік материалдар сот сарапшылары; 6. Формалары, түрлері, әдістері және кәсіптік құралдар сот сарапшыларын даярлау, олардың біліктілігін арттыру.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
25-қосымша

"Сот өрт-техникалық сараптамасы" кәсіптік стандарты

1 тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот өрт-техникалық сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол сот өрт-техникалық сараптамасы жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) сот өрт-техникалық сараптамасының мәні – өрттің туындауына, дамуына және оның зардаптарына әкеп соққан мән-жайларды зерттеу кезінде жаратылыстану-техникалық ғылымдар және сот сараптамасы саласындағы арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін нақты деректер.

5) сот өрт-техникалық сараптама объектісі – өрттің әсеріне ұшыраған және оны зақымдайтын факторлардың әсерінен түрлендірілген физикалық объект.

3. Осы кәсіптік стандартта мынандай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот өрт-техникалық сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

О – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде "Сот өрт-техникалық сараптамасы" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

"Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	1329-1	
Қызметтер атауының коды	1329-1-028	
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (физика, химия), 6В123 қоғамдық қауіпсіздік (өрт қауіпсіздігі)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлім жетекшсі Сектор жетекшісі	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот өрт-техникалық сараптамасын жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
		Ептілігі мен дағдылары:

	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындауға; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындауға; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындауға; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін айқындауға бойынша талдау

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіби деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 8. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 10. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру. 11. Нұсқаулықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі

		нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адам ресурстарын басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен құралдары; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауар-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары .
		Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптама жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған

	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот өрт-техникалық сараптамасының ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің, техникалық шешімдердің және ғылыми зерттеулердің әдістемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындауға мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		Білімі: 1. Сот өрт-техникалық сараптама саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу әдістемесі; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдардың мазмұнына және нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу;

		4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру .
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Топтық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы / басшының орынбасары
10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2216-7	

Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіптің атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші к деңгей	–	
БТБА, КА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (физика, химия), 6В123 қоғамдық қауіпсіздік (өрт қауіпсіздігі)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді	
Кәсіптердің басқа мүмкін атаулары:	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот өрт-техникалық сараптама" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот өрт-техникалық сараптамасын зерттеу жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот өрт-техникалық сараптамасы" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек қызметтері:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау және тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың

1-еңбек функциясы: "Сот өрт-техникалық сараптамасы " мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білім: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Заттай дәлелдемелерді және сараптамалық зерттеулерге ұсынылатын Объектілерді алу, буып-түю, жіберу, тасымалдау, сақтау тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот өрт-техникалық сараптамасының нысанасын, объектісін және міндеттерін анынқау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот өрт-техникалық сараптама объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат рәсімдеу; 7. Сараптама объектілерін айқындау, тіркеу және зерттеу

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кіріс бақылауын және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды рәсімдеу.
		Білім: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі мәселелері жөніндегі заңнамасы; 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот-өрт-техникалық сараптама саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Табиғи және тұрмыстық өрт фактілері бойынша сот өрт-техникалық сараптамасын жүргізу ерекшеліктері; 5. Өрттің техникалық себептерінің түрлері; 6. Тұтану көздері, өрттің қоршаған ортаға теріс әсерінің ауқымы, жағдайлары және сипаттамалары; 7. Өрт қауіпсіздігі саласындағы талаптар (нормалар, нормативтер, стандарттар) ; 8. Реактивтердің кіріс бақылауын сақтау және оларды есепке алу тәртібі; 9. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
		Машықтар: 1. Оқиға болған жерге (құрылыс құрылыстары, тұрғын үйлер, көлік құралдары, өндірістік үй-жайлар, өрттің жоғары температуралық әсер ету белгілері бар жергілікті жер учаскелері, сондай-ақ оларға іргелес жатқан аумақтар) сараптамалық тексеру жүргізу; 2. ТТЖ және ЖЖ іздерін айқындау үшін күл қалдықтарының сынамаларын алу тәртібін айқындау;

		3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама даярлауды жүргізу; 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеу жүргізу; 5. Аспаптарды, Аспаптар мен жабдықтарды дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 6. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік ортаның жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 7. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 8. Жазбаларды рәсімдеу; 9. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі мәселелері жөніндегі заңнамасы; 3. Табиғи және тұрмыстық өрт фактілері бойынша сот өрт-техникалық сараптамасын жүргізу ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістері; 5. Сот өрт-техникалық сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 6. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 7. Электр сымдары мен электр аспаптары жұмысының авариялық режимдеріндегі өрттердің техникалық себептеріне байланысты объектілердің сипаттамасы; 8. Өрт орнында анықталатын жасанды пайда болу (өртеу) белгілері;

		9. Ерекшелігі саласындағы белгілеу тұтану көзінен, химия жану математика, физика, материалдар және аралас ғылымдар; 10. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық) ; 11. Жазбаларды жүргізу ережелері ; 12. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі; 13. Сот сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті, бейнетүсірілім, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды және т.б. жасау тәртібі; 14. Талдау үшін өкілдік сынамаларды іріктеуді жүргізу тәртібі, экспресс-тесттер мен реактивтерді пайдалану қағидалары; 15. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, ережелері мен нормалары, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 16. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдау , бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және рәсімдеу.
	4-дағды:	Білімі:

	Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістері; 2. Өлшеудің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 4. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу тәртібі
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды беру мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Өрт қауіпсіздігі және өрт табиғаты саласындағы нормативтік құқықтық актілер; 3. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 4. Сарапшының қорытындысын, оның құрылымдық бөліктерін (кіріспе, зерттеу, синтездеу, қорытындылар) жасау тәртібі; 5. Сарапшы қорытындысының нысандары; 6. Құжаттау, архивтерді білу.
	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білім:

		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот өрт-техникалық сараптамасын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот өрт-техникалық сараптамасының зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау;

1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолдану; 8. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот өрт-техникалық сараптама саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы;

		4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы ; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот өрт-техникалық сараптамасын зерттеу жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу;

		3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі мәселелері жөніндегі заңнамасы; 3. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 4. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 5. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 6. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 7. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше жетекшілері
	7	Жетекші/ жетекші орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
26-қосымша

"Сот жарылыс-техникалық сараптамасы" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" "Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот жарылыс-техникалық сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді, ол сот жарылыс-техникалық сараптама жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) сот жарылысының техникалық сараптамасының мәні – нақты қылмыстық істер бойынша мән-жайларды айқындау үшін жарылғыш заттар, құрамында жарылғыш заттар бар бұйымдарды, бұйымдардың қалдықтарын, өнімдер мен олардың жарылу іздерін зерттеу кезінде жарылыс дела, оқ-дәрілер мен жарылғыш заттар саласындағы арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін нақты деректер;

5) Сот жарылысының техникалық сараптамасының объектісі – жарылғыш заттар мен пиротехникалық құрамдар, жарылғыш құрылғылар, оқ-дәрілер, жарылыс орны және онда табылған бүлінген объектілер мен жарылыстың басқа да іздері, сондай-ақ қылмыстық іс жүргізу материалдары.

3. Осы кәсіптік стандартта мынандай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот жарылыс-техникалық сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 - мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде "Сот жарылыс-техникалық сараптамасы" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1328-1-028
Кәсіптің атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)

СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (физика, химия), 6В123 қоғамдық қауіпсіздік (өрт қауіпсіздігі)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлімше басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот өрт-техникалық сараптамасын зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар:

	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу ; 4. Реактивтерді және олардың есебін кіріс бақылауын жүргізу; 5. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 6. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіби деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 9. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері ; 4. Адам ресурстарын басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен құралдары;

		6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауар-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау ; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптама жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу ; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білім:

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл		1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері ; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
1-қосымша еңбек функциясы:	1-дағды:	Машықтар: 1. Ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот жарылыс-техникалық сараптамасын ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу;

Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Топтық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы / басшының орынбасары
10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы		
Топтың коды	2611-7	
Қызметтер атауының коды	2611-7-002	
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	

СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, КС, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В053 физикалық және химиялық ғылымдар (физика, химия), 6В123 қоғамдық қауіпсіздік (өрт қауіпсіздігі)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот жарылыс-техникалық сараптама" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот жарылыс-техникалық сараптамасы зерттеу жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот жарылыс техникалық сараптамасы " мамандығы бойынша сот құрылыс сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау және тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын

1-ші еңбек функциясы: "Сот жарылыс техникалық сараптамасы " мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
		Машықтар: 1. Жарылыстардың мән-жайларын сот-сараптамалық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасының объектілерін олардың

		ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Реактивтердің кіріс бақылауын және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу; 9. Жазбаларды рәсімдеу.
	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Білімі: 1. Сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот-жарылыс сараптамалық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Жарылыс техникалық сараптама объектілері және олардың түрлері; 4. Сот-өрт техникалық сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 5. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу

		тәртібіндегі айырмашылықтар.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар: 1. Оқиға орнына (жарылыс орны және бақылау учаскесі - оған іргелес аумаққа) сараптамалық тексеру жүргізу; 2. Жарылыс іздері мен бақылау үлгілерінің сынамаларын алу тәртібін айқындау; 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және /немесе әдісіне сәйкес сынама даярлауды жүргізу; 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және /немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеу жүргізу; 5. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықтарды дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 6. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік ортаның жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 7. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 8. Жазбаларды рәсімдеу; 9. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты сақтау.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістері;

		3. Сот жарылысы техникалық сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 5. Жарылыс-техникалық сараптама объектілерінің сипаттамасы; 6. Зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық) ; 7. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 8. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану тәртібі; 9. Сот сараптамаларын/зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті, бейнетүсірілім, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды және т.б . жасау тәртібі; 10. Талдау үшін өкілдік сынамаларды іріктеуді жүргізу тәртібі, экспресс-тесттер мен реактивтерді пайдалану қағидалары; 11. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, ережелері мен нормалары , сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 12. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
		Машықтар:

	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және /немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және рәсімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістері; 2. Өлшеудің белгісіздігін бағалау мен ұсынудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу, талдау, бағалау және өңдеу тәртібі.
		Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды беру мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі:

	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, қорытындылар) бөліктерін, жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтерді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер;
	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін)

		ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.	
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.	
		Машықтар: 1. Ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот жарылыс-техникалық сараптамасын ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының	

1-қосымша еңбек функциясы. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Қатысу мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен құралдар дайындау; Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын	

		алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта карау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді

		әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру ; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.	
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.	
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот жарылыс-техникалық сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.	
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері;	

		2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
27-қосымша

"Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол сот психологиялық-филологиялық сараптама жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) психологиялық-филологиялық зерттеуінің мәні – сөйлеу қызметінің өнімдерін зерттеу кезінде арнайы ғылыми білімдердің негізінде анықталатын нақты деректер;

5) психологиялық-филологиялық зерттеуінің объектісі – адамның сөйлеу және коммуникативтік қызметі мен мінез-құлқының өнімі ретіндегі мәтін.

3. Осы кәсіптік стандартта мынандай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде " Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім	Жоғары білім (6B017 тілдер және әдебиет бойынша мұғалімдерді даярлау (қазақ тілі мен әдебиеті, орыс тілі мен әдебиеті, қазақ тілі мен әдебиеті орыс тілде оқытпайтын

деңгейі (мамандық)	мектептерде, орыс тілі мен әдебиеті орыс тілде оқытпайтын мектептерде), 6В023 тілдер және әдебиет (филология), 6В011 педагогика және психология (педагогика және психология), 6В31 әлеуметтік ғылымдар (психология)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлім басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар: 1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау;

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіби деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 8. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 10. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, с о н д а й - а қ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері;

		4. Адам ресурстарын басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен құралдары; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауар-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптама жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері;

		2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білім: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	психологиялық-филологиялық зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау ; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 8. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 9. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 10. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдар дайындауға қатысу; 11. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 12. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары;

		5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру , қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресімдеудің тәртібі.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі:

		1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Топтық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды:	2611-7
Қызметтер атауының коды	2611-7-002
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгей	–
БТБА, КА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім	Жоғары білім (6B017 тілдер және әдебиет бойынша мұғалімдерді даярлау (қазақ тілі мен әдебиеті, орыс тілі мен әдебиеті, қазақ тілі мен әдебиеті орыс тілде оқытпайтын мектептерде, орыс тілі мен әдебиеті орыс тілде оқытпайтын

деңгейі (мамандық)	мектептерде), 6В023 тілдер және әдебиет (филология), 6В011 педагогика және психология (педагогика және психология), 6В31 әлеуметтік ғылымдар (психология)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бас сарапшы жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін

	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	болдырмайтын және сақтау және тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	психологиялық-филологиялық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3 . Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4 . Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5 . Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға қолдаухат ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін	

		ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды рәсімдеу.	
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2 . Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3 . Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 4. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.	
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу әдістемелеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 2. Құрал-сайманды, аспаптар мен	

1-еңбек функциясы: "Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		жабдықты дұрыс пайдалану; 3 . Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 4. Жазбаларды жүргізу және рәсімдеу; 5. Санитариялық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты сақтау .	
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2 . Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 3 . Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеудің процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4 . Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеудің объектілері және олардың түрлері; 5 . Сот-сараптамалық психологиялық-фил	

	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	ологиялық зерттеудің кезеңдері; 6. Зерттеудің белгілері мен әдістері: - ар-намысты, қадір-қасиетті және іскерлік беделді қорғау туралы істер бойынша мәтіндердің сараптамасы; - өшпенділік немесе араздықты қоздыру, өршіту айыбымен байланысты істер бойынша сөйлеу қызметі өнімдерінің сараптамасы; - сыбайлас жемқорлық қылмыстармен, алаяқтықпен, бопсалаумен және т.б. байланысты істерді тергеу кезіндегі сөздер; 7. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану тәртібі; 8. Сот сараптамаларын/ зерттеулерін жүргізу барысында объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотосуреті, бейнетүсірілім, фотокестелерді, сызбаларды, диаграммаларды және т.б. жасау тәртібі; 9. Жазбаларды жүргізу ережелері; 10. Еңбек қорғау, қауіпсіздік техникасы,

		өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, ережелері мен нормалары, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 11. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және рәсімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің дұрыстығы мен

		объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 3 . Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 4. Зерттеулер нәтижелері есептерінің жазбаларын жүргізу , талдау, бағалау және өңдеу тәртібі.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды беру мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, қорытындылар) бөліктерін, жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының нысандары; 3. Құжаттауды, архивтерді білу.

	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін)

	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 8. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 9. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 10. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу

		құралдарын дайындауға қатысу; 11. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 12. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы"

		Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық психологиялық-филологиялық зерттеу жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді

		әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
28-қосымша

"Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу" кәсіптік стандарты

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес "Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу" кәсіптік стандарты әзірленді, ол сот-дінтанушылық сараптама жүргізу жөніндегі сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған және сот-сараптама қызметі саласында қолданылады.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар 0олданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін;

4) сот дінтанушылық сараптамасының мәні – діни сипаттағы объектілердің мазмұнында діни экстремизм, терроризм белгілерінің, діни ағымдық пиғылдардың болуын/болмауын айқындауға байланысты мәселелерді шешу кезінде арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін нақты деректер. Діни сипаттағы объектілерде көрініс тапқан оқиғаларға қатысатын нақты субъектілердің белгілі бір діни ағымы, қозғалысы, іс-әрекетінің (азаматтық және саяси мінез-құлқы) сипаттамалары;

5) сот дінтанушылық сараптамасының нысандары – діни экстремизмнің, терроризмнің белгілері бар деп болжанатын материалдық объектілер (мәтіндік құжаттар, аудио-бейне жазбалар, бейнелер, белгілер және т.б.), сондай-ақ сараптама нысанасына қатысты басқа да іс материалдары.

3. Осы кәсіптік стандартта мынандай қысқартулар қолданылады:

БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Мемлекеттің жалпы қоғамға қызмет көрсетуі;

8423 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет;

84230 – Әділет және сот төрелігі саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сарапшыларға, оның ішінде " Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының бөлім/бөлімше, сектор басшысына қойылатын талаптарды сипаттайды.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойыншпа 6 біліктілік деңгейі;

2) сот сарапшылары – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028
Кәсіп атауы	Бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6

СБШ бойынша кіші деңгейі	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В022 гуманитарлық ғылымдар (дінтану, исламтану)	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Бөлім/бөлім басшысы сектор басшысы	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	1-дағды: Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу	Машықтар: 1. Бөлімшенің қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру; 2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның осы мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау; 3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау; 4. Бөлімше процестерінің тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау; 5. Өндірістік есептерді қалыптастыру.
		Білімі: 1. Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік құқықтық құжаттары; 2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер; 3. Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері. 4. Сараптама жүргізу туралы машықты жасау тәртібі мен мерзімдері.
		Машықтар:

	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	1. Персоналдың жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық ресурстарға қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және рәсімдеу; 4. Персонал қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша бағыныстыларға кері байланыс ұсыну; 5. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 6. Бөлімшенің персоналға қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіби деңгейін ескере отырып, персоналды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған персоналды бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 7. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану туралы ұсыныстар енгізу; 8. Персоналды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 9. Бөлімше ресурстарын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 10. Нұсқамалықты өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуына бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ;

		3. Еңбекті ұйымдастырудың нысандары мен әдістері; 4. Адам ресурстарын басқару, персоналды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Персоналдың қызметін бағалау әдістері , қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттырудың әдістемелері мен құралдары; 6. Еңбекті ұйымдастырудың және басқарудың, еңбек заңнамасының негіздері; ішкі еңбек тәртібі қағидалары; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздіктің талаптары; 7. Тауар-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, персоналдың қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтауын бақылау; 3. Сараптама жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сараптамалық қорытындыны сарапшының тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, жүргізілген зерттеудің толықтығын, тұжырымдардың ғылыми негізділігін, алынған нәтижелердің дұрыстығын және сараптамалық қорытындыны рәсімдеу сапасын тексеру; 5. Персоналдың лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу; 8. Қойылған мақсаттарға қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білім: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың

		негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері ; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білім: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу жөніндегі тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.
		Машықтар: 1. Ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық дінтанушылық

1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау ; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін рәсімдеу; 8. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 9. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 10. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдар дайындауға қатысу; 11. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 12. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және рәсімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары;

		5. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру , қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді рәсімдеудің тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді дайындауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.және оның тиімділігін талдау.
	3-дағды:	Білімі:

	Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Баяндамалардың, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқытудың теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіптік даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Топтық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдары/немесе сапаға бағдары Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Сот сарапшылары" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды:	2611-7
Қызметтер атауының коды:	2611-7-002
Кәсіп атауы	Сот сарапшылары
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6
СБШ бойынша кіші деңгей	–
БТБА, КА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6B022 гуманитарлық ғылымдар (дінтану, исламтану)
	Бас сарапшы

Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	жетекші сарапшы аға сарапшы "Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу" мамандығы бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізімі	Міндетті еңбек функциялары:	1. "Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу" мамандығы бойынша сараптамаларды жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми, әдістемелік және тәрбие жұмыстарына қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
		Машықтар: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санын сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/ зерттеу объектілерінің бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау және тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін олардың

	1-дағды: Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен объектілерді тексеру актісін рәсімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама объектілерін сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2.Сараптамалық зерттеуге ұсынылған заттай дәлелдемелер мен объектілерді алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау тәртібі.
		Машықтар: 1 . Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеудің мәнін, объектісі мен міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу

	2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу объектілерін, олардың ерекшелігін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға өтінішхат рәсімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды рәсімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының

		сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері, сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен рәсімдеудің негізгі ережелері; 4. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
1-еңбек функциясы: "Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеулердің әдістеріне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 2. Зерттеу жұмыстарын жүргізу кезінде өндірістік ортаның жағдайын (температура, ылғалдылық) бақылау; 3. Сот сараптамасының

		сапасын бақылауға қатысу; 4. Іс қағаздарын жүргізу және дайындау; 5. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау нұсқауларын орындау.
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу әдістері және/немесе әдістері; 3. Сот дінтанушылық зерттеу сараптамасының процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеулердің кезеңдері; 5. Зерттеу объектілерінің классификациясы, олардың қасиеттері мен сипаттамалары. 6. Сот-сараптама/зерттеу процесінде объектілерді есепке алу мен зерттеудің ғылыми-техникалық құралдары мен

		әдістері, сот-сараптамалық фотосуреттер, бейнетүсірілімдер, фотокестелер, диаграммалар жасау ережелері; 6. Іс қағаздарын жүргізу ережелері; 7. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитарлық-эпидемиологиялық талаптар бойынша нұсқаулықтар, ережелер мен ережелер; 8. Ішкі тәртіп ережелері, қызметтік міндеттері.
	4-дағды:	Машықтар: 1. Сот сараптамасының әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдауды, бағалауды және өңдеуді жүргізу; 2. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және қорытындылар қалыптастыру; 3. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және дайындау.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық

	Сот сараптамасының (зерттеу) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	зерттеудің техникасы және/немесе әдістері; 2. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілік дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 3 . Сот-сараптамалық зерттеу кезінде алынған мәліметтерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері; 4. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу есебін жүргізу ережелері.
	5-дағды: Сарапшы (маман) қорытындысын рәсімдеу	Машықтар: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды беру мүмкін еместігі туралы хабарламаны рәсімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын жасау тәртібі, оның құрылымдық

		бөліктері (кіріспе, зерттеу, жинақтау, қорытынды). Сараптамалық қорытынды қорытындыларының нысандары; 3. Құжаттаманы, архивтерді білу.
	1-дағды: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен сот сараптамаларын жүргізу бойынша өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптамасы қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
2-еңбек функциясы:		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама

Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	2-дағды: тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
		Машықтар: 1. Технологиялар мен ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу сараптамасының қазіргі жағдайы мен

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	даму болашағын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу бойынша ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздемелерді әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техника-экономикалық тиімділігін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру мен өткізуді жоспарлау; 5. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеу; 6. Ағымдағы және түпкілікті бақылауды, зерттеу жоспарларын бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Тиісті сынау және өлшеу әдістері мен процедураларын қолдану; 8. Ғылыми зерттеу барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдаңыз; 9. Зерттеу жұмысының нәтижелерін рәсімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеу әдістерін, техникалық шешімдерді, ғылыми әзірлемелерді әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға	

		және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстардың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері туралы есептерді дайындау; 12. Мақалаларды, монографияларды, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге шолу жасау; 14. Сараптамалық қателерге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық тәжірибені жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателерді болдырмауға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен техниканың заманауи жетістіктері; 3. Зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық

		әзірлемелерді орындау әдістемесі; 4. Зерттеу нәтижелерінің мазмұны мен форматына қойылатын стандартты талаптар; 5 . Сот-сараптамалық зерттеу әдістерін әзірлеу, сынау және енгізудің негізгі принциптері.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің және нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларының қолданыстағы заңнамаға, нормативтік мақсаттарға сәйкестігіне, енгізілген стандарттар тиімділігіне және олардың салдарларына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу бойынша ұсыныстар әзірлеу; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі:

		1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Заң; 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгертулер енгізу тәртібі, сондай-ақ олардың орындалуына қойылатын талаптар.
	3-дағды: Сот сарапшыларының кәсіби даярлығына, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу сараптамасын жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіби даярлауға қатысу және осы саладағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыру; 2. Оқу курстарына, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға лектор, оқу жетекшісі ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіби дайындық пен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы

		заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі; 3. Дәрістердің, семинарлардың және практикалық сабақтардың жоспарларын құру тәртібі; 4. Теория негіздері және оқыту әдістемесі; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру бойынша әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларының кәсіби даярлығын, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдары Шешім қабылдау кезіндегі дербестік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіп атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

11. Мемлекеттік органның атауы:
Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

12. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

13. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

14. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

15. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

16. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

17. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
29-қосымша

"Сот-гистологиялық сараптама" кәсіптік стандарты

1 - тарау. Жалпы ережелер

1. "Сот-гистологиялық сараптама/зерттеу" кәсіптік стандарты Қазақстан Республикасының "Кәсіптік біліктілік туралы" Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес әзірленген және сот-гистологиялық сараптама/зерттеу өндірісі бойынша сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасы мен жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет аясында іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті тұтастай орындауға мүмкіндік беретін білімдер мен икемділіктерді қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтер бар құжат немесе жүзеге асырылған қызмет растамасы верификацияның, ескертуші және түзетуші іс-әрекеттердің бақыланушылығын және жүргізілу куәліктерін ұсынуды ресімдеу үшін;

4) сот-гистологиялық зерттеудің мәні – зерттеудің арнайы әдістері мен әдістемелерін қолдану арқылы ағзалар мен тіндердің зақымдану ерекшеліктерін микроскопиялық деңгейде зерделеу кезінде сот медицинасы саласындағы арнайы білімдер негізінде анықталатын нақты деректер;

5) сот-гистологиялық зерттеудің объектілері – мәйітті ашу кезінде алу жүргізілген органдар мен тіндердің бөліктері және іс бойынша өтіп жатқан, сот-гистологиялық зерттеуді қажет ететін басқа да объектілер.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар пайдаланылады:

БТБА – Жұмыстар мен жұмысшы мамандықтарының бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА – Біліктілік анықтамалығы.

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2-тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот-гистологиялық сараптама".

5. Кәсіптік стандарт коды: O84230.

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

O – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

84 – Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру;

842 – Жалпы қоғамға мемлекеттік қызметтерді ұсыну;

8423 – Әділет пен әділеттілік саласындағы қызмет;

84230 – Әділет пен әділеттілік саласындағы қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт "Сот-гистологиялық сараптама" түрі бойынша сот-медициналық сарапшылардың, сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар сот-медициналық сарапшылардың, оның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғалардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ сот сараптамасы органының сот-гистологиялық сараптамасының бөлім/бөлімше, сектор басшысының біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) бөлім басшысы (өзге салаларда мамандандырылған) – СБШ бойынша 7 біліктілік деңгейі;

2) дәрігер-сот-медициналық сарапшы – СБШ бойынша 6 біліктілік деңгейі;

3) зертханашы (біліктілігі орта) – СБШ бойынша 4 біліктілік деңгейі;

4) сот-сараптамалық санитар – СБШ бойынша 2 біліктілік деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Бөлім басшысы" (өзге салаларда мамандандырылған) кәсіп карточкасы	
Топтың коды	1329-1
Қызметтер атауының коды	1329-1-028

<table>
<tr><td>Кәсіптің атауы</td><td colspan="2">Бөлім басшысы(өзге салаларда мамандандырылған)</td></tr>
<tr><td>СБШ бойынша біліктілік деңгейі</td><td colspan="2">6</td></tr>
<tr><td>СБШ бойынша кіші деңгей</td><td colspan="2">–</td></tr>
<tr><td>БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі</td><td colspan="2">–</td></tr>
<tr><td>Кәсіптік білім
деңгейі (мамандық)</td><td colspan="2">Жоғары білім (6В101 денсаулық сақтау (фармация, жалпы медицина, педиатрия)</td></tr>
<tr><td>Формалды емес және информалды біліммен байланыс</td><td colspan="2">Қажет етілмейді</td></tr>
<tr><td>Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары</td><td colspan="2">Бөлім/бөлімше басшысы
сектор басшысы</td></tr>
<tr><td>Қызметтің негізгі мақсаты</td><td colspan="2">Сот-гистологиялық сараптама/зерттеу өндірісі саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды жасау, заманауи еңбек нарығының қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларын және қызметкерлердің білімдеріне, икемділіктеріне, дағдыларына, жекетұлғалық құзыреттіліктеріне тиісті талаптарды жүйелік және құрылымдалған сипаттау.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Еңбек функцияларының тізбесі</td><td>Міндетті еңбек функциялары:</td><td>1. Бөлімше жұмысына басшылық ету;</td></tr>
<tr><td></td><td>2. Сараптамалар тағайындайтын органдармен өзара әрекеттесу.</td></tr>
<tr><td>Қосымша еңбек функциялары:</td><td>1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Еңбек функцияларының сипаттамасы</td></tr>
<tr><td rowspan="3"></td><td rowspan="2">1-дағды:
Бөлімшенің перспективалық және ағымдағы жұмыс жоспарларын әзірлеу</td><td>Машықтар:
1. Бөлімшенің қысқа және ұзақ мерзімді жұмыс жоспарларын қалыптастыру, олардың орындалуын іске асыруға бақылауды жүзеге асыру;
2. Бөлімшенің мақсаттарын және оның сол мақсаттарға қол жеткізу көрсеткіштерін айқындау;
3. Бөлімше қызметіндегі негізгі тәуекелдерді және оларды жою немесе азайту әдістерін айқындау;
4. Бөлімше процестері нәтижелігінің негізгі көрсеткіштерін айқындау;
5. Өндірістік есептер құру.</td></tr>
<tr><td>Білімі:
1.Ұйымның стратегиясы/саясаты, мақсаттары, даму жоспарлары және басқа да нормативтік- құқықтық құжаттары;
2. Менеджмент, стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, ұйымдастырушылық даму саласындағы теориялық және практикалық білімдер;
3.Жоспарлау және әкімшілендіру негіздері;
4.Сараптама жүргізу туралы есептілікті жасау тәртібі мен мерзімдері.</td></tr>
<tr><td></td><td>Машықтар:</td></tr>
</table>

1-еңбек функциясы: Бөлімше жұмысына басшылық ету	2-дағды: Бөлімшенің жұмысын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	1. Қызметкерлер құрамының жұмысына басшылық жасау, міндеттерді қалыптастыру және олардың орындалуын қадағалау; 2. Өз құзыреті шегінде ұйымның басқа бөлімшелерімен және өзге де ұйымдардың өкілдерімен бөлімшенің тиімді өзара іс-қимылын жүзеге асыру; 3. Бөлімшенің материалдық-техникалық қорларға деген қажеттілігін айқындау бойынша талдау жүргізу. Зертхананы материалдық-техникалық жабдықтау мен жарақтандыруға өтінімдер жасау және ресімдеу; 4. Реактивтердің кірісін бақылау; 5. Құрам қызметінің тиімділігін талдау және бағалау, орындалған жұмыс нәтижелері бойынша қарамағындағыларға кері байланыс ұсыну; 6. Қызметкерлерді тиімді ынталандыру жүйесін әзірлеу. Жанжалды жағдайлардың алдын алу; 7. Бөлімшенің қызметкерлерге қажеттілігін айқындау, сондай-ақ олардың кәсіби деңгейін ескере отырып, құрамды іріктеуді жүзеге асыру. Жаңадан қабылданған қызметкерлер құрамын бейімдеу бойынша іс-шаралар әзірлеу; 8. Сот сараптамасы органы басшысының қарауына қызметкерлерді тағайындау, ауыстыру және жұмыстан босату туралы ұсынымдар, оларды көтермелеу туралы немесе оларға жаза қолдану жөнінде ұсыныстар енгізу; 9. Құрамды даярлауды, біліктілігін арттыруды іске асыруды қамтамасыз ету; 10. Бөлімше қорларын ұтымды пайдалануды, жабдықтар мен аспаптардың сақталуы мен жұмыс жағдайын қамтамасыз ету; 11. Нұсқаулық өткізуді ұйымдастыру, еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар жөніндегі нұсқаулықтардың, қағидалар мен нормалардың сақталуын бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік - құқықтық актілер; 2. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 3. Еңбекті ұйымдастыру түрлері мен әдістері; 4. Адами ресурстарды басқару, құрамды оқыту және дамыту тетіктері; 5. Құрам қызметін бағалау әдістері, қызметкерлерді ынталандырудың, олардың қатысу деңгейін арттыру әдістемелері мен тетіктері; 6. Еңбекті ұйымдастыру және басқару, еңбек заңнамасы негіздері, ішкі еңбек тәртібі ережелері, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік

		санитария, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 7. Реактивтердің, тауарлық-материалдық құндылықтардың кірісін бақылау, оларды есепке алу және есептен шығару тәртібі; 8. Пайдаланылатын техникалық құралдарды пайдалану және оларға қызмет көрсету қағидалары.
	3-дағды: Бөлімше жұмыстарының орындалу барысын бақылау	Машықтар: 1. Жұмыс жоспар-кестелерінің орындалуын бақылау ; 2. Құрал-сайманның, аппаратура мен жабдықтардың дұрыс пайдаланылуын, реактивтердің ұтымды қолданылуын (егер олар қолданылса), құрамның қауіпсіздік техникасын сақтауын бақылау; 3. Сараптаманы жүргізу сапасын ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру; 4. Сарапшы тәуелсіздігі қағидатын сақтай отырып, сараптамалық қорытындыны жүргізілген зерттеудің толықтығы, тұжырымдардың ғылыми негізділігі, алынған нәтижелердің дұрыстығы және сараптамалық қорытындыны ресімдеу сапасы бойынша тексеру; 5. Қызметкерлер құрамының лауазымдық міндеттерін, оның ішінде сот сараптамасы саласындағы әдеп қағидаттарын, ақпараттың құпиялылығын орындауын бақылауды жүзеге асыру ; 6. Сарапшының қорытындыларын ішкі және сыртқы рецензиялау процесіне қатысу; 7. Сараптамалық қателіктердің алдын алуды жүргізу ; 8. Бөлімшенің алға қойған мақсаттарына қол жеткізу мониторингін жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Бөлімшеде қолданылатын жабдықтар мен аппаратураларды пайдаланудың негізгі технологиялық процестері мен ерекшеліктері; 2. Сот-сараптамалық зерттеулер өндірісінің сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, бөлімше қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері; 4. Құпия қызметтік ақпаратты қорғау талаптары.
	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізумен байланысты шығындар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік іс-әрекеттерге маман ретінде қатысу.
		Білімі:

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1. Қазақстан Республикасының сот-сарапшылық қызмет саласындағы заңнамалық және басқа нормативтивтік-құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер.
	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне арналған семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік - құқықтық актілері; 2. Қылмыстық істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 3. Сот экспертологиясы және криминалистикасы негіздері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-гистологиялық сараптаманы дамытудың ағымдағы жай-күйі мен перспективаларын зерделеу мен талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру мен жүргізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8.Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін дайындауға, сынақтан өткізуге, сенімділігін растауға және енгізуге қатысу;

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	ғылыми қызметке қатысу	11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге пікірін білдіру; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізудің әдіснамасы; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен жарияланымдар нәтижелерінің мазмұнына және ресімделуіне қойылатын үлгілік талаптар; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Ғылыми зерттеулер жүргізу бойынша әдістемелік материалдар.
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік -құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік - құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік - құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі – "Құқықтық актілер туралы" Заң); 3. Нормативтік - құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгеріс енгізу тәртібі, сондай-ақ нормативтік - құқықтық актілерді ресімдеу тәртібі.
		Машықтар: 1. Сот–гистологиялық сараптама (зерттеу) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	дайындауға, аталған бағыттағы сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық жетекшісі ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік - құқықтық актілері; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі; 3. Дәрістердің, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіби даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары; 7. Оқыту шығындарын қаржыландыру тәртібі; 8. Кадрларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі есептілікті жасау тәртібі.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұжымды басқару Командалық жұмыс Көшбасшылық қасиеттер Стратегиялық және жүйелік ойлау Нәтижеге бағдар/немесе сапаға бағдар Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Инновативтілік	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптік атауы
	7	Басшы/басшының орынбасары

10. "Дәрігер-сот-медициналық сарапшы" кәсіптік карточкасы	
Топтың коды	2216-5
Қызметтер атауының коды	2216-5-001
Кәсіп атауы	Дәрігер-сот-медициналық сарапшы

СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6	
СБШ бойынша кіші деңгей	–	
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–	
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жоғары білім (6В101 денсаулық сақтау (фармация, жалпы медицина, педиатрия)	
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді	
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	Біліктілігі жоғары деңгейдегі жоғары санатты мамандар: біліктілігі жоғары деңгейдегі бірінші санатты мамандар: дәрігер сот-медициналық сарапшы, біліктілігі жоғары деңгейдегі жоғары санатты мамандар: дәрігер сот-медициналық сарапшы, біліктілігі жоғары деңгейдегі бірінші санатты мамандар: дәрігер сот-медициналық сарапшы, біліктілігі жоғары деңгейдегі екінші санатты мамандар: дәрігер сот-медициналық сарапшы, біліктілігі жоғары деңгейдегі санаты жоқ мамандар: дәрігер сот-медициналық сарапшы, "Сот-гистологиялық сараптама" түрі бойынша лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын тұлға	
Қызметтің негізгі мақсаты	Сот-гистологиялық сараптама/зерттеу өндірісі саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды жасау, заманауи еңбек нарығының қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларын және қызметкерлердің білімдеріне, икемділіктеріне, дағдыларына, жекетұлғалық құзыреттіліктеріне тиісті талаптарды жүйелік және құрылымдалған сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-гистологиялық сараптама-зерттеу жүргізу;
		2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара әрекеттесу.
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
	1-дағды:	Машықтар: 1. Ұсынылған нысандардың, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама/зерттеу нысандарының бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін қаптамасының бүтіндігін тексеру; 3. Зерттеу нысаны туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түскен материалдар мен нысандарды тексеру актісін ресімдеу;

Келіп түскен сараптама/зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарап-шығу	5. Сот сараптамасы нысандарының бастапқы белгілері мен қасиеттерінің сақталуы және сараптама нысандарын сақтау мен қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік - құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеулерге ұсынылатын заттай айғақтар мен нысандарды алу, буып-түю, жолдау, тасымалдау, сақтау тәртібі.
2-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) материалдары мен объектілерін зерделеу	Машықтар: 1. Сот-гистологиялық сараптама мәнін, нысанын және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу нысандарын зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша олардың қорытынды беру үшін зертханалық және аспаптық сарапшылық зерттеу жүргізу үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасы нысандарын олардың ерекшелігін ескере отыра сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың дәйектілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға өтінішхат ресімдеу; 7. Сараптама нысандарын айқындау, тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Рективтердің кірісін бақылау жүргізуге қатысу; 9.Жазбаларды ресімдеу.
	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік-құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері, сот-гистологиялық сараптама саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер;

		3. Сот-гистологиялық сараптама нысандары; 4. Сот-гистологиялық сараптама тағайындауда материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 5. Реактивтердің кірісін бақылау мен оларды есепке алуды сақтау тәртібі; 6. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау мен жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
1-ші еңбек функциясы: "Сот-гистологиялық сараптама/зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама дайындауды жүргізу; 2. Сот-сараптамалық гистологиялық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеу жүргізу; 3. Биологиялық жұқтырған (ықтимал жұқтырған) нысандармен (оның ішінде мәйіттен шыққан) жұмыс жүргізу; 4. Құрал-сайманды, аспаптар мен жабдықты дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 5. Құрал-жабдық калибрін өлшеу және құрал-жабдықты пайдалану барысында шығындау реагенттерін алмастыру; 6. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік орта жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 7. Химиялық заттармен, оның ішінде улы заттармен (зертханалық зерттеулер жүргізу үшін қажетті шоғырланудағы ерітінділерді, күрделі реактивтерді дайындау) жұмыстар жүргізу; 7. Бақыланатын заттардың стандартты үлгілерін қолдану, сондай-ақ оларды гистологиялық зерттеулер жүргізуге арналған аспаптарды калибрлеу кезінде пайдалану; 8. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 9. Жазбалар жүргізу және ресімдеу; 10. Санитариялық нормалар мен ережелердің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын сақтау; 11. Реактивтердің кірісін бақылауды және оларды есепке алуды жүргізуге қатысу.
		Білімі:

		1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік-құқықтық актілері; 2. Адам физиологиясы мен анатомиясы; 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және /немесе әдістері; 4. Қолданылатын реагенттер мен шығындау материалдарының сипаттамалары; 5. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау тәртібі. 6. Сараптама/зерттеу жүргізу кезіндегі өндірістік орта жағдайлары (температура, ылғалдылық); 7. Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары; 8. Жазбаларды жүргізу ережелері; 9. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі нұсқаулары, ережелері мен нормалары, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 10. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер; 11. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нормативтік - құқықтық актілер.
	4-дағды: Сот сараптамасы (зерттеуі) нәтижелерін түсіндіру/өңдеу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалауды жүргізу және деректерді ұсыну ; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру/өңдеу және тұжырымдар қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбалар жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің анықтығы мен

		дұрыстылығы дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен өлшемшарттары; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен ережелері; 5. Зерттеулер нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу қағидалары.
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Машықтар: 1. Сарапшы (маман) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Қадағалау өндірісінің материалдарын қалыптастыру.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік-құқықтық актілері; 2. Сарапшы қорытындысын, оның құрылымдық (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар) бөліктерін жасау тәртібі. Сарапшы қорытындысы тұжырымдарының түрлері; 3. Құжаттауды, архивтерді білу.
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	1-дағды: Сот сараптамалары өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстар сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шығындар туралы есеп ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу түрлері.
		Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдар қызметкерлеріне ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу;

	2-дағды: Сараптаманы тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік-құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистикасы негіздері; 3. Қылмыстық істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері.
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-гистологиялық сараптаманың қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау ; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынақтар мен өлшемдердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін дайындауға, сынақтан өткізуге, сенімділігін растауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау;

		12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге пікірін білдіру; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды айқындау мақсатында сараптамалық практиканы қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 2. Сот – гистологиялық сараптама саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік-құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігіне және олардың салдарына талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік- құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік - құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік- құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы;

		3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар.
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	Машықтар: 1. Сот – гистологиялық сараптамалар (зерттеулер) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына лектор, дайындық басшысы ретінде қатысу; 3. Оқыту-әдістемелік құжттаманы, оқыту мен бақылау құралдарын әзірлеуге қатысы; Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік-құқықтық актілер; 2. Оқу-бағдарламалық кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі ; 3. Дәрістердің, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері жөніндегі әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын кәсіби даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стреске төзімділік Сапаға бағдар (зейінділік, байқағыштық) Шешім қабылдаудағы тәуелсіздік Тиімді коммуникация дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Физикалық және психоэмоциялық тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен		

ұлттық стандарттардың тізімі	–	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деігейі	Кәсіптік атауы
	6	Бөлім/бөлімше, сектор басшысы
	7	Басшы/басшының орынбасары

11. "Зертханашы (біліктілігі орта)" кәсіп карточкасы	
Топтың коды	3111-9
Қызметтер атауының коды	3111-9-005
Кәсіп атауы	Зертханашы (біліктілігі орта)
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	4
СБШ бойынша кіші деңгейі	–
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Орта кәсіби медициналық (зертханалық іс), зертханалық диагностика
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	біліктілігі жоғары деңгейдегі жоғары санатты маман: зертханашы біліктілігі жоғары деңгейдегі бірінші санатты маман: зертханашы біліктілігі жоғары деңгейдегі екінші санатты маман: зертханашы біліктілігі жоғары деңгейдегі санаты жоқ маман: зертханашы біліктілігі орта деңгейдегі жоғары санатты маман: зертханашы біліктілігі орта деңгейдегі бірінші санатты маман: зертханашы біліктілігі орта деңгейдегі екінші санатты маман: зертханашы біліктілігі орта деңгейдегі санаты жоқ маман: зертханашы Сот-гистологиялық сараптама/зерттеу өндірісі саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды жасау, заманауи еңбек нарығының қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларын және қызметкерлердің білімдеріне, икемділіктеріне, дағдыларына, жекетұлғалық құзыреттіліктеріне тиісті талаптарды жүйелік және құрылымдалған сипаттау
	Гистологиялық сараптама/зерттеуді жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы

Қызметтің негізгі мақсаты	қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттау			
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-гистологиялық сараптама (зерттеу) жүргізуде орта медициналық құрамның көмекші қызметі.		
Еңбек функцияларының сипаттамасы				
		Машықтар: 1. Гистологиялық зерттеуге түскен нысандарды қабылдау, тіркеу және зерттеуге түсетін сот сараптамасы (зерттеу) нысандарының сақталуын өз құзыреті шегінде қамтамасыз ету; 2. Ұсынылған нысандардың, олардың		

		санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сай екенін тексеру; 3. Сараптама/зерттеу нысандарының бүліну, түрінің өзгеруін, ауыстырылу мүмкіндігін болдырмайтын және сақтаумен тасымалдау кезінде белгілерімен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін қаптамасының бүтіндігін тексеру; 4. Зерттеу нысаны туралы мағлұматтарды толтыру	

		дұрыстылығы мен жеткіліктілігін тексеру; 5. Сот-сарапшылық зерттеу әдісіне және/немесе әдістемесіне сәйкес сарапшының бақылауымен сынама дайындық орындау; 6. Сот-гистологиялық сараптамалар (зерттеулері) өндірісі кезінде қалыпты операциялық рәсімдерді орындау (сот сараптамалар/зерттеулердің нысандарын бөлу, оның ішінде мәйіттен шыққан), сарапшының бақылауымен		

		жұмыс ерітінділерін дайындау, тест зерттеулерін жүргізу және т.б.; 7. Сот сараптамалары/зерттеулері нысандарын (оның ішінде мәйіттен шыққан) және сақтауға ілеспе құжаттарын орналастыру; 8. Биологиялық жұқтырған нысандармен (оның ішінде мәйіттен шыққан) жұмыс жүргізу; 9. Өз құзыреті шегінде құжаттама мен жазбалар жүргізу; 10. Қарамағындағы кіші медициналық құрамның (болса)	

1-еңбек функциясы: Сот-гистологиялық сараптама (зерттеу) жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі	1-дағды: Сот-гистологиялық сараптама (зерттеу) жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі	жұмысын ұйымдастыру; 11. Антиконтамициялық іс-шараларды сақтау арқылы зертхананың жұмыс аймақтарындағы жұмысты бөлу және ерекшеліктері ережелеріне сәйкес материалдық нысандардың орнын ауыстыруды және тасмалдауды жүргізу; 12. Қауіптілік класына сәйкес қалдықтарды жинау мен уақытша сақтау және кәдеге жарату үрдісіне қатысу; 13. Қосалқы зертханалық		

		құрал-жабдықтың жұмыс жасауына мониторинг жүргізу (тоңазытқыштар, мұздатқыш камералар , термостаттар, бактерицидті қондырғылар); 14. Қолданыстағы нұсқаушылықтарға сәйкес көмекші құрал-жабдықтың жұмысын есепке алу журналын жүргізу (тоңазытқыштар, мұздатқыш камераралар, термостаттар, бактерицидті қондырғылар); 15. Зерттеу нысандарын сақтау жағдайларын, сараптам	

		алар/ зерттеулер жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділердің жарамдылық мерзімдерін бақылау; 16. Зертханаішілік сапа бақылауы бойынша іс-шаралар жүргізу кезіндегі оқиғалар, ауытқушылықтар мен өзгерістер жөнінде сарапшыларды ақпараттандыру; 17. Құрал-жабдықтармен және денсаулық үшін ықтимал қауіпті заттармен жұмыс кезінде қауіпсіздік техникасын және санитариялық-гигиеналық		

		тәртіп пен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі қағидаларын сақтау; 18. Қарамағындағы кіші медициналық құраммен лауазымдық міндеттерін орындауды бақылау; 19. Сараптама нысандарын сараптама (зерттеу) тағайындаған тұлғаға беру үшін дайындау (қаптау, таңбалау).		
		Білімі: 1. Еңбек заңнамасы негіздері, ішкі еңбек тәртібі ережелері, еңбек қауіпсіздігі мен		

		еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздігі талаптары; 2. Адам физиологиясы мен анатомиясы негіздері; 3. Сот-гистологиялық сараптамалар (зерттеулер) өндірісі кезінде зертханалық және аспаптық зерттеулер жүргізу әдістемелері; 4. Сот-гистологиялық сараптамалар (зерттеулер) өндірісі бойынша ережелер; 5. Ерітінділерді дайындау	

		да пайдаланылатын химиялық реактивтердің қасиеттері, есептік формулалары; 6. Сараптама/зерттеу жүргізу үшін ұсынылған нысандарды таңдау, қаптау, таңбалау тәртібі; 7. Антиконтамициялық іс-шараларды сақтау арқылы жұмыстар жүргізу тәртібі; 8. Қолданылатын реактивтердің қасиеттері және оларға қойылатын талаптар; 9. Зертханалық құрал-жабдықты пайдалану және есепке			

		алу ережелері; 10. Үлгілерді таңдау мен сақтауда, зерттнеу барысында пайдаланылатын құрал-жабдықтың және өлшем құралдарының сипаттамалары мен оларды пайдалану ережелері; 11. Қауіптілік класына сәйкес қалдықтармен жұмыс жасау тәртібі; 12. Сараптамалар/зерттеулер жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділердің сақталу жағдайлары, жарамдылық		

		мерзімдері тәртібі; 13. Санитариялық-гигиеналық тәртіппен эпидемиологиялық қауіпсіздік қағидалары (қорғаныс киімін пайдалану, жұқтырған нысандармен жұмыс (ықтимал жұқтырған), жұмыс ерітінділерін (зарарсыздандыру құралдары) әзірлеу; 14. Ішкі құжаттау, архивтеу ережелері; 15. Ішкі нормативті құжаттар, функциялық міндеттері.		
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Кәсіптік міндеттерді дербес шешу Оқу Тәртіптілік Стреске төзімділік Командалық жұмыс			

	Физикалық және психоэмоциялық тұрақтылық			
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	–			
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы		
	6	Дәрігер/ маман сот-медициналық сарапшы		

	12. "Сот-сараптамалық санитар" кәсіптік карточкасы			
	Топтың коды	9629-9		
	Қызметтер атауының коды	9629-9-018		
	Кәсіп атауы	Сот-сараптамалық санитар		
	СБШ бойынша біліктілік деңгейі	2		
	СБШ бойынша кіші деңгейі	–		

БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	–			
Кәсіптік білім деңгейі (мамандық)	Жұмыс орнында оқытуды өткізумен орта, толық емес орта			
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді			
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	–			
Қызметтің негізгі мақсаты	Гистологиялық сараптама/зерттеуді жүргізу саласындағы кәсіптк қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттау			
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	Сот-гистологиялық сараптама (зерттеу) жүргізуде орта медициналық құрамның көмекші қызметі.		

Еңбек функцияларының сипаттамасы					
			Машықтар: 1 . Қолданыстағы нұсқаушылықтармен санитариялық талаптарға сәйкес жұмыс орнын, құрал-саймандарды , химиялық ыдысты дайындау; 2 . Санитариялық-гигиеналық тәртіп және эпидемиологиялық қауіпсіздік қағидаларына сәйкес жұмыс бөлмежайларын, жұмыс үстілерін зарарсыздандыру құралдарының және бактерицидті қондырғылардың көмегімен залалсыздандыру бойынша		

			іс-шаралар жүргізу; 3. Антиконтамициялық іс-шараларды сақтау арқылы зертхананың жұмыс аймақтарындағы жұмысты бөлу және ерекшеліктері ережелеріне сәйкес материалдық нысандардың орнын ауыстыруды және тасмалдауды жүргізу; 4. Орта медициналық құрам басшылығымен қауіптілік класына сәйкес қалдықтарды жинау, уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау		

	1-еңбек функциясы: сот-гистологиялық сараптама (зерттеу) жүргізу кезіндегі кіші медицина персоналының қосалқы қызметі	1-дағды: Сот-гистологиялық сараптама (зерттеу) жүргізу кезіндегі кіші медицина персоналының қосалқы қызметі	жұмыстарына қатысу; 5. Қолданыстағы нұсқаушылықтарға сәйкес зарарсыздандыру ерітінділерін дайындау; 6. Құрал-жабдықтармен және денсаулық үшін ықтимал қауіпті заттармен жұмыс кезінде қауіпсіздік техникасын және санитариялық-гигиеналық тәртіппен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі қағидаларын сақтау.			
			Білімі: 1. Еңбек заңнамасы негіздері, ішкі еңбек тәртібі ережелері, еңбек			

			қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздігі талаптары; 2. Санитариялық-гигиеналық тәртіппен эпидемиологиялық қауіпсіздік қағидалары (қорғаныс киімін пайдалану, жұқтырған нысандармен жұмыс (ықтимал жұқтырған), жұмыс ерітінділерін (зарарсыздандыру құралдары) әзірлеу; 3. Антиконтамициялық іс-шарала		

			рды сақтау арқылы жұмыстар жүргізу тәртібі; 4. Қауіптілік класына сәйкес қалдықтармен жұмыс жасау тәртібі; 5. Ішкі нормативті құжаттар, функциялық міндеттер.		
	Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Дербестілік Жауапкершілік Оқу Тәртіптілік Стреске төзімділік			
	Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	_			
	СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланысы	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы		
		6	Дәрігер/маман сот-медициналық сарапшы		

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

13. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі

Орындаушы: А.М. Сашкен, a.sashken@adilet.gov.kz, 74-06-58.

14. Әзірлеуге қатысқан ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Г.Ж. Ертаева, expert@cse.kz, 54-10-05.

15. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік бойынша салалық кеңес: 2023 жылғы 12 желтоқсандағы №3 хаттамасы.

16. Кәсіптік біліктілік бойынша ұлттық орган: 2023 жылғы 14 желтоқсандағы қорытынды.

17. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 2023 жылғы 18 қазан.

18. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл.

19. Бағдарлы қайта қарау күні: 2027 жылғы 4 қаңтар.

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің
2024 жылғы 23 қаңтардағы
№ 60 бұйрығына
30-қосымша

Сот-биологиялық (медициналық), медициналық-криминалистикалық , сот-психиатриялық, сот-наркологиялық сараптамалар, сот-жалпысараптамалық зерттеулер бойынша кәсіптік стандарты

Ескерту. 30-қосымшамен толықтырылды – ҚР Әділет министрінің 27.12.2024 № 1062 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1 тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес осы "Сот-медициналық сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді және сот-сараптама қызметі саласындағы сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған.

2. Осы кәсіптік стандартта келесі терминдер, анықтамалар қолданылады:

1) білім - кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды - кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба - қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін);

4) медициналық-криминалистикалық сараптамасының мәні — жалпы сот медицинасы саласындағы білімдерден басқа, криминалистикалық сәйкестендіру саласындағы арнайы ғылыми танымды және зерттеудің әртүрлі арнайы зертханалық әдістерін (физикалық, фотографиялық, техникалық, химиялық, математикалық) қолдануды талап ететін фактілерді анықтау және бағалау;

5) медициналық-криминалистикалық сараптамасының объектілері – шығу көзі адамның денесі және оның органдары болып табылатын, сараптаманы тағайындаған адам ұсынатын заттай дәлелдемелер мен биологиялық объектілер, басқа бөлімшелердің сот-медициналық сарапшылары жіберетін заттай дәлелдемелер мен биологиялық объектілер;

6) сот-биологиялық сараптамасының мәні — заттай дәлелдемелердегі шығу көзі қаннан, шәуеттен, терден, сілекейден, эпителий жасушаларынан, қынаптық бөліністерден, несептен түзілген шығу тегі биологиялық объектілер мен іздерді олардың түрлік және топтық тиесілігін айқындау мақсатында зерттеу болып табылады;

7) сот-биологиялық (медициналық) сараптамасының объектілері — қан, сперматозоидтар, тер, сілекей, эпителий жасушалары, қынаптық секрециялар, адамның зәрі және т. б. түзген заттай дәлелдемелердегі биологиялық шығу тегі объектілері мен іздері;

8) сот-жалпысараптамалық зерттеудің мәні - адамның мәйітін, тірі адамдарды, қылмыстық, азаматтық, әкімшілік істің материалдарын, заттай дәлелдемелерді, медициналық құжаттаманы зерттеу болып табылады;

9) сот-жалпысараптамалық зерттеу объектілері – мәйіт, мәйітпен бірге жеткізілген киім мен заттар, тірі адамдар, қылмыстық, азаматтық, әкімшілік істің сараптама мәніне жататын материалдары: оқиға орнын қарау хаттамасы, үлгілерді алу хаттамасы, мәйітті зерттеу хаттамалары және қойылған мәселелерді шешу үшін маңызы болуы мүмкін басқа да материалдар, заттай дәлелдемелер, медициналық құжаттама;

10) сот-наркологиялық сараптамасының мәні - адамның психикасын зерттеу арқылы нақты деректерді анықтау (психикалық бұзылулардың және нашақорлық пен алкоголизмнен мәжбүрлеп емдеуді қолдануды немесе қолданбауды ұсыну үшін психобелсенді заттарды қолданумен байланысты мінез-құлық бұзылыстарының болуын немесе болмауын анықтау);

11) сот-наркологиялық сараптамасының объектілері - адам психикасының жай-күйі, медициналық құжаттар, сондай-ақ сот наркологиялық сараптамасының мәніне жататын сот сараптамасы жүргізілетін іс материалдарындағы мәліметтер;

12) сот-психиатриялық сараптамасының мәні - қылмыстық, азаматтық істі не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі шешу үшін маңызы бар, оған қатысты сараптама тағайындалған адамның психикалық жай-күйі туралы нақты деректер (психикалық процестердің (психикалық қызметтің) барысы мен құрылымының заңдылықтары мен ерекшеліктерін зерттеу);

13) сот-психиатриялық сараптамасының объектілері - адам психикасының жай-күйі, медициналық құжаттар, сондай-ақ сот психиатриялық сараптамасының мәніне жататын сот сараптамасы жүргізілетін іс материалдарындағы мәліметтер.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

БТБА - Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

БА - Біліктілік анықтамалығы;

СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;

ЭҚЖЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2 тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот-медициналық сараптамасы".

5. Кәсіптік стандарттың коды: Q86901

6. ЭҚЖЖ сәйкес секциясын, бөлімді, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

Q - Денсаулық сақтау және халыққа әлеуметтік қызмет көрсету;

86 - Денсаулық сақтау саласындағы қызмет;

869 - Денсаулық сақтау саласындағы өзге де қызмет;

8690 - Денсаулық сақтау саласындағы өзге де қызмет;

86901 - Сот-медициналық сараптамалар мен зерттеулер жүргізу жөніндегі қызмет.

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігі бар биологиялық, жалпы сараптамалық, медициналық-криминалистикалық бағыттағы сот-медициналық сарапшылардың, сот-наркологиялық сарапшылардың, сот-психиатриялық сарапшылардың біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды, сондай-ақ орта медициналық персоналдың (медбике, лаборант), сот сараптамасы органының кіші медициналық персоналына (санитар) біліктілік және құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) Дәрігер сот-медициналық сарапшысы (биологиялық бағыттағы) - СБШ 6 деңгейі;

2) Зертханашы (биологиялық бағыттағы) - СБШ 5 деңгейі;

3) Дәрігер сот-медициналық сарапшы (медициналық-криминалистикалық бағыттағы) - СБШ 6 деңгейі;

4) Зертханашы (медициналық - криминалистикалық бағыттағы) - СБШ 5 деңгейі;

5) Дәрігер сот-медициналық сарапшы (жалпы сараптамалық бағыттағы) - СБШ 6 деңгейі;

6) Мейірбике (жалпы сараптамалық бағыттағы) - СБШ 5 деңгейі;

7) Санитар (жалпы сараптамалық бағыттағы) - СБШ 2 деңгейі;

8) Дәрігер сот-психиатриялық сарапшы - СБШ 6 деңгейі;

9) Мейірбике (психиатриялық бағыттағы) - СБШ 5 деңгейі;

10) Дәрігер сот-наркологиялық сарапшы - СБШ 6 деңгейі;

11) Мейірбике (наркологиялық бағыттағы) - СБШ 5 деңгейі.

3-тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Дәрігер сот-медициналық сарапшы (биологиялық бағыттағы)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды	2216-5		
Қызметтер атауының коды	2216-5-001		
Кәсіп атауы	Дәрігер сот-медициналық сарапшы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6		
Біліктіліктің СБШ бойынша төмен деңгейі			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Жоғары білім, жоғары оқу орнынан кейінгі медициналық білім (резидентура)	Мамандық: денсаулық сақтау сот-медициналық сараптама	Біліктілік: Дәрігер сот-медициналық сарапшы
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді		
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді		
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	2611-7-002 Сот сарапшысы		
Қызметтің негізгі мақсаты	Биологиялық (медициналық) сараптаманы жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-биологиялық (медициналық) сараптамаларын немесе зерттеулерін жүргізу; 2. Сараптамалар тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау.	
	Қосымша еңбек функциялары:	Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.	
		Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және (немесе) әдістерін таңдау; 4. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы қанның болуын анықтау; 5. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы қанның түрлік тиесілігін анықтау;	

	1-дағды: Қанның сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу	6. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы қанның топтық тиесілігін анықтау; 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу; 6. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария жөніндегі ішкі еңбек тәртібі, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Бөліністің сот-биологиялық (медициналық) Сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу	Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістерін таңдау; 4. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы шәуеттің болуын анықтау; 5. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы сілекейдің болуын анықтау; 6. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы тердің болуын анықтау; 7. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы зәрдің болуын анықтау; 8. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы шәуеттің топтық тиесілігін айқындау; 9. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы тердің топтық тиесілігін айқындау; 10. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы зәрдің топтық байланысын анықтау; 11. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы сілекейдің топтық тиесілігін анықтау; 12. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі:

1-еңбек функциясы: Сот-биологиялық (медициналық) сараптамаларын немесе зерттеулерін жүргізу		1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	3-дағды: Шаштың сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын және зерттеуін жүргізу	Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және (немесе) әдісіне сәйкес шаштың сынамалық дайындығын жүргізу; 2. Шаштың морфологиялық қасиеттерін сипаттау (пішіні, түсі, реңі, ұзындығы, перифериялық және тамыр ұштары); 3. Шашқа микроскопиялық зерттеу жүргізу (қабықтық зат, өзек, пигмент, пигментофорлар, кутикула және т.б.); 4. Шашқа салыстырмалы зерттеу жүргізу (тиістілігі, ерекшеліктері, зақымдануы, аурулары); 5. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы шаштың топтық тиесілігін анықтау; 6. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау;

	4-дағды: Жасушалардың, сүйектердің, тістердің, тіндердің сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын және зерттеуін жүргізу	3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістерін таңдау; 4. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы эпителийдің болуын анықтау; 5. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы сүйектердің, тістердің топтық тиесілігін анықтау; 6. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістеме арқылы органның тіндік тиесілігін айқындау; 7. Объектілерге цитологиялық зерттеу жүргізу; 8. Объектінің жыныстық тиесілігін анықтау; 9. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру; 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Дағдылары: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау; 2. Сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 3. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман немесе сарапшы ретінде қатысу; 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік іс-әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары;

2-еңбек функциясы: Сараптамалар тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл		4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Дағдылары: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптамалар тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптамалар тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу; 3. Технологиялардың қазіргі деңгейін ескере отырып, сот-биологиялық (медициналық) сараптамасының немесе зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 4. Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-биологиялық (медициналық) сараптамасының немесе зерттеуінің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру;

1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және (немесе) ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен нұсқаулықтар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу , сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар ; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау;

	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу; 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу , сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Қазақстан Республикасы Әділет министрімен бекітілген 2023 жылғы 3 шілдеде №448 Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу және келісу қағидалары; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Дағдылары: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі; 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру тәртібі; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері;

		5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Байланысқа бейімділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Дәрігер сот-медициналық сарапшы/бөлім (бөлімше) басшысы	
10. "Зертханашы (биологиялық бағыттағы)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды	2269-9		
Қызметтер атауының коды			
Кәсіп атауы	Зертханашы (сот-медициналық сараптамасы саласындағы)		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	5		
СБШ бойынша кіші деңгей	-		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: техникалық немесе кәсіптік медициналық білім	Мамандығы: Медициналық зертханашы Зертханалық диагностика Денсаулық сақтау	Біліктілік: -
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Қажет етілмейді		
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	-		

Қызметтің негізгі мақсаты	Биологиялық (медициналық) сараптаманы немесе зерттеулерді жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі; 2. Сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі.
1-еңбек функциясы: Сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын немсе зерттеуін жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі	1-дағды: Сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын немесе зерттеулерін жүргізуге қатысуы	Дағдылары: 1. Сарапшының бақылауымен сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және (немесе) әдісіне сәйкес сынақ дайындауға қатысу; 2. Сарапшының бақылауымен сот-биологиялық (медициналық) сараптамаларын немесе зерттеулерін жүргізу кезінде стандартты операциялық рәсімдерді орындау (сот сараптамалары немесе зерттеулері объектілерін (оның ішінде мәйіттен шыққан) бөліктерге бөлу), жұмыс ерітінділерін дайындау, тестілік зерттеулер жүргізу және т.б.); 3. Антиконтамициялықіс-шараларды сақтай отырып , зертхананың жұмыс аймақтарындағы жұмысты бөлу мен ерекшеліктері ережелеріне сәйкес материалдық объектілердің орнын ауыстыруды және тасымалдауды жүргізу; 4. Сот сараптамасы немесе зерттеуі объектілерін (оның ішінде мәйіттен шыққан) және ілеспе құжаттарды орналастыру.
		Білімі: 1. Сот-биологиялық сараптамаларды жүргізу; 2. Адам физиологиясы мен анатомиясының негіздері; 3. Сот-биологиялық сараптамалар (зерттеулер) жүргізу кезінде зертханалық және аспаптық зерттеулер жүргізу әдістемелері; 4. Қан топтары туралы жалпы мәліметтер; 5. Қан алу әдісі; 6. Биологиялық шығу тегінің іздерін зерттеу әдістері ; 7. Сот-биологиялық зерттеу жүргізу негіздері; 8. Ерітінділердің концентрациясын білдіру тәсілдері , ерітінділердің құрамын қайта есептеу, ерітінділер мен басқа заттарды сұйылту және араластыру кезінде белгіленетін мөлшерлік қатынастар; 9. Қолданылатын реактивтердің қасиеттері және оларға қойылатын талаптар; 10. Тесттік зерттеулер, стандартты зерттеулер жүргізу әдістемесі;

		11. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін берілген биологиялық объектілердің (оның ішінде мәйіттен шыққан) физикалық-химиялық, химиялық, технологиялық және микробиологиялық сипаттамалары; 12. Зертханалық жабдықты пайдалану және оның жұмысын есепке алу ережесі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын немесе зерттеулерін жүргізудегі қосалқы қызмет	Дағдылары: 1. Өз құзыреті шегінде құжаттама мен жазбаларды жүргізу; 2. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың қызметін ұйымдастыру; 3. Қосалқы зертханалық жабдықтардың (тоңазытқыштар, мұздатқыш камералар, термостаттар, бактерицидтік қондырғылар) жұмыс қабілеттілігіне мониторинг жүргізу; 4. Қолданыстағы нұсқаулықтарға сәйкес қосалқы жабдықтардың (тоңазытқыштар, мұздатқыш камералар, термостаттар, бактерицидтік қондырғылар) жұмысын есепке алу журналдарын жүргізу; 5. Зертханаішілік сапаны бақылау іс-шараларын жүргізу кезіндегі оқиғалар, ауытқулар және өзгерістер туралы сарапшыларды хабардар ету; 6. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың лауазымдық міндеттерін орындауын бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Еңбек заңнамасының негіздері, ішкі еңбек тәртібінің ережелері, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 2. Құжаттау, мұрағаттау білімі; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттері; 4. Антиконтамициялық іс-шараларды сақтай отырып, жұмыстарды жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
2-еңбек функциясы: Сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеудегі орта	1-дағды: Сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу кезінде объектілермен жұмыс	Дағдылары: 1. Құзыреті шегінде зерттеуге түсетін сот сараптамасы (зерттеуі) объектілерін қабылдауға, тіркеуге, таңбалауға және олардың сақталуын қамтамасыз етуге қатысу; 2. Сот сараптамалары немесе зерттеулері объектілерін (оның ішінде мәйіттен шыққан) және ілеспе құжаттаманы сақтауға орналастыру;

медициналық персоналдың қосалқы қызметі	істеуге орта медициналық персоналдың қатысуы	3. Биологиялық жұқтырған (ықтимал жұқтырған) (оның ішінде мәйіттен шыққан) объектілермен жұмыстар жүргізу; 4. Сараптама (зерттеу) тағайындаған адамға беру үшін сараптама объектілерін дайындау (буып-түю, таңбалау).
		Білімі: 1. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін ұсынылған объектілерді іріктеу, буып-түю, таңбалау және ресімдеу; 2. Антиконтамициялық іс-шараларды сақтай отырып, жұмыстарды жүргізу; 3. Үлгілерді іріктеу және сақтау кезінде зерттеу процесінде пайдаланылатын жабдықтар мен өлшеу құралдарының сипаттамалары, сондай-ақ оларды пайдалану ережелері; 4. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтармен жұмыс істеу; 5. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділерді сақтау шарттарының, жарамдылық мерзімдерінің тәртібі; 6. Зертханаішілік бақылау сапаны жүргізу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сот-биологиялық (медициналық) сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеудегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі	Дағдылары: 1. Антиконтамициялық іс-шараларды сақтай отырып, зертхананың жұмыс аймақтарындағы жұмыстың ерекшеліктері мен бөліну ережелеріне сәйкес материалдық объектілердің орнын ауыстыруды және тасымалдауды жүргізу; 2. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділерді сақтау шарттарын, жарамдылық мерзімдерін бақылау; 3. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау және уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау процесіне қатысу; 4. Денсаулыққа ықтимал қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде техника қауіпсіздігі нормаларын, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау.
		Білімі: 1. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімін пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау);

		2. Ішкі еңбек тәртібінің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары; 3. Зерттеу процесінде, үлгілерді іріктеу және сақтау кезінде пайдаланылатын жабдықтар мен өлшеу құралдарының сипаттамалары, сондай-ақ оларды пайдалану ережелері; 4. Зертханаішілік сапаны бақылауды жүргізу тәртібі.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Кәсіби міндеттерді өз бетінше шешу Оқуға қабілеттілік Тәртіп Стресске төзімділік Командалық жұмыс Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
Ұйым шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы	
	6	Дәрігер сот-медициналық сарапшы	
11. "Дәрігер-сот-медициналық сарапшы" (медициналық-криминалистикалық бағыттағы) кәсібінің карточкасы":			
Топтың коды:	2216-5		
Қызметтер атауының коды:	2216-5-001		
Кәсіп атауы:	Дәрігер сот-медициналық сарапшы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6		
СБШ бойынша кіші деңгейі	-		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: жоғары білім, жоғары оқу орнынан кейінгі медициналық білім	Мамандығы: Денсаулық сақтау Сот-медициналық сараптама (резидентура)	Біліктілік: Дәрігер сот-медициналық сарапшы
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа мүмкін атаулары:			

Қызметтің негізгі мақсаты:	Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу; 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау.
	Қосымша еңбек функциялары:	Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
1-еңбек функциясы: Медициналық-криминалистикалық сараптамалар немесе зерттеулер жүргізу	1-дағды: Медициналық-криминалистикалық трасологиялық сараптамаларын немесе зерттеулерін жүргізу	Дағдылары: 1. Өткір және доғал заттардың адам киімімен және денесімен механикалық өзара әрекеттесуі нәтижесінде пайда болған жарақаттарды, адам ағзасына енгізу іздерін және олардың шығу тегі бойынша киімдегі ұқсас іздерді зерттеу; 2. Материалдардың заттары мен бөлшектерінің өзара әрекеттесетін бір бетінен екіншісіне ауысуын, сондай-ақ дене жарақатына әкелетін химиялық, термиялық және өзге де факторлардың әсерін анықтау; 3. Іздер мен олардың пайда болу процестерінің бейнелеу қасиеттерін қылмыстық іс материалдары мен медициналық құжаттардағы ауызша-сөйлеу, графикалық, фотографиялық, рентгенографиялық, математикалық және басқа модельдер түрінде құжаттау; 4. Жарақаттың болжамды құралдарын (тексерілетін объектілерді) және олардың іздерін әртүрлі модельдерде көрсетуді зерттеу; 5. Объектілердің ұсынылған үлгілері мен сараптама барысында эксперименталды түрде алынған объектілерді зерттеу; 6. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Адам денесіндегі зақымдану іздерінің түрі, механизмі және олардың қалыптасу шарттары; 2. Жарақат құралдарының қасиеттері және оларды ұқсастыру әдістері (тәсілдері). 3. Медициналық-криминалистикалық трассологиялық сараптамалар немесе зерттеулер объектілерін табудың, шегендеудің және зерттеудің ғылыми-техникалық тәсілдерін білу; 4. Медициналық-криминалистикалық трасологиялық зерттеулердің әдістемелері және (немесе) әдістері, медициналық-криминалистикалық сараптама (зерттеу) саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер;

		5. Ішкі еңбек тәртібінің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғаудың, өндірістік санитарияның тәртібі, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Медициналық-криминалистикалық баллистикалық Сараптамалар немесе зерттеулер	Дағдылары: 1. Адам денесінің атыс жарақаттарын және олармен байланысты бірыңғай механизмімен пайда болған киімнің атыс жарақаттарын, атыс жарақатын келтіру процесінде туындайтын дене мен киімдегі өзге де іздерді, сондай-ақ атыс снарядтарын, олардың денеден және киімнен алынған бөліктерін зерттеу; 2. Адамның денесінде және киімінде атыс жарақаттарының және олармен байланысты іздердің қасиеттерін ауызша-сөйлеу, графикалық, фотографиялық, рентгенографиялық, математикалық және басқа да модельдер түрінде қылмыстық іс материалдары мен медициналық құжаттарда бекіту. 3. Атыс қаруының қасиеттерін атыс жарақатын келтірудің болжамды құралы ретінде, оқ-дәрілердің үлгілерін және әртүрлі модельдерде көрсету; 4. Зерттеуге ұсынылған және сараптама барысында эксперименталды түрде алынған атыс жарақаты динамикасының объективті модельдері түрінде зерттелетін атыс жарақаттарының пайда болу процестерінің және олармен бірге жүретін іздердің картасын құжаттау; 5. Жарылыс жарақаты нәтижесінде пайда болған адам денесінің зақымдануын және оларға байланысты киімнің зақымдануының бірыңғай механизмімен, жарылыстың зақымдану процесінде пайда болған денедегі және киімдегі өзге де іздерді, оларды бейнелеуді және жарылғыш құрылғылардың немесе олардың құрамдас бөліктерінің үлгілерін зерттеу; 6. Оны орындау барысында эксперименталды түрде ұсынылған және (немесе) алынған сараптама объектілерін зерттеу; 7. Таңдау сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 8. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе) әдістері, медициналық-криминалистикалық сараптама (зерттеу) саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 2. Атыс қаруының снарядпен, жарылғыш құрылғының зақымдағыш факторларымен зақымдану белгілері;

		3. Зақымданудың санын және ату ретін анықтайтын белгілер; 4. Кірген және шыққан зақымдану белгілері; 5. Жара арналарының бағытын, атыс қашықтығын, атыс қаруы мен оқ-дәрілердің түрі мен ерекшеліктерін, атыс зақымы келтірілген сәттегі жәбірленуші денесінің жағдайы мен қалпын анықтау белгілері; 6. Бөгет арқылы және снарядтың рикошетінен кейін зақым келтірудің, ату бағытының, сондай-ақ жарылыс жарақаты кезінде дене мен киімдегі зақымның пайда болу механизмі мен шарттарының белгілері, жарылғыш құрылғылардың белгілі бір сипаттамалары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	3-дағды: Жеке басын ұқсастыру бойынша медициналық-криминалистикалық сараптамаларын немесе зерттеулерін жүргізу	Дағдылары: 1. Мәйіт қалдықтарының түрлік тиесілігін, олар тиесілі болған мәйіттердің санын анықтау; 2. Сүйек қалдықтары бойынша нәсілдік, жыныстық, жасының тиесіліктерін, тірі кезіндегі өсуі мен дененің басқа да өлшемдерін анықтау; 3. Болған аурулардың, дене жарақаттарының белгілерін, олардың сипаты мен ескіру мерзімін анықтау; 4. Танылмаған мәйіт қалдықтарының жеке басын анықтау үшін қажетті ауызша портреттің белгілері мен басқа да жеке ерекшеліктерін салыстыру; 5. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Адам анатомиясы; 2. Жеке тұлғаны ұқсастыруды сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе) әдістері; 3. Медициналық-криминалистикалық сараптама (зерттеу) саласындағы отандық және шетелдік жетістіктері; 4. Медициналық-криминалистикалық трассологиялық сараптамасы немесе зерттеуі объектілерін анықтаудың, тіркеудің және зерттеудің ғылыми-техникалық тәсілдерін білу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Киімде бөгде дене микрообъектілерінің болуын анықтау; 2. Дене тіндерінде бөгде дене микрообъектілерінің болуын анықтау; 3. Мәйіттің денесінде және дене жарақаттарында бөгде дене микрообъектілерінің болуын анықтау;

	4-дағды: Медициналық-криминалистикалық микрологиялық сараптамалар немесе зерттеулер	4. Заттар мен микрообъектілердің жарақат құралынан киім мен денеге және керісінше тасымалдау (енгізу) фактісін анықтау; 5. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Дене жарақаттарының пайда болу механизмдері; 2. Денелердің өзара әрекеттесуінің физикалық процестері; 3. Денелердің өзара әрекеттесуінің химиялық процестері; 4. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе) әдістері; 5. Медициналық-криминалистикалық сараптама (зерттеу) саласындағы отандық және шетелдік жетістіктері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
	5-дағды: Оқиғаларды реконструкциялаудың медициналық-криминалистикалық сараптамаларын (ситуациялық сараптамаларды) жүргізу.	Дағдылары: 1. Тергеу және сараптамалық әрекеттер арқылы алынған оқиғалар динамикасы туралы объективті деректерді талдау; 2. Объективті деректерді талдау нәтижелерін ескере отырып, эксперименттік зерттеулерді (әрбір тексерілетін нұсқа бойынша бөлек) орындау; 3. Эксперименттік деректерге салыстырмалы зерттеуді жүргізу; 4, Салыстырудан алынған нәтижелеріне бағалау жүргізу; 5. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Бөлек, салыстырмалы, эксперименттік, аналитикалық зерттеу әдістері; 2. Объектілердің статикасы мен динамикасының заңдылықтарын көрсететін механиканың негізгі физикалық заңдары; 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе) әдістері; 4. Медициналық-криминалистикалық сараптама (зерттеу) саласындағы отандық және шетелдік жетістіктері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығындардың сметасын жасау;

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	2. Сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шығыстар туралы есепті ұсыну; 3. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман немесе сарапшы ретінде қатысу; 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу ; 5. Сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтері. 3. Сараптама құнын есептеу бойынша әдістер. 4. Сот сарапшысының процестік іс-әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Дағдылары: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 3. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу; 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу ; 5. Сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы негіздері; 3. Криминалистика негіздері; 4. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері .

	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Дағдылары: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, медициналық-криминалистикалық сараптаманың немесе зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және (немесе) ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен нұсқаулықтар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу , сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі;

		4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар ; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Дағдылар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға сәйкестігіне талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын реттеу мақсаттарына талдау жасау; 3. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау; 4. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 5. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі. 4. Нормативтік құқықтық актілерді ресімдеуге қойылатын талаптар
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу; 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеу;

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі; 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру тәртібі; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Байланысқа бейімділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Дәрігер сот-медициналық сарапшы немесе бөлім (бөлімше) басшысы
12. "Зертханашы (медициналық-криминалистикалық бағыттағы)" кәсібінің карточкасы:		
Топтың коды	2269-9	
Қызметтер атауының коды	2269-9	
Кәсіп атауы	Зертханашы (сот-медициналық сараптамасы саласындағы)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	5	
Біліктіліктің СБШ бойынша кіші деңгейі		

БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: техникалық немесе кәсіптік медициналық білім	Мамандығы: Медициналық зертханашы; Зертханалық диагностика ; Денсаулық сақтау	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар	Талап етілмейді		
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді		
Кәсіптердің басқа ықтимал атаулары	-		
Қызметтің негізгі мақсаты	Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі; 2. Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі.	
1-ші еңбек функциясы: Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі	1-дағды: Медициналық-криминал	Дағдылары: 1. Сарапшының бақылауымен сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және (немесе) әдісіне сәйкес сынақ дайындауға қатысу; 2. Медициналық-криминалистикалық сараптамаларын немесе зерттеулерін (сот сараптамалары немесе зерттеулері объектілерін (оның ішінде мәйіттен шыққан) бөліктерге бөлу) жүргізу кезінде стандартты операциялық рәсімдерді орындау; 3. Сарапшының бақылауымен жұмыс ерітінділерін дайындау, тестілік зерттеулер жүргізу және т.б.	
		Білімі: 1. Медициналық-криминалистикалық зерттеуді жүргізу; 2. Адам физиологиясы мен анатомиясының негіздері; 3. Медициналық-криминалистикалық сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу кезінде зертханалық және аспаптық зерттеулер жүргізу әдістемелері;	

	истикалық сараптамасын немесе зерттеулерін жүргізу кезіне қатысуы	4. Медициналық-криминалистикалық зерттеуді жүргізу негіздері; 5. Ерітінділердің концентрациясын білдіру тәсілдері , ерітінділердің құрамын қайта есептеу, ерітінділер мен басқа заттарды сұйылту және араластыру кезінде белгіленетін мөлшерлік қатынастар; 6. Қолданылатын реактивтердің қасиеттері және оларға қойылатын талаптар; 7. Тесттік зерттеулер, стандартты зерттеулер жүргізу әдістемесі; 8. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін берілген биологиялық объектілердің (оның ішінде мәйіттен шыққан) физика-химиялық, химиялық, технологиялық және микробиологиялық сипаттамалары; 9. Зертханалық жабдықты пайдалану және оның жұмысын есепке алу ережесі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2 - д а ғ д ы : Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеулерін жүргізу кезіндегі қосалқы қызмет	Дағдылары: 1. Өз құзыреті шегінде құжаттама мен жазбаларды жүргізу; 2. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың қызметін ұйымдастыру; 3. Қосалқы зертханалық жабдықтардың (тоңазытқыштар, мұздатқыш камералар, термостаттар, бактерицидтік қондырғылар) жұмыс қабілеттілігіне мониторинг жүргізу; 4. Қолданыстағы нұсқаулықтарға сәйкес қосалқы жабдықтардың жұмысын есепке алу журналдарын жүргізу; 5. Зертханаішілік сапаны бақылау іс-шараларын жүргізу кезіндегі оқиғалар, ауытқулар және өзгерістер туралы сарапшыларды хабардар ету; 6. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың лауазымдық міндеттерін орындауын бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Еңбек заңнамасының негіздері, ішкі еңбек тәртібінің ережелері, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 2. Құжаттау, мұрағаттау білімі; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Құзыреті шегінде зерттеуге түсетін сот сараптамасы (зерттеуі) объектілерін қабылдауға,

2-еңбек функциясы: Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеуде орта медициналық персоналдың қызметі	1-дағды: Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеулерін жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеуде орта медициналық персоналдың қатысуы	тіркеуге, таңбалауға және олардың сақталуын қамтамасыз етуге қатысу; 2. Сот сараптамалары немесе зерттеулері объектілерін (оның ішінде мәйіттен шыққан) және ілеспе құжаттаманы сақтауға орналастыру; 3. Биологиялық жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен (оның ішінде мәйіттен шыққан) жұмыстар жүргізу; 4. Сараптама (зерттеу) тағайындаған адамға беру үшін сараптама объектілерін дайындау (буып-түю, таңбалау).
		Білімі: 1. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін ұсынылған объектілерді іріктеу, буып-түю, таңбалау және ресімдеу тәртібі; 2. Антиконтамициялықіс-шараларды сақтай отырып , жұмыстарды жүргізу ; 3. Үлгілерді іріктеу және сақтау кезінде зерттеу процесінде пайдаланылатын жабдықтар мен өлшеу құралдарының сипаттамалары, сондай-ақ оларды пайдалану ережелері; 4. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтармен жұмыс істеу тәртібі; 5. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділерді сақтау шарттарының, жарамдылық мерзімдерінің тәртібі; 6. Зертханаішілік сапаны бақылауды жүргізу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Медициналық-криминалистикалық сараптамасын немесе зерттеулерін жүргізу кезіндегі қосалқы қызметі	Дағдылары: 1. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділерді сақтау шарттарын, жарамдылық мерзімдерін бақылау; 2. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау және уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау процесіне қатысу; 3. Денсаулыққа ықтимал қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде техника қауіпсіздігі нормаларын, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау.
		Білімі: 1. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімін пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау);

		2. Ішкі еңбек тәртібінің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары; 3. Антиконтамициялық іс-шараларды сақтай отырып, жұмыстарды жүргізу.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Кәсіптік міндеттерді өз бетінше шешу Оқуға қабілеттілік Тәртіп Стресске төзімділік Командалық жұмыс Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
Ұйым шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы	
	6	Дәрігер-сот-медициналық сарапшы	
13. "Дәрігер-сот-медициналық сарапшы" (жалпысараптамалық бағыттағы) кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2216-5		
Қызметтер атауының коды:	2216-5-001		
Кәсіп атауы:	Дәрігер сот-медициналық сарапшы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6		
СБШ бойынша кіші деңгейі	-		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: жоғары білім; жоғары оқу орнынан кейінгі медициналық білім (резидентура)	Мамандығы: Денсаулық сақтау; Сот-медициналық сараптама.	Біліктілік: Дәрігер сот-медициналық сарапшы
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа мүмкін атаулары:	2611-7-002 Сот сарапшысы		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот-жалпысараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау		

Еңбек функцияларының сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-медициналық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу; 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау.
	Қосымша еңбек функциялары:	Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
	1-дағды: Келіп түскен зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және тексеру	Дағдылары: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Зерттеу объектілерінің бүлдіру, түрлендіру, ауыстыру мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау мен тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін қаптамасының тұтастығын тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түсетін материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерін сақтау, сараптама объектілерін сақтау және қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеулерге объектілерді алу, буып-түю, жіберу, тасымалдау, сақтау; 3. Ішкі еңбек тәртібінің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария; 4. Өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және оларға зертханалық, аспаптық сараптамалық зерттеу жүргізу және қойылған мәселелер бойынша қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың реттілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе)әдістерін таңдау;

1-ші еңбек функциясы: Сот-медициналық сараптамасы	2-дағды: Сот сараптамасының материалдары мен объектілерін зерделеу	6. Сараптама тағайындаған органға өтінішхаттарды ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін анықтау, тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе) әдістері, сот-медициналық сараптама саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Сот-медициналық сараптаманы тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі ережелері; 5. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	3-дағды: Сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	Дағдылары : 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және (немесе) әдісіне сәйкес сараптама жүргізу; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және (немесе)әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 3. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды дұрыс пайдалану, реактивтерді ұтымды пайдалану (егер олар пайдаланылса); 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 6. Санитарлық нормалар мен ережелердің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті, қоршаған ортаны қорғау, қалдықтарды жинау, есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын сақтау; 7. Кәсіби құпияны сақтау; 8. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 3. Адам физиологиясы және анатомиясы; 4. Жүргізілетін сараптамалардың сапасын бақылауды ұйымдастыру қағидаттары;

		5. Биологиялық материалды (оның ішінде мәйіттен шыққан) дезинфекциялау және кәдеге жарату; 6. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану, шығыс материалдарын есепке алу және сақтау (егер олар қолданылса); 7. Сот сараптамаларын немесе зерттеулерін жүргізу процесінде объектілерді анықтауға, тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотографиясы, бейнетүсірілім, фото кестелер, схемалар, диаграммалар жасау қағидалары; 8. Сараптама немесе зерттеу жүргізу кезінде өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық); 9.Сарапшы қорытындысының сапасын бақылауды ұйымдастыру принциптері; 10. Жазбаларды жүргізу; 11. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық нормалар; 12. Ішкі нормативтік құжаттар, сот сарапшысының лауазымдық міндеттері; 13. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау , есепке алу және кәдеге жарату жөніндегі нормативтік және құқықтық актілер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	4-дағды: Сот сараптамасының (зерттеуінің) нәтижелерін түсіндіру немесе өңдеу	Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және (немесе) әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдауды, бағалауды және өңдеуді жүргізу; 2. Зерттеудің спецификалық емес нәтижелерін бағалау және деректерді ұсыну; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру немесе өңдеу және қорытындыларды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 5. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру.

	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағдылары: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау; 2. Сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 3. Өз құзыреті шегінде процестік іс- әрекеттерге маман немесе сарапшы ретінде қатысу; 4. Технологияның қазіргі деңгейін ескере отырып, сот-медициналық сараптамасының немесе зерттеуінің қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерттеу және талдау.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер; 3. Сараптама құнын есептеу бойынша әдістер; 4. Сот сарапшысының процестік іс- әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Дағдылары: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу; 3. Технологияның қазіргі деңгейін ескере отырып, сот-медициналық сараптаманың немесе зерттеудің қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерттеу және талдау; 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері;

		4. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Дағдылары: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот-медициналық сараптаманың немесе зерттеудің қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және (немесе) ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен нұсқаулықтар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу , сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері; 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы;

1-ші қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу		4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар ; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Дағдылары: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Қазақстан Республикасының Әділет министрімен 2023 жылғы 3 шілдеде №448 бұйрығымен бекітілген заңға тәуелді нормативті-құқықтық актілердің жобасын әзірлеу және келісу қағидалары; 4. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін	Дағдылары: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу;

	арттыруға және қайта даярлауға қатысу	3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу; 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу; 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері; 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Байланысқа бейімділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стреске төзімділік Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Дәрігер сот-медициналық сарапшы/бөлім (бөлімше) басшысы
14. "Мейірбике" (жалпысараптамалық бағыттағы) кәсібінің карточкасы		
Топтың коды:	2269-9	
Қызметтер атауының коды:	2269-9	
Кәсіп атауы:	"Мейірбике" (сот-медициналық сараптамасы саласындағы)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	5	

СБШ бойынша кіші деңгейі	-		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: техникалық немесе кәсіптік медициналық білім	Мамандығы: Мейірбике ісі; Денсаулық сақтау	Біліктілік: -
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа мүмкін атаулары:	-		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот жалпы сараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-медициналық сараптама жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі; 2. Жалпысараптамалық бағыттағы сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі	
1-еңбек функциясы: Жалпысараптамалық бағыттағы сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі	1-дағды: Жалпысараптамалық бағыттағы сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезінде қатысуы	Дағдылары: 1. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау және уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау процесіне қатысу; 2. Сарапшының бақылауымен дербес компьютерде материалды теруге қатысу: 3. Қолданыстағы нұсқаулықтарға сәйкес қосалқы жабдықтардың (тоңазытқыштар, мұздатқыш камералар, термостаттар, бактерицидтік қондырғылар) жұмысын есепке алу журналдарын жүргізу.	
		Білімі: 1. Жалпысараптамалық зерттеу жүргізу; 2. Жалпысараптамалық зерттеу жүргізу әдістемелері ; 3. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды	
		Дағдылары: 1. Өз құзыреті шегінде құжаттама мен жазбаларды жүргізу;	

	2-дағды: Жалпысараптамалық бағыттағы сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі қосалқы қызмет	2. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың (бар болса) қызметін ұйымдастыру; 3. Қолданыстағы нұсқаулықтарға сәйкес қосалқы жабдықтардың (тоңазытқыштар, мұздатқыш камералар, термостаттар, бактерицидтік қондырғылар) жұмысын есепке алу журналдарын жүргізу; 4. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың лауазымдық міндеттерін орындауын бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Еңбек заңнамасының негіздері, ішкі еңбек тәртібінің ережелері, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 2. Құжаттау, мұрағаттау білімі; 3.Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
2-еңбек функциясы: Жалпысараптамалық бағыттағы сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезінде орта медициналық персоналдың объектілермен жұмыс істеу кезіндегі қызметі	1-дағды: Жалпысараптамалық бағыттағы сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезінде орта медициналық объектілермен жұмыс істеуге қатысуы	Дағдылары: 1. Құзыреті шегінде зерттеуге түсетін сот сараптамасы объектілерін қабылдауға, тіркеуге, таңбалауға және олардың сақталуын қамтамасыз етуге қатысу; 2. Сараптама (зерттеу) тағайындаған адамға беру үшін сараптама объектілерін дайындау (буып-түю, таңбалау); 3. Өз құзыреті шегінде құжаттама мен жазбаларды жүргізу.
		Білімі: 1. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімін пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау); 2. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Жалпысараптамалық бағыттағы сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен	Дағдылары: 1.Санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік нормаларына сәйкес жұмыс орындарын, жабдықтарды дайындау; 2. Денсаулыққа ықтимал қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде техника қауіпсіздігі нормаларын, сондай-ақ

	жұмыс істегенде орта медициналық қатысуы	санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау; 3. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың қызметін ұйымдастыру.	
		Білімі: 1. Ішкі еңбек тәртібінің ережелері, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптары; 2. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттер.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Кәсіптік міндеттерді өз бетінше шешу Оқуға қабілеттілік Тәртіп Стресске төзімділік Командалық жұмыс Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
Ұйым шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы	
	6	Дәрігер-сот-медициналық сарапшы	
15. "Санитар" (жалпысараптамалық бағыттағы) кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2269-9		
Қызметтер атауының коды:	2269-9		
Кәсіп атауы:	Санитар (сот-медициналық сараптамасы саласындағы)		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	2		
СБШ бойынша кіші деңгейі	–		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: Орта немесе толық емес орта	Мамандығы:	Біліктілік:
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа мүмкін атаулары:	–		

Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот жалпысараптамалық зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау	
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	Бөлімшенің ерекшелігіне сәйкес сараптама немесе зерттеу жүргізу кезінде кіші медициналық персоналдың қосалқы қызметі.
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
1-ші еңбек функциясы: Бөлімшенің ерекшелігіне сәйкес сараптама немесе зерттеу жүргізу кезінде кіші медициналық персоналдың қосалқы қызметі.	1-дағды: Бөлімшенің ерекшелігіне сәйкес сараптама немесе зерттеу жүргізу кезінде кіші медициналық персоналдың қосалқы қызметі.	Дағдылары: 1. Қолданыстағы нұсқаулықтар мен санитарлық талаптарға сәйкес жұмыс орнын, құрал-саймандарды, химиялық ыдыстарды дайындау; 2. Санитариялық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік нормаларына сәйкес дезинфекциялық құралдар мен бактерицидтік қондырғылардың көмегімен жұмыс үй-жайларын, жұмыс беттерін зарарсыздандыру жөніндегі іс-шараларды жүргізу; 3. Антиконтамициялықіс-шараларды сақтай отырып , зертхананың жұмыс аймақтарындағы жұмыстың ерекшеліктері мен бөліну ережелеріне сәйкес материалдық объектілердің орнын ауыстыруды және тасымалдауды жүргізу; 4. Орта медициналық персоналдың басшылығымен қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау, уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау жөніндегі жұмыстарға қатысу; 5. Дезинфекциялық ерітінділерді қолданыстағы нұсқауларға сәйкес дайындау; 6. Денсаулыққа ықтимал қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде техника қауіпсіздігі нормаларын, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау.
		Білімі: 1. Ішкі еңбек тәртібінің ережелерін, кәсіби қауіпсіздік, денсаулық сақтау, қоршаған орта және өрт қауіпсіздігі ережелерін білу; 2. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімін пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау); 3. Контаминацияға қарсы іс-шараларды сақтай отырып, жұмыстарды жүргізу; 4. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтармен жұмыс істеу;

		5. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттері; 6. Ішкі еңбек тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Тәуелсіздік Жауапкершілік Оқуға қабілеттілік Тәртіп Стресске төзімділік	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
Ұйым шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6 5	Дәрігер-сот-медициналық сарапшы

16. "Дәрігер сот-психиатриялық сарапшы" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2212-8		
Қызметтер атауының коды:	2212-8-009		
Кәсіп атауы:	Дәрігер сот- психиатриялық сарапшы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6		
СБШ бойынша кіші деңгейі	-		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандығы: Психиатрия	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді		
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа мүмкін атаулары:	2611-7-002 Сот сарапшысы		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Психиатриялық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
		1. Сот-психиатриялық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу.	

Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары: функции:	2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау.
	Қосымша еңбек функциялары:	Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
	1-дағды: Келіп түскен сараптама немесе зерттеу объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарау	Дағдылары: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Сараптама немесе зерттеу объектілерінің бүлдіру, түрлендіру, ауыстыру мүмкіндігін болдырмайтын және сақтау және тасымалдау кезінде белгілері мен қасиеттерінің сақталуын қамтамасыз ететін қаптамасының тұтастығын тексеру; 3. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 4. Зерттеуге түсетін материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 5. Сот сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерін сақтау, сараптама объектілерін сақтау және қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот - сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеулерге ұсынылатын объектілерді жіберу, тасымалдау; 3. Ішкі еңбек тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі; 4. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе) әдістері, сот-сараптамалық психиатриялық (наркологиялық) зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық психиатриялық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін анықтау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша қорытынды беру үшін олардың жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 4. Сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың реттілігін айқындау; 5. Сот-сараптамалық психиатриялық зерттеудің әдістемелерін және (немесе)әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға өтініштхаттарды ресімдеу;

	2-дағды. Сот сараптамасының (зерттеуінің) материалдары мен объектілерін зерделеу	7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот - сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе) әдістері, сот-сараптамалық психиатриялық (наркологиялық) зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 4. Психиатриялық (наркологиялық) сараптама объектілері және олардың түрлері; 5. Психикалық (наркологиялық) бұзылулардың белгілері немесе олардың болмауы, оларды жүйелеу негіздері; 6. Сот-психиатриялық сараптаманы, сот-наркологиялық сараптаманы тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі қағидалары; 7. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
Т1-еңбек функциясы: "Сот-сараптамалық психиатриялық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу		Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және (немесе) әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 2. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану; 3. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік ортаның жағдайларын (температура, ылғалдылық) бақылау; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 5. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 6. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау; 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
	3-дағды. Сот-сараптамалық зерттеуін жүргізу	Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 3. Сот-психиатриялық сараптаманың, сот-наркологиялық сараптаманың процестік және ұйымдастырушылық негіздері;

		4. Сот-сараптамалық психиатриялық зерттеудің кезеңдері; 5. Медицинаның, жалпы және сот психиатриясының , наркологияның негіздері; 6. Сот психиатриясының жалпы теориялық негіздері ; жеке сот психиатриясы (психикалық бұзылулар клиникасы және олардың сот-психиатриялық маңызы); сот наркологиясы. 7. Жазбаларды жүргізу тәртібі; 8. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық талаптар; 9. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	4-дағды: Сот сараптамасының (зерттеуінің) нәтижелерін түсіндіру немесе өңдеу	Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық психиатриялық зерттеу әдістемесіне және (немесе) әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдауды, бағалауды және өңдеуді жүргізу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалау; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру немесе өңдеу және қорытындыларды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру; 5. Психикалық жай-күйін зерттеу, талдау, бағалау және зерттеу нәтижелерін өңдеу жазбаларын жүргізу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру; 3. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу;

	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	4. Сот-сараптамалық психиатриялық зерттеудің әдістемелерін және (немесе) әдістерін таңдау; 5. Сараптама тағайындаған органға өтінішхаттарды ресімдеу; 6. Сараптама объектілерін тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын жасау оның құрылымдық бөліктері (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар); 3. Құжаттауды, мұрағаттауды білу; 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
2-еңбек функциясы:	1-дағды: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағдылары: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау және сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шеккен шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман немесе сарапшы ретінде қатысу; 3. Медицинаның, психиатрияның, медициналық технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот психиатриялық сараптамасының, наркологиялық сараптаманың қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу , сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері.

Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Дағдылары: 1. Сот психиатриялық, сот наркологиялық сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдар қызметкерлерінің ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу; 3. Медицинаның, психиатрияның, медициналық технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот психиатриялық сараптамасының, наркологиялық сараптаманың қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Медицинаның, психиатрияның, медициналық технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, сот психиатриялық сараптамасының, наркологиялық сараптаманың қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Сот психиатриясы, наркология және психология саласында ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу;

	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сот-сараптамалық психиатриялық, наркологиялық және психологиялық зерттеулердің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Сот психиатриясы, наркология және психология саласындағы ғылыми зерттеулердің нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, сот психиатриясы, наркология және психология саласындағы ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Жалпы және сот психиатриясы, наркология және психология саласындағы орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және (немесе) ғылыми әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу , сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Медицина (психиатрия), наркология, психология және сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылымның заманауи жетістіктері; 3. Сот психиатриясы, наркология және психология саласында ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар ; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары:

3-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу; 4. Сот психиатриясы, наркология және психология саласындағы сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Қазақстан Республикасы Әділет министрімен 2023 жылғы 3 шілдеде бекітілген №448 Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу және келісу қағидалары; 4. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға қатысу	Дағдылары: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі; 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру тәртібі; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар;

		6. Сот сарапшыларының кәсіптік даярлығының, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	4-дағды: Біліктілік даярлығы басшының басшылығымен сот сараптамасының (зерттеудің) материалдары мен объектілерін зерделеуге қатысу	Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін анықтауға қатысу; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеуге және олардың қойылған мәселелер бойынша қорытынды беру үшін жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалауға қатысу; 3. Сот сараптамасы объектілерін сипаттауға қатысу; 4. Сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сот сараптамасын (зерттеуін) жүргізу жоспарын жасауға және сараптамалық іс-қимылдардың реттілігін айқындауға қатысу; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесін және (немесе) әдісін таңдауға қатысу; 6. Олардың ерекшеліктерін ескере отырып, сот сараптамасы объектілерін сипаттауға қатысу; 7. Сараптама тағайындаған органға өтінішхатты ресімдеуге қатысу; 8. Сараптама объектілерін тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 9. Жазбаларды рәсімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе) әдістері, сот-психиатриялық сараптама, сот-наркологиялық сараптама саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Қылмыстық, азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері ; 4. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	Байланысқа бейімділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау	

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Ұйымдастырушылық дағдылары; Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
Ұйым шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы	
	6	Дәрігер сот-психиатриялық сарапшы/бөлім (бөлімше) басшысы	
17. "Мейірбике" (психиатриялық бағыттағы) кәсібінің карточкасы			
Топтың коды:	2269-9		
Қызметтер атауының коды:	2269-9		
Кәсіп атауы:	Мейірбике/аға (сот-медицинадық сараптамасы саласындағы)		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	5		
СБШ бойынша кіші деңгейі	-		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: техникалық немесе кәсіптік медициналық білім	Мамандығы: Мейірбике ісі; Денсаулық сақтау	Біліктілік: -
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа мүмкін атаулары:	-		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот психиатриялық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-психиатриялық сараптама жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі; 2. Сот-психиатриялық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі.	
1-еңбек функциясы: Сот-психиатриялық		Дағдылары: 1. Сарапшының бақылауымен дербес компьютерде материалды теруге қатысу;	

сараптамасын жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі	1-дағды: Сот-психиатриялық сараптамасын жүргізу кезіне қатысуы	2. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау және уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау процесіне қатысу; 3. Құзыреті шегінде зерттеуге түсетін сот сараптамасы объектілерін қабылдауға, тіркеуге, таңбалауға және олардың сақталуын қамтамасыз етуге қатысу.
		Білімі: 1. Психиатриялық зерттеу жүргізу; 2. Психиатриялық зерттеу жүргізу әдістемелері; 3. Сот-психиатриялық сараптамасын жүргізу үшін ұсынылған объектілерді іріктеу, буып-түю, таңбалау және ресімдеу..
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сот-психиатриялық сараптамасын жүргізу кезіне қосалқы қызмет	Дағдылары: 1. Өз құзыреті шегінде құжаттама мен жазбаларды жүргізу; 2. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың (бар болса) қызметін ұйымдастыру; 3. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың лауазымдық міндеттерін орындауын бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Еңбек заңнамасының негіздері, ішкі еңбек тәртібінің ережелері, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптары, өндірістік санитария, өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік; 2. Құжаттау, мұрағаттауды білу; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	1-дағды: Сот-психиатриялық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеуде орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі	Дағдылары: 1. Құзыреті шегінде зерттеуге түсетін сот сараптамасы объектілерін қабылдауға, тіркеуге, таңбалауға және олардың сақталуын қамтамасыз етуге қатысу; 2. Сараптама (зерттеу) тағайындаған адамға беру үшін сараптама объектілерін дайындау (буып-түю, таңбалау); 3. Денсаулыққа ықтимал қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде техника қауіпсіздігі нормаларын, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау.
		Білімі: 1. Сот-психиатриялық сараптамасын жүргізу үшін ұсынылған объектілерді іріктеу, буып-тию, таңбалау және рәсімдеу;

2-еңбек функциясы: Сот-психиатриялық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеуде орта медициналық персоналдың қызметі		2. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімін пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау); 3. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сот-психиатриялық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеуде орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі	Дағдылары: 1. Санитарлық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормаларына сәйкес жұмыс орындарын, жабдықтарды дайындау; 2. Денсаулыққа ықтимал қауіпті жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде техника қауіпсіздігі нормаларын, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау; 3. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділерді сақтау шарттарын, жарамдылық мерзімдерін бақылау.
		Білімі: 1. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімін пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау); 2. Ішкі еңбек тәртібінің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары; 3. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділерді сақтау шарттарының, жарамдылық мерзімдерін.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Кәсіптік міндеттерді өз бетінше шешу Оқуға қабілеттілік Тәртіп Стресске төзімділік Командалық жұмыс Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
Ұйым шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Дәрігер-сот-медициналық сарапшы

18. "Дәрігер сот-наркологиялық сарапшы" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2212-8		
Қызметтер атауының коды:	2212-8-008		
Кәсіп атауы:	Дәрігер сот-наркологиялық сарапшы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	6		
СБШ бойынша кіші деңгейі	-		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандығы: Наркология	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа мүмкін атаулары:	2611-7-002 Сот сарапшысы		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Наркологиялық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-наркологиялық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу; 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау.	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.	
	1-дағды: Келіп түскен сараптама немесе зерттеу	Дағдылары: 1. Ұсынылған объектілердің, олардың санының сараптама тағайындау туралы қаулыда (ұйғарымда) көрсетілген тізбеге сәйкестігін тексеру; 2. Зерттеу объектісі туралы мәліметтерді толтырудың дұрыстығы мен жеткіліктілігін тексеру; 3. Наркологиялық зерттеуге түсетін материалдар мен объектілерді тексеру актісін ресімдеу; 4. Сот наркологиялық сараптамасы объектілерінің бастапқы белгілері мен қасиеттерін сақтау, сараптама объектілерін сақтау және қайтару қағидаларын сақтау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету.	
		Білімі:	

	объектілерін және іс материалдарын қабылдау және қарау	1. Қазақстан Республикасының сот - сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптамалық зерттеулерге ұсынылатын объектілерді жіберу, тасымалдау; 3. Ішкі еңбек тәртібінің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитари , өрт қауіпсіздігі талаптары; 4. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе)әдістері, сот-сараптамалық наркологиялық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сот наркологиялық сараптамасының материалдары мен объектілерін зерделеу	Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық наркологиялық зерттеудің мәнін, объектісін және міндеттерін айқындау; 2. Ұсынылған материалдар мен зерттеу объектілерін зерделеу және сараптаманың шешуіне қойылған мәселелер бойынша қорытынды беру үшін олардың жарамдылығы мен жеткіліктілігін бағалау; 3. Наркологиялық сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау; 4. Сот наркологиялық сараптама жүргізу жоспарын жасау және сараптамалық зерттеудің міндеттерін, бастапқы деректерді ескере отырып, сараптамалық іс-қимылдардың реттілігін анықтау; 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және (немесе) әдістерін таңдау; 6. Сараптама тағайындаған органға өтінішхаттарды ресімдеу; 7. Сараптама объектілерін тіркеу және зерттеу үшін ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдану; 8. Жазбаларды ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот - сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және (немесе) әдістері, сот-сараптамалық наркологиялық зерттеу саласындағы отандық және шетелдік жетістіктер; 3. Наркологиялық сараптаманың объектілері және олардың түрлері; 4. Наркологиялық бұзылулардың белгілері немесе олардың болмауы, оларды жүйелеу негіздері; 5. Сот-наркологиялық сараптамасын тағайындау кезінде материалдарды дайындау мен ресімдеудің негізгі қағидалары;

		6. Сараптамалық және арнайы зерттеулерді тағайындау және жүргізу тәртібіндегі айырмашылықтар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
1-еңбек функциясы: "Сот-сараптамалық наркологиялық зерттеу" мамандығы бойынша сот сараптамасын жүргізу	3-дағды: Сот-наркологиялық сараптамалық зерттеу жүргізу	Дағдылары: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелеріне және (немесе) әдісіне сәйкес сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу; 2. Сот-сараптамалық зерттеулердің сапасын бақылауға қатысу; 3. Жазбаларды жүргізу және ресімдеу; 4. Санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды сақтау; 5. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 3. Сот наркологиялық сараптамасының процестік және ұйымдастырушылық негіздері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу кезеңдері; 5. Медицина, жалпы және сот наркологиясының негіздері. Сот наркологиясының жалпы теориялық негіздері. Жеке сот наркологиясы (наркологиялық бұзылулар клиникасы және олардың сот-наркологиялық маңызы), сот наркологиясы; 6. Құрал-саймандарды, аспаптар мен жабдықтарды пайдалану; 7. Сот сараптамаларын немесе зерттеулерін жүргізу процесінде объектілерді тіркеуге және зерттеуге арналған ғылыми-техникалық құралдар мен тәсілдер, сот фотографиясы, бейнетүсірілім, фото кестелер, схемалар, диаграммалар жасау қағидалары ; 8. Зерттеу жүргізу кезінде өндірістік ортаның шарттары (температура, ылғалдылық); 9. Жазбаларды жүргізу; 10. Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі жөніндегі нұсқаулықтар, қағидалар мен нормалар; 11. Ішкі нормативтік құжаттар, лауазымдық міндеттер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары:

	4-дағды: Сот сараптамасының (зерттеуінің) нәтижелерін түсіндіру немесе өңдеу	1. Сот-наркологиялық зерттеу әдістемесіне және (немесе) әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалау; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерін түсіндіру немесе өңдеу және қорытындыларды қалыптастыру; 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу және ресімдеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және (немесе) әдістері; 2. Зерттеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері; 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру; 5. Есірткіге масаю күйін зерттеу жазбаларын жүргізу, зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
	5-дағды: Сарапшының (маманның) қорытындысын ресімдеу	Дағдылары: 1. Сарапшының (маманның) қорытындысын немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаны ресімдеу; 2. Бақылау өндірісінің материалдарын қалыптастыру; 3. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу; 4. Сот-сараптамалық наркологиялық зерттеу әдістемесіне және (немесе) әдісіне сәйкес зерттеу нәтижелерін талдауды, бағалауды және өңдеуді жүргізу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сарапшының қорытындысын жасау оның құрылымдық бөліктері (кіріспе, зерттеу, синтездеу, тұжырымдар); 3. Құжаттауды, мұрағаттауды білу; 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
		Дағдылары: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау және сараптаманы

2-еңбек функциясы: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	1-дағды: Сот сараптамаларын тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шығыстар туралы есепті ұсыну; 2. Өз құзыреті шегінде процестік әрекеттерге маман немесе сарапшы ретінде қатысу; 3. Медицинаның, психиатрияның, медициналық технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот психиатриялық сараптамасының, наркологиялық сараптаманың қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу , сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер; 3. Сот сарапшысының процестік әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары; 5. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Дағдылары: 1. Сот сараптамаларын сот наркологиясы (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптамаларды тағайындайтын органдар қызметкерлерінің ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу; 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу; 3. Медицинаның, психиатрияның, медициналық технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот психиатриялық сараптамасының, наркологиялық сараптаманың қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу , сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі:

		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері; 2. Сот экспертологиясы және криминалистика негіздері; 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері ; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	1-дағды: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Дағдылары: 1. Медицинаның, медициналық технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің заманауи деңгейін ескере отырып, наркологиялық сараптаманың қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау; 2. Сот наркологиясы саласында ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу; 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау; 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу; 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру; 7. Сот-сараптамалық наркологиялық зерттеудің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану; 8. Сот наркологиясы саласындағы ғылыми зерттеулердің нәтижелерін талдау; 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу; 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, сот наркологиясы саласындағы ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу; 11. Жалпы және сот наркологиясы саласында орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және (немесе) ғылыми әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу; 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу; 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы талдап қорытуды жүргізу

1-қосымша еңбек функциясы: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Наркология медицинасы және сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылымның заманауи жетістіктері; 3. Сот наркологиясы саласында ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми әзірлемелерді орындау әдіснамасы; 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар ; 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Дағдылары: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау; 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру; 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу; 4. Сот-наркологиясы саласындағы сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы; 3. Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2023 жылғы 3 шілдеде бекітілген №448 Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу және келісу қағидалары; 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
		Дағдылары:

	3-дағды: Сот сарапшыларын кәсіптік даярлауға, біліктілігін арттыруға және қайта даярлауға қатысу	1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді кәсіптік даярлауға, сот сарапшыларын даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу; 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу; 3. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу; 4. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.
		Білімі: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер; 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі; 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру; 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері; 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар; 6. Сот сарапшыларының кәсіптік даярлығының, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Командалық жұмыс Аналитикалық және жүйелік ойлау Стресске төзімділік Сапаға бағдарлану (зейінділік, байқау) Шешім қабылдаудағы тәуелсіздік Тиімді қарым-қатынас дағдылары Тұрақты өзін-өзі дамыту Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
Ұйым шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Дәрігер сот-наркологиялық сарапшы/бөлім (бөлімше) басшысы
19. "Мейірбике (наркологиялық бағыттағы)" кәсібінің карточкасы:		
Топтың коды:	2269-9	
Қызметтер атауының коды:	2269-9	
Кәсіп атауы:	Мейірбике/аға (сот-медициналық сараптамасы саласындағы)	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	5	

СБШ бойынша кіші деңгейі	-		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі	Білім деңгейі: техникалық немесе кәсіптік медициналық білім	Мамандығы: Мейірбике ісі; Денсаулық сақтау	Біліктілік: -
Формалды емес және информалды біліммен байланыс	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа мүмкін атаулары:	-		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот наркологиялық сараптамасын немесе зерттеуін жүргізу саласындағы кәсіптік қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының заманауи қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, машығына, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық жағынан сипаттау		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-наркологиялық сараптамасын жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қосалқы қызметі; 2. Сот-наркологиялық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі.	
1-еңбек функциясы: Сот-наркологиялық сараптамасын жүргізу кезіндегі орта медициналық персоналдың қызметі	1-дағды: Сот-наркологиялық сараптамасын жүргізу кезінде қатысуы	Дағдылары: 1. Сарапшының бақылауымен дербес компьютерде материалды теруге қатысу; 2. Қауіптілік сыныбына сәйкес қалдықтарды жинау және уақытша сақтау, кәдеге жаратуға дайындау процесіне қатысу; 3. Құзыреті шегінде зерттеуге түсетін сот сараптамасы объектілерін қабылдауға, тіркеуге, таңбалауға және олардың сақталуын қамтамасыз етуге қатысу.	
		Білімі: 1. Наркологиялық зерттеу жүргізу; 2. Наркологиялық зерттеу жүргізу әдістемелері; 3. Сот-наркологиялық сараптама жүргізу үшін ұсынылған объектілерді іріктеу, буып-түю, таңбалау және ресімдеу.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Ұсынылмайды	
	2-дағды: Сот-наркологиялық	Дағдылары: 1. Өз құзыреті шегінде құжаттама мен жазбаларды жүргізу; 2. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың (бар болса) қызметін ұйымдастыру;	

	сараптамасын жүргізу кезіндегі қосалқы қызмет	3. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың лауазымдық міндеттерін орындауын бақылауды жүзеге асыру.
		Білімі: 1. Еңбек заңнамасының негіздері, ішкі еңбек тәртібінің ережелері, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптары, өндірістік санитария, өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік; 2. Құжаттау, мұрағаттауды білу; 3. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
2-еңбек функциясы: Сот-наркологиялық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеуде орта медициналық персоналдың қызметі	1-дағды: Сот-наркологиялық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеуге қатысуы	Дағдылары: 1. Құзыреті шегінде зерттеуге түсетін сот сараптамасы объектілерін қабылдауға, тіркеуге, таңбалауға және олардың сақталуын қамтамасыз етуге қатысу; 2. Сараптама (зерттеу) тағайындаған адамға беру үшін сараптама объектілерін дайындау (буып-түю, таңбалау); 3. Денсаулыққа қауіпі ықтимал жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде техника қауіпсіздігі нормаларын, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау.
		Білімі: 1. Сот-наркологиялық сараптаманы жүргізу үшін ұсынылған объектілерді іріктеу, буып-тию, таңбалау және рәсімдеу; 2. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімін пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау); 3. Ішкі нормативтік құжаттар, функционалдық міндеттер.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
	2-дағды: Сот-наркологиялық сараптамасын жүргізу кезінде объектілермен жұмыс істеудегі қосалқы қызмет	Дағдылары: 1. Санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік нормаларына сәйкес жұмыс орындарын, жабдықтарды дайындау; 2. Денсаулыққа қауіпі ықтимал жабдықтармен және заттармен жұмыс істеу кезінде техника қауіпсіздігі нормаларын, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық режим мен эпидемиологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі нормаларын сақтау; 3. Қарамағындағы кіші медициналық персоналдың қызметін ұйымдастыру (бар болса).

		Білімі: 1. Санитариялық-гигиеналық режим және эпидемиологиялық қауіпсіздік нормалары (қорғаныш киімін пайдалану, жұқтырған (ықтимал жұқтырған) объектілермен жұмыс істеу, дезинфекциялау құралдарының жұмыс ерітінділерін дайындау); 2. Ішкі еңбек тәртібінің, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары; 3. Сараптама немесе зерттеу жүргізу үшін пайдаланылатын реактивтер мен ерітінділерді сақтау шарттарының, жарамдылық мерзімдерін білу .
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Ұсынылмайды
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар	Кәсіптік міндеттерді өз бетінше шешу Оқуға қабілеттілік Тәртіп Стресске төзімділік Командалық жұмыс Физикалық және психоэмоционалды тұрақтылық	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
Ұйым шеңберіндегі басқа кәсіптермен байланыс	СБШ деңгейі	Кәсіптің атауы
	6	Дәрігер-сот-медициналық сарапшы

4-тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

20. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі

Орындаушы: Жукенов С., s.zhukenov@adilet.gov.kz, 74-07-56

21. Әзірлеуге қатысатын ұйымдар (кәсіпорындар):

"Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Орындаушы: Коломеец Е. А., kadry@cse.kz, 54-09-84

22. Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік біліктілік жөніндегі салалық кеңес:

2024 ж. 18 қазандағы № 4 хаттама

23. Кәсіптік біліктілік жөніндегі ұлттық орган:

"Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы

25. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: 1-нұсқа, 2024 жыл

26. Болжалды өзектендіру күні: 2027 жылғы 4 қаңтар

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК